

Ἔτος Β'

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1924

Τεύχος 1

“ΑΥΓΗ”

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ & ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :

Ν. ΔΟΥΒΑΡΙΣ — ΣΤΡ. ΠΩΛΕΚΙΔΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

ΔΗΛΩΣΙΣ

R. EYCKEN: *Χαριτισμός πρὸς τὴν «Αὐγὴν».*

E. ZIEBART: *Περὶ τῶν τραπέζων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.*

A. A. ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ, *ιατροῦ: Διατροφή καὶ ἀνάπτυξις
τῆς παιδικῆς ἡλικίας.*

MARIE VON EBNER ESCHENBACH: *Ἡ πρώτη ἐξο-
μολόγησις.*

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚῃ

ΤΥΠΟΙΣ

ΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΥΡΟΥ

ΟΔΟΣ ΔΕΟΝΤΟΣ ΣΟΦΟΥ 13

“ ΑΥΓΗ ”
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐκδότης *Α. Μάνος*

Διευθύνται

Στρ. Παλεκίδης Ν. Δούβαρις

ΕΝΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Τύποις Ναγαπέτλου καὶ Σύρου
Λέοντος Σοφοῦ 13-Θεομύκη

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἡ «Αὐγή» εἶχε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος νὰ ἀντιπαλαίση ἐναντίον πολλῶν δυσχερειῶν, ἐκ τῶν ὁποίων βαρυτάτη ἦτο ἡ ἐκ τοῦ τυπογραφείου. Ἦτο ἠναγκασμένη νὰ συμμερίζεται τὰς τύχας του, αἱ ὁποῖαι, χειροτέρα ἡμῖα τῆς ἄλλης, διεδέχοντο τάχως ἀλλήλως. Τοιοῦτοτρόπως μετεφέρετο μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τῆς πόλεως εἰς τὸ ἄλλο, ἐπ' ἄρκετὸν ἔμεινεν εἰς τὸ ὑπαιθρον μετ' αὐτοῦ, ὑπεχρεῶτο νὰ ἀπεργῆ ὁσάκις ἐκεῖνο ἀπήργει καὶ τέλος νὰ ἄγεται καὶ νὰ φέρεται ὑπ' αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνωμαλία περὶ τὴν ἔκδοσιν αὐτῆς, ἐντεῦθεν ἡ τραγελαφικὴ ἐμφάνις τοῦ τελευταίου φύλλου καὶ, ἀκόμη χειρότερον, ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τῆς συμπτώξεως διὰ νὰ λήξῃ τέλος ἡ ὀδυνηρὰ αὕτη κατάστασις.

Παρ' ὅλα ταῦτα οἱ διευθύνοντες τὸ περιοδικὸν κατώρθωσαν, χωρὶς νὰ φεισθῶσι δαπανῶν, νὰ παράσχωσιν εἰς τοὺς ἀναγνωστας αὐτοῦ πρώτης τάξεως ἐπιστημονικὰς πραγματείας, ὀφειλομένας εἰς τὸν κάλαμον ἀνδρῶν μεγάλῃν κατεχόντων θέσιν ἐν τοῖς γράμμασι, καὶ διηγήματα γεγραμμένα ὑπὸ περιφανεστάτων λογοτεχνῶν. Τὸ Πρόγραμμα τοῦτο θὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ κατὰ τὸ δευτέρον ἔτος, καὶ δὴ, ὡς εἶναι βέβαιον, ἄνευ οὐδεμιᾶς πλέον ἀνωμαλίας ἢ καθυστερήσεως τινός. Καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος δὴλα δὴ θὰ δημοσιεῖ ἡ «Αὐγή» τὸ μὲν πρωτοτύπου μελέτας ξένων καὶ ἐλλήνων σοφῶν, τὰ δὲ διηγήματα κατὰ μετὰ-

φρασιν, ἐκλέγουσα πρὸς τοῦτο τὰ ἀριστα καὶ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἄγνωστα. Πρὸς δὲ τούτοις θὰ παρέχη εἰκόνα καὶ κριτικὴν τῆς ξένης καὶ τῆς ἡμετέρας φιλολογικῆς κινήσεως, ὡς καὶ εἰδήσεις ἐπιστημονικὰς καὶ φιλολογικὰς. Πρὸς τὸ σκοπὸν τοῦτον ἐξησφάλισαν ἤδη τὴν συνεργασίαν ἀλλοδαπῶν καὶ ἡμεδαπῶν λογίων δυναμένων νὰ πράξωσι τοῦτο. Τέλος ἵνα ἀποφύγη τὰς πολλὰς συρραφείας θὰ ἐκδίδεται εἰς τρία τυπογραφικὰ φύλλα, ἀψηφούσα τὰς δαπάνης καὶ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν πραγμάτωσιν τῶν ἰδανικῶν σκοπῶν, δι' οὓς πρὸ πάντων ἐνδιαφέρεται.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ «ΑΥΓΗΝ»

Ὁ μέγας φιλόσοφος Haeckel ἀπέστειλε διὰ τοῦ κ. Θ. Κασιάνου τὸν κάτωθι χαιρετισμὸν πρὸς τὴν «Αὐγὴν», τὸν ὁποῖον δημοσιεύομεν μετ' ἐγγνωμοσύνης, ἐκφράζοντες ἅμα τὰς θερμοτάτας ἡμῶν εὐχαριστίας πρὸς τὸν ἐνδοξον Διδάσκαλον.

Εἶναι δι' ἐμὲ ἐξαιρετικὴ τιμὴ καὶ χαρὰ νὰ ἐγκαινιάσω ἑλληνικὸν περιοδικὸν καὶ νὰ ἐκφράσω τὰς εὐλικρινεστέρους μου εὐχὰς ὑπὲρ τῆς εὐδοξείας του. Εἶθε νὰ κατωρθώσῃ νὰ πράξῃ γάργη μὲ ὄλας του τὰς δυνάμεις τὸ μεγαλοῦργημα τῆς ἑλληνικῆς διανοίας. Ἀπέναντι τοῦ ἀπείρου ἐκείνου ἑλληνικοῦ ἔργου εἰσὸνδῆποτε κατώρθωμα τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ἐμφανίζεται ἐλάχιστον· ἀλλ' ὅμως καὶ τὸ παρὸν ἔχει δικαιώματα καὶ πρέπει νὰ ἐξυψηρετήσωμεν αὐτό. Μετὰ μακράκινα δουλείαν ἀνωρθώθη ἡ Ἑλλάς μετὰ νέας καὶ ζωτικῆς δυνάμεως καὶ εὐθὺς ὡς ἐπαπέκτησεν τὴν δυνάμιν ταύτην ἐπεδόθη καὶ πάλιν εἰς τὴν λύσιν τῶν μεγάλων πρόβλημάτων τῆς γνώσεως καὶ τῆς μορφώσεως τοῦ ἀτόμου. Ἡ δύναμις τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς συνίσταται εἰς τὸ διαυγὲς καὶ συγχρόνως βαθὺ σκέπτεσθαι, εἰς τὴν ἔρευναν τῶν τελευταίων αἰτίων, εἰς τὴν ἀναζωογόνησιν καὶ τὴν ἐξευγένισιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Σήμερον μάλιστα ἔχομεν μεγαλυτέραν ἀνάγκην τοιαύτης ἀναζωογονήσεως καὶ ἐξευγενίσεως. Διότι ἀφ' ἑνὸς μεν επικρατεῖ μεγάλη διάσπαισις εἰς εἰδικὰ προβλήματα, ὑποτίμησις τῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα περιλαμβάνουσι τὸ ὅλον καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ζωῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ κατεύθυνσις πρὸς τὸν ὕλισμὸν καὶ τὸν πραγματισμὸν. Εἶθε ἡ «Αὐγὴ» ἀπέναντι τῶν τοιούτων κοσμικῶν φαινομένων νὰ προχωρήσῃ μὲ θάρρος καὶ δυνάμιν ἐν τῇ προσπαθείᾳ, ἀντιπροσωπεύσῃ τὰ ἀρχαῖα καὶ αἰώνια ἰδεώδη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ μεταφυτεύσῃ αὐτὰ μὲ ζωντανὴν δυνάμιν καὶ ἐπιτυχίαν ἐπὶ τοῦ νέου ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

Εἴθε νὰ ἐργασθῆ μετὰ ζήλου πρὸς τὸν εὐγενῆ σκοπὸν τῆς ἀθροίσεως τῶν πνευμάτων πρὸς καρποφόρον ἐργασίαν. Εἴθε νὰ ἐξέλθωσιν ἐξ' αὐτῆς ρεύματα πνευματικῆς ζωῆς πρὸς ἐξύψωσιν τοῦ πνευματικοῦ βίου τῆς Ἑλλάδος. Ἡμεῖς οἱ Γερμανοὶ ὀφείλομεν εἰς τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἀπείρως πολλά. Ὅ,τι λοιπὸν προσέρχεται ἐξ αὐτοῦ εἶναι εὐκρινῶς συμπαθὲς εἰς ἡμᾶς. Εἴθε καὶ ἐν τῷ παρόντι νὰ θαδίσωσι παραλλήλως τὸ ἑλληνικὸν καὶ τὸ γερμανικὸν πνεῦμα καὶ νὰ ὑποστηριχθῶσιν ἀμοιβαίως. Μὲ τοιαῦτα συναισθήματα καὶ τοιοῦτον φρόνημα χαιρετίζω ἐκ καρδίας τὸ νέον περιοδικόν.

Rudolf Eucken

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὅποιος κατὰ τοὺς χρόνους μας ἐπισκέπτεται ἓνα λιμένα τῆς Ἑλλάδος, τὴν Σῶρον λ.χ., τὴν Χαλκίδα κτλ., καὶ κάμνει τὸν συννηθισμένον περίπκτον κατὰ μῆκος τῆς προκυμαίας, ἐκείνο, ποῦ κατὰ πρῶτον προσελκύει τὴν προσοχὴν του, εἶναι τὰ μεγαλοπρεπῆ ὑποκαταστήματα τῆς Ἐθνικῆς, τῆς Ἴονικῆς καὶ τῶν ἄλλων τραπεζῶν τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐξωτερικὸν δείγμα τῆς οικονομικῆς εὐρωστίας τῆς χώρας. Ὅποιος δὲ παραιτέρω ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίσῃ κατὰ τίνα τρόπον ἡ Ἑλλάς εὐκόλῃ καὶ προάγει τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν εἰς τὰς τελευταίας ἀνακτηθείσας ἐπὶ τῆς καὶ κυρίως εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην, δὲν ἔχει παρὰ νὰ ρίψῃ ἐν δέλεμμα εἰς τὰ ἡμερήσια φύλλα τῶν Ἀθηναίων, ὅπου καταχωρίζονται αἱ εἰδοποιήσεις περὶ τῆς ἰδρύσεως ὑποκαταστημάτων τραπεζῶν εἰς τὴν Καβάλλαν, εἰς τὸ Δεδέαγατς καὶ εἰς ἄλλας μικροτέρας πόλεις, αἵτινες εἶναι πάλιν ἑλληνικαί. Καθ' ὅμιον τρόπον καὶ εἰς τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Τραπεζοῦντα ἢ τὴν Κερασοῦντα ἐστήριξε τὰς ρίζας του ὁ Ἑλληνισμὸς ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν σχολείων του ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν καὶ τῶν τραπεζιτικῶν αὐτοῦ αἰκῶν, οἵτινες συχνάκις συνδυάζονται.

Καὶ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ, ὡς γνωστὸν, τὸ μέγιστον κατόρθωμα ὑπῆρξεν ὅτι κατέκτησε ὑπὸ πολιτικὴν καὶ οικονομικὴν ἄποψιν τὸν ἀρχαῖον κόσμον. Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ πράγματος θὰ ὑπενθυμίσω μόνον τὸ γεγονός ὅτι Ἑλληνικὰ πρακτορεῖα, ἐταιρεῖαι Ἑλλήνων ἐφοπλιστῶν ἀναφέρονται ἐγκατεστημέναι ὄχι μόνον ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Νοτίου Ρωσσίας ὡς καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς Ἰοτίολας (Δικαιάρχειαι) καὶ εἰς τὰ Γάδειρα τῆς Ἰσπανίας, οἱ δὲ σύλλογοι καὶ τὰ σωματεῖα τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Ἑλλήνων ὅπως κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, οὕτω καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ φορεῖς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἦδη προκύπτει τὸ ἐρώτημα, μέχρι τίνος σημείου καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μία οικονομικὴ κατάστασις τῶν χωρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἔλαβε χώραν, ἂν αἱ ἑλληνικαὶ τράπεζαι καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα

παρηκολούθησαν τοὺς σκαπαλεῖς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀν' αἱ ἀκταὶ τοῦ Αἰγίου καὶ τοῦ Πόντου περιεκυκλοῦντο ὑπὸ ἑλληνικῶν τραπεζῶν καὶ τότε.

Διὰ τὴν δυνηθῶμεν νὰ σχηματίσωμεν γνώμην περὶ τούτου, εἶνα, ἀνάγκη μιᾶς γενικῆς ἐπιτοκλήσεως τοῦ ζητήματος τῶν ἀρχαίων τραπεζῶν.

Αἱ πλεονεκτήματα μαρτυροῦν τὰς ὁποίας ἔχομεν περὶ τῶν ἀρχαίων τραπεζῶν ἀπὸ τῶν λόγων τῶν Ἀθηναίων ρητόρων τοὺς ἀναφερομένους εἰς δικαστικὰς ὑποθέσεις, ἀνάγονται εἰς τὸν 4ον αἰῶνα π.Χ. Τραπεζίτες ὅμως θὰ ὑπῆρχον ἀσφαλῶς καὶ πολὺ πρωτότεροι: Ἐπειδὴ ἐν ἐκάστη πόλει τῆς Ἑλλάδος ἴσχυεν ἰδιαιτέρον νόμισμα, εὐθὺς ὡς ἐπαρυσιάσθη ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτῆς ἡ στιγμή συλλογῆς χρηματικῶν ἐράνων πολλῶν ἑλληνικῶν πόλεων πρὸς μόνον ἓνα σκοπὸν καὶ ἐπηκολούθησε εὐθὺς ἢ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπισώρευσις διαφόρων νομισμάτων ἐχόντων μόνον κατὰ τὸν ἴσχυον, ὁ ἀργυραμοιβὸς ἦτο ἀπαραίτητος. Καὶ ὄντως ἡ περίστασις αὕτη ἐπαρυσιάσθη διὰ πρώτην φοράν, ὅταν τῷ 548 π.Χ. ἐκὰν ὁ ναὸς τῶν Δελφῶν καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ ἐνήργησαν πανελληνίους ἐράνους διὰ τὸν νέον ναόν. Τότε συνελέγησαν 300 τάλαντα τοῦλάχιστον, φυσικῶς τῷ λόγῳ ὡς διαφορώτατα νομίσματα. Σπουδαῖον ρόλον ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἔπαιξαν οἱ Ἀθηναῖοι Ἀλκμεωνίδαι, καὶ ὠφελήθησαν πολλὰ, ἴσως διὰ χρηματικῶν ἐπιχειρήσεων κυρίως. Οἱ σοφοὶ ἱερεῖς τῶν Δελφῶν ἐπιθυμοῦντες ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀπλοποιήσουν τὸ ἐπίπονον ἔργον τῆς μετατροπῆς τῶν νομισμάτων, ἀφ' ἑτέρου νὰ καταστήσουν τὸν ναόν μέτοχον τοῦ ἐκ τῆς νομισματικῆς διαφορᾶς κέρδους, ἴδρυσαν ἰδιαιτέρον τῶν Δελφῶν νομισματοποιεῖον καὶ διὰ τὸν νέον ἀμφικτυονικὸν νόμισμα ὄρισαν σταθερὰν ἀξίαν ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀθηναϊκόν. Περὶ ἐξ ἐπαγέλματος τραπεζιτῶν ἐν Δελφοῖς κατὰ τοὺς χρόνους τούτους μετ' ὅλην τὴν πληθῶραν τῶν χρηματικῶν ἀνταλλαγῶν οὐδεὶς γίνεται λόγος, προφανῶς διότι αὐτὸς ὁ ναὸς ἐπέειχε τὴν θέσιν τραπεζῆς.

Τὴν δευτέραν, ἔτι σπουδαιότεραν συλλογὴν χρήματος ἐν Ἑλλάδι, ἀποτελοῦν οἱ φόροι τῶν συμμάχων τῆς πρώτης ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας. Πῶς καθίσταται δυνατὴ ἡ εἰσπραξίς ἐνὸς ποσοῦ 600—1200 τάλαντων ἑτησίως; Αἱ πλείσται τῶν πόλεων τούτων πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν ἡδῆ εἰς τὴν συμμαχίαν (478]7 π. Χ.) ἐξέτιδον τὸ ἰδιαιτέρον τοῦτο νόμισμα, τὸ ὅποιον εἶχε τοπικὴν μόνον ἰσχύον καὶ τὸ ὅποιον ἐκτὸς τῶν στενῶν ὁρίων τῆς ἐκδόσεως τοῦ εἶχεν σφόδρα κυμινομένην ἀξίαν. Δὲν ὑπάρ-

χει ἀμφιβολία ὅτι κατ' ἀρχάς, ἐφ' ὅσον τὸ ταμεῖον ἦτο ἐν Δήλῳ, οἱ φόροι ἐπληρῶνοντο μὲ τὸ τοπικὸν ἐκάστης πόλεως νόμισμα ἀκριβῶς ὅπως ἐπληρῶνοντο καὶ πρωτότερα οἱ φόροι εἰς τοὺς Πέρτας σατράπας. Ἦμπορεῖ εὐκόλῃ νὰ φαντασθῇ τις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὰς δυσκολίας ποῦ εἶχον οἱ ἐν Δήλῳ ὑπάλληλοι τῆς συμμαχίας μὲ τὸ λογάρισμα τοῦ νομισματικοῦ τούτου κυκεῶνος. Οἱ ναῦται τοῦ συμμαχικοῦ στόλου ἀπήτουν τὸν μισθὸν τῶν εἰς νόμισμα ἀνεγνωρισμένης ἀξίας. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀνάμιξις τῶν ἀργυραμοιβῶν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ ὡς ἀναγκαία, — ὑπόθεσις ἣν ὑποστηρίζει καὶ τὸ γεγονός ὅτι βραδύτερον κατὰ τὸν 3ον π. Χ. αἰῶνα, παρουσιάζονται τελείως διωργανωμένοι τράπεζαι ἐν Δήλῳ. Ἀλλὰ ἐφ' ὅσον σὺν τῷ χρόνῳ τὸ κράτος καθίστατο περισσότερον ἐνιαῖον, ἠδύνατο καὶ οἱ ἐπὶ τοῦτο ὑπάλληλοι τῆς συμμαχίας ἀποτελεσματικώτερα νὰ ἀποκλείωσι τὰ τοπικοῦ κύρους νομισματοποιεῖα ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἐπιβάλλουν τὴν παραδοχὴν τοῦ νομίσματος τοῦ ἀθηναϊκοῦ. Μιᾶς τοιαύτης πολιτικῆς τὰ ἀποτελέσματα ἐλέπομεν εἰς τὰς νομισματικὰς σειρὰς ποῦ ἔχομεν τῶν διαφόρων πόλεων. Εἰς τὰς νήσους λ. χ. ἡ εἰσόδος ἰδιαιτέρων νομισμάτων περιορίσθη ὀλίγον, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν Σίφνον μὲ τὰ ἀργυροχοεῖά τῆς. Αἱ μικρασιατικαὶ πόλεις, τὰ ἀρχαιότατα νομισματοκοπεῖα, δὲν ἠνθόουν νὰ ὑποχωρήσουν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης, καὶ τοῦτο διότι τινὲς ἐξ αὐτῶν, ἴσως ἡ Ἄβυδος καὶ ἡ Κύζικος λ. χ., διὰ τὴν καθαρότητα τῶν νομισμάτων αὐτῶν καὶ τὸ βάρος εἶχον ἀποκτήσῃ διεθνὲς κύρος ὁμοίως ὅπως ἡ Κόρινθος, ἡ Ρόδος, ἡ Αἶγινα καὶ αἱ Ἀθῆναι. Ἀλλ' αἱ μικρότεροι πόλεις τῆς Καρίας καὶ τῆς Λυδίας, διὰ νὰ ἀπορεύουν κατὰ τὴν πληρωμὴν τῶν φόρων τῶν τὰς ἐκ τῆς νομισματικῆς διαφορᾶς ἀπωλείας, ἠναγκάζοντο πολλάκις νὰ παραδεχθῶν τὸ ἀθηναϊκὸν σύστημα. Ἄλλως εἶχε τὸ πρᾶγμα μὲ τὰς πλουσίας ἐμπορικὰς πόλεις τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς πλουσίας Θρακικῆς ἀκτῆς. Αὗται φυσικὸν ἦτο νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν μᾶλλον τὴν ἐνδοχώραν καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἐμπορικὰ συμφέροντα παρὰ τοὺς Ἀθηναίους κυριάρχους καὶ διὰ τοῦτο ἠκολούθησαν μίαν ὅλως ἰδιαιτέραν νομισματικὴν πολιτικὴν. Ἐξοχὸν παράδειγμα τὰ Ἄβδηρα. Ἡ πόλις αὕτη, ἡ ἐκ τῆς θέσεώς τῆς σπουδαιότατη διὰ τὸ ἐμπόριον τῆς ἐνδοχώρας (Ἀνατολ. Ρωμυλλας) καὶ τῶν πόλεων τοῦ Πόντου, ἤρχετο μετὰ τοῦ Βυζαντίου λόγῳ δυνάμεως ὡς τρίτη μετὰ τῶν πόλεων τῆς συμμαχίας πληρώνουσα 15 τάλαντα ὡς φόρον (ἡ Αἶγινα ἐπλήρωνε 30 τάλαντα καὶ ἡ Πάρος 16]2), εἶναι ἀξιοπαρατήρητον ὅτι τοῦ νομίσμα-

τος τῆς πόλεως ταύτης, τοῦ ὁποῦ τοῦ μεγάλα, ἰδίως τὰ ὀκτάδραχμα καὶ τετράδραχμα, ἔχουν μεγάλην κυκλοφορίαν, συχνὰ μεταβάλλεται ἡ ἀξία, ἔξαφνα δὲ περὶ τὸ 450 π. Χ., ὁπότε συμπίπτει τὸ κορυφωμα τῆς ἀθηναϊκῆς δυνάμεως, εἰσάγεται εἰς τὰ Ἄβδηρα ὁ περσικὸς νομισματικὸς σταθμὸς, κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τὰ μικρὰ κέρματα οὕτως, ὥστε ἀπὸ τοῦ 450 μέχρι τοῦ 400 νὰ ἐπικρατῇ διπλοῦν νομισματικὸν σύστημα· μετὰ δὲ τὸ 400 π. Χ. καὶ διὰ τὰ ὀκτάδραχμα καὶ τετράδραχμα. Τοὺς λόγους τῆς ἀξιοπαρατηρήτου ταύτης πολιτικῆς δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὸ γεγονός ὅτι μεταβάλλονται τὰ ἐμπορικὰ συμφέροντα, ὅτι ἀρχίζουσιν νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν νέαι ἐμπορικαὶ ὁδοί, χωρὶς νὰ ἐγκαταλείπωνται καὶ αἱ παλαιαὶ τὰς ὁποίας ἠκολούθουν τὰ μεγαλύτερα κέρματα. ἤρχισε δηλαδὴ ἐπικοινωνία μὲ χώρας ὅπου ἴσχυε ὁ περσικὸς σταθμὸς, χωρὶς νὰ πρᾶμελεθῶσιν καὶ αἱ παλαιαὶ σφαῖραι ἐμπορίου. Ὅτι τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχει, φαίνεται ἐκ τῆς μετὰ ταῦτα ἐκδόσεως καὶ τῶν μεγλυτιέρων κερμάτων κατὰ τὸν περσικὸν σταθμόν. Ἐν Ἀθήναις συνέθη ἀκριβῶς τὸ ἴδιον πρᾶγμα περὶ τὰ τέλη τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου.

Ἐκ τῆς παραμερίσεως τῶν τοπικῆς ἰσχύος νομισμάτων τῶν ἄλλων πόλεων ὠφελήθη φυσικῶς τῷ λόγῳ κυρίως ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν. Αἱ ἀθηναϊκαὶ γλαυκῆς κατέκτησαν ἐνωρὶς ὅλας τὰς ἀκτὰς τοῦ Αἰγαίου ἤδη πρὸ τῆς ἀναδείξεως τοῦ Πειραιῶς εἰς λιμένα τοῦ κράτους (455—450). Ἀλλὰ τὸ μετὰ ἐπιτυχίας προελαθὼν ἀθηναϊκὸν νόμισμα ἐξετόπισε τὸ περσικόν. Ὁ χρυσοῦς δορακεὺς βαθμηδὸν ἐξηφανίσθη, μόνον οἱ ἐξ ἠλέκτρου στατήρες τῆς Κυζίκου καὶ τῆς Λαμφάκων ἔμειναν ἐν κυκλοφορίᾳ, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ὄχι εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου οἱ ἐργάται τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῆς Ἀκροπόλεως δὲν τοὺς ἐδέχοντο, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀριστα ἐξηγεῖ τὸν λόγον δι' ὃν τὸ εἶδος τοῦτο τῶν νομισμάτων εἰς ἀλλεπαλλήλων ἐτῶν (447—431) λογαριασμοῦ τοῦ Παρθενῶνος ἀναφέρεται ὡς πάγιον ὑπόλοιπον. Πόσον ὀλίγον ἦσαν ἐν χρήσει τὰ ξένα νομίσματα εἰς τὰς Ἀθήνας φαίνεται ἀπὸ τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ταμείων τῶν ἄλλων Θεῶν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπου (430 π. Χ.) τῶν κυζικικῶν στατήρων, τῶν δωρικῶν, φωκαϊκῶν νομισμάτων, τοῦ μὴ κεκομμένου ἀργύρου, τοῦ ξενικοῦ ἀργυρίου συμμίκτου— ὅπου ὄλων τούτων μαζί ἀναφέρεται τὸ ἄραρος χωρὶς νὰ ὀρίζεται καὶ ἡ χρηματικὴ ἀξία τῶν θησαυρῶν τοῦ εἴδους τούτου.

Ἐν τὸσον μέγα πλῆθος μέσων ἀνταλλαγῆς, διαφερόντων ὄχι μόνον

κατὰ τοὺς τύπους καὶ τὴν γραφὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ πάχος καὶ βάρος, μία τόση ἀβεβαιότης ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν διαφόρων νομισμάτων ἦνοιγεν εὐρύτατον στάδιον εἰς τοὺς ἀργυραμοιβοὺς καὶ τὰς κερδοσκοπικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀλλὰ παρεῖχε συγχρόνως καὶ μεγίστας δυσκολίας εἰς τὸ μέγα ἐμπόριον καὶ εἰς τὸ πολὺ κοινόν. Ὡς ἐκ τούτου εἶναι φυσικόν ὅτι ἐπανειλημμένως ἐγείναν ἀπόπειραι πρὸς διόρθωσιν τοῦ κακοῦ. Καὶ ἐν τῇ ἀθηναϊκῇ κρίσει παρετηρήθησαν αἱ ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε νομισματικῆς πολιτικῆς δυσκολαὶ καὶ περὶ τὸ 420 εἰσήχθη διὰ νόμου τὸ ἐνιαῖον τῶν νομισμάτων, μέτρων καὶ σταθμῶν [ὡς εὐφρέστατα εἶκασε κατὰ πρῶτον ὁ Βιλαμόβιτς τῇ 1877 εἰς τὸν περίφημον αὐτοῦ πανηγυρικὸν «Περὶ τῆς λαμπρότητος τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κράτους» ἐπὶ τῇ βράσει στίχων τῶν ὀρνίθων τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ βραδύτερον ἐπεδεδαιώθη ἡ εἰκασία ἀνευρεθέντος ἀττικοῦ ψηφίσματος ὑπὸ τοῦ Hiller von Gärtringen καὶ τῶν ἀδελφῶν Wilhelm] ἀπηγορεύθη ἡ ὑπὸ οἰασθήποτε συμμαχικῆς πόλεως ἐκδοσις ἀργυροῦ νομίσματος πρὸς ὄφελος τοῦ κρατικοῦ τοιούτου, ἐτακτοποιήθησαν δὲ αἱ πληρωμαὶ τῶν φόρων [τοῦ ξενικοῦ νομίσματος] εἰς τὸ ἰδιαίτερον νόμισμα ἐκάστης τῶν συμμαχικῶν πόλεων, ὅπερ ὅμως εἰσήρχετο εἰς τὸ κοινὸν συμμαχικὸν ταμεῖον ἀντηλαγμένον. Περὶ τῆς ἀνταλλαγῆς ἐφρόντιζον οἱ ἐπιστάται τοῦ ἀργυροκοπέου, οἵτινες ὤφειλον νὰ δημοσιεύουν πίνακας τοῦ παραλαμβανόμενου ξένου χρήματος καὶ τοῦ ἀντ' αὐτοῦ πληρωνομένου ἀθηναϊκοῦ, διατελοῦντες οὕτω ὑπὸ τὸν ἐλεγχον τοῦ κοινοῦ.

Κατὰ ταῦτα διὰ τὸ χρηματιστήριον ἐνδιαφέρονται ἐνταῦθα ὁ ἀργυραμοιβὸς καὶ τὸ γραφεῖον τῶν ξένων ἀξιών· ἡ ἀπλῆ ἀγορὰ καὶ πώλησις ξένων· ἡ ἀνταλλαγὴ ἐντοπίων ἀξιών, ἀποτελεῖ φυσικὰ καὶ τὴν βᾶσιν τῆς Ἑλληνικῆς Τραπεζῆς. Μόνον ὁ ἀργυραμοιβὸς δύναται νὰ ἐξηγγῶσιν τῶν πολυπληθῶν μέσων ἀνταλλαγῆς, ἅτινα κυκλοφοροῦσι καὶ νὰ ἐλέγχῃ τὴν ἀξίαν ἐκάστου ὅπως καὶ τὴν γνησιότητα. Εἶναι δηλονότι ὁ ἀργυραμοιβὸς συγχρόνως καὶ ἀργυρογνώμων καὶ δοκιμαστής καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀποκτᾷ μεγάλην ὑπόληψιν καὶ κύρος ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Καὶ εἰς αὐτὸν φέρεται ἡ προξὴ πρὸς ἐξέτασιν τῆς ἀξίας αὐτῆς, ὡς μνηθάνομεν ἀπὸ μίαν κωμῶδιαν τοῦ Μενάνδρου.

Κατὰ ταῦτα, ἐὰν ὁ ἀργυραμοιβὸς καὶ ἄλλως χαίρῃ τὴν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κοινωνίᾳ ὑπόληψιν, ἡ δι' αὐτοῦ ἐνέργεια τῶν πληρωμῶν εἶναι πρᾶγμα φυσικώτατον. Ἐπειδὴ ἡ πρᾶξις τῆς παραδόσεως καὶ παραλαβῆς τῶν χρημάτων συνδέεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ πόλλας δατυπώσεις, ἀπα-

λάσεται τις ἄλων τῶν διατυπώσεων τούτων καταθέτων ἐν τῇ τραπέζῃ ἐν ὄρισμένον ἀπόθεμα καὶ διὰ τῆς τραπέζης ἐνεργῶν τὰς πληρωμὰς του, κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ἐξοφάλλει τὸ χρῆμα αὐτοῦ καὶ ἀπὸ ἐνδεχομένης κλοπῆς, ὡς καὶ ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ἀνταλλαγῆς ἀπυλειῶν: Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τῆς διὰ τραπέζης πληρωμῆς μεταχειρίζονται ἐν Ἀθήναις τὸν ὅρον διαγράφω.

Ἡ εἰς τρίτον μεταδίδασις χρημάτων κατατεθειμένων εἰς τράπεζαν παρουσιάζεται διὰ πρώτην φοράν εἰς τὸν πρὸς Κάλλιστον λόγον τοῦ Δημοσθένους (369 π. Χ.). Ἀντικείμενον τῆς δίκης εἶναι ὁ λογαριασμός, τὸν ὁποῖον ἔχει ὁ ἐκ Ποντοηρακλείας ἔμπορος Λύκων μὲ τὴν τράπεζαν τοῦ Πατίωνος, τὴν μεγαλειτέραν ἐξ ὧν γνωρίζομεν ἀθηναϊκὴν τράπεζαν τῶν χρόνων τοῦ Δημοσθένους. Ὁ Λύκων πρὸ τοῦ ἐπιχειρήσει τὸ μέγα τοῦ ἐμπορικῶν ταξείδιον μέχρι τῆς Λιβύης, εἶχε ξεκαθάρσει τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ μὲ τὴν τράπεζαν καὶ διέταξε ὅπως ἡ ἐκ 16 μνῶν καὶ 40 δραχμῶν πίστωσις του καταβληθῆ εἰς τὸν ἐκ Σκύρου ἔμπορον Κηφισιάδην, εὐθὺς ὡς οὗτος ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀθήνας. Κατὰ ταῦτα ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει ἔχομεν κανονικὴν δικταγὴν μεταδιβίσεως ἐπὶ προθεσμίᾳ. Ἡ δὲ δικταγὴ λαμβάνει χώραν προφορικῶς καὶ τοῦτο ἦτο κατὰ συνθησόμενον ὡς φαίνεται ἀπὸ ὅ,τι λέγει ὁ Δημοσθένης «Ὅλοι οἱ τραπέζιται συνηθίζουσιν, εἰάν τις ἔχη εἰς αὐτοὺς κατατεθειμένα χρήματα καὶ δίδῃ δικταγὴν καταβολῆς αὐτῶν εἰς τρίτον, νὰ ἐκτελῇ τὴν δικταγὴν ταύτην». «Ἐάν ὁ λαμβάνων τὰ χρήματα συμβαίῃ νὰ εἶναι ἄγνωστος εἰς τὴν τράπεζαν, περὶ λαμβάνει μεθ' ἐκυτοῦ ἐν γνωστὸν πρόσωπον πρὸς πιστοποίησιν. Διότι αἱ τράπεζαι εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀγορὰν, τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορικῶ καὶ πολιτικῶ βίου, ὅπου συνέρχονται καθ' ἡμέραν ὅλοι οἱ πολῖται. Περὶ τῆς διὰ γραπτῆς ἐντολῆς μεταδιβίσεως ἢ ἀλλαγῆς χρημάτων ἐν Ἀθήναις ἂν καὶ δὲν ἔχωμεν μέχρι τοῦδε ἀποδείξεις, εἶναι ὅμως μεμνησθημένη ἡ ὑπαρξίς πιστωτικῆς ἐπιστολῆς, κατὰ ταῦτα εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ διὰ ἀπλῆς γραπτῆς ἐντολῆς διενέργησις πληρωμῶν. Ἡ περίπτωσις εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα. Ἐνας ἔμπορος ἐκ Βοσπόρου εὐρισκόμενος εἰς τὰς Ἀθήνας θέλει νὰ τραβῆσῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα του χρήματα. Πρὸς τοῦτο ἀπευθύνεται εἰς τὸν Στρατοκλέα, μέλλοντα νὰ μεταβῆ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Βόσπορον, ὅπως τοῦ δώσῃ τὰ χρήματα ποῦ τοῦ ἐχρειάζοντο, λάσῃ δὲ ταῦτα ἀπὸ τὸν πατέρα του, ὅταν φθάσῃ εἰς τὸν Βόσπορον. Ἄλλ' εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ ὀρισθῆ μέχρι τίνος σημείου αἱ Τράπεζαι τῶν Ἀθηνῶν ἦσαν τότε εἰς

θέσιν νὰ διεξαγάγῃσιν ἄλλας τὰς ἐργασίας πληρωμῶν καὶ μεταδιβίσεων κατὰ τοὺς διαφόρους τύπους. Διότι ἔλειπον ἀκόμη αἱ βίσεις τραπέζιτικῶν ἐργασιῶν, ἔλειπε πρὸ πάντων πλήρης ἐμπορικὴ πίστις, ἢ δικτορικὴ δικαιοσύνη, ἢ ἀσφαλῆς συγκοινωνία καὶ ἡ ταχυδρομικὴ ἔνωσις. Πόσον ἐπικίνδυνος ἦτο ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία ἀποδεικνύει πρὸ πάντων τὸ ναυτικὸν δάνειον, ἢ ὑποθήκη ἐπὶ ἐμπορευμάτων πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν πιστωτῶν, ἐπὶ πλοίων ἢ ἐπὶ ναύλῳ. Ἐπειδὴ ὁ χρεώστης, μόνον ἂν ἀσφαλῶς φθάσῃ τὸ πλοῖον, ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδώσῃ τὸ δάνειον, ὁ τοιοῦτος κίνδυνος ἐπιτρέπει εἰς τὸν πιστωτὴν τὴν ἀπαίτησιν μεγάλων τόκων. Οἱ τελευταῖοι ὀρίζονται κατὰ τὸ μῆκος τοῦ πλοῦ. Διὰ ναυτικὰ δάνεια, ἐν περιπτώσει πλοῦ καὶ ἐπιστροφῆς (ἀμφοτερόπλους) οἱ τόκοι λογαριάζονται εἰς τὸ διπλάσιον, καὶ δὴ 22, 5 0)0 διὰ τὴν γραμμὴν Ἀθηνῶν-Βοσπόρου διὰ Μένδης, ἐν περιπτώσει ἐπιστροφῆς τοῦ πλοῦ μετὰ τὴν 20ην Σεπτεμβρίου, ὅποτε αἱ θύελλαι τοῦ Φθινοπώρου, 30 0)0, ἐκτὸς τούτων μαρτυρεῖται τόκος 12, 5 0)0 δι' ἀπλοῦν ταξείδιον τῆς γραμμῆς Ἑλλησπόντου-Ἀθηνῶν, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ 33, 5 0)0.

Μίαν καθαρὰν ἰδέαν περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃ εἰργάζοντο αἱ ἀθηναϊκαὶ τράπεζαι, δὲν παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς αἱ μέχρι τοῦδε γνωσταὶ πηγαί, εἶναι ὅμως δυνατόν νὰ ὀρισθῇ ὁ κύκλος τῶν τραπέζιτικῶν ἐργασιῶν, ὅστις ἐκτὸς τῶν μεταδιβίσεων (gyro) περιελάμβανε καὶ τὰς πράξεις τῶν καταθέσεων, αἵτινες ἀρχικῶς ὡς μόνον λόγον εἶχον τὴν ἐν ἀσφαλείᾳ διαφύλαξιν τῶν χρημάτων ὅπως λ.χ. ἐντὸς ναῶν ἐχόντων ἀσφάλαν καὶ ἀντιστοιχοῦντων πρὸς τὰ χρηματοκιδώτια περίπου τῶν σημερινῶν τραπεζῶν. Ὁ ἔχων τοιαύτας καταθέσεις ἦτο μέτοχος τῶν κερδῶν, τὰ ὅποια φέρουν αἱ ἐπιχειρήσεις τῆς τραπέζης, ἐκτὸς δὲ τούτου εἶχε καὶ τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἐκτὸς τῆς φανερᾶς οὐσίας (τῆς κτηματικῆς) ἐκέκτητο καὶ ἀφανῆ τοιαύτην, ἢ ὅποια εἰς τὴν τράπεζαν εἰργάζετο πρὸς ὄφελός του.

Ἐκτὸς τῆς παθητικῆς τύτης ἐργασίας ἄλλη σπουδαιότατη τῶν ἀρχαίων τραπεζῶν ἐργασία ἐνεργητικὴ ἦτο ὁ δανεισμός, ἢ προχρῆ πιστώσεων. Εἰς τὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ εἶδους τῶν πιστώσεων τῶν τραπεζῶν καὶ περὶ τοῦ κατὰ μέσον ὄριον μεγέθους αὐτῶν ὡς καὶ περὶ τῆς βάσεως τοῦ ζητημένου τόκου, εἶναι βεβαίως ἢ ἀπάντησις δύσκολος. Πιστώσεις παρεῖχοντο κυρίως εἰς τοὺς ἐμπόρους καὶ οἱ ἔμποροι ἀπετέλουν τὴν κυρίως πελατείαν τῶν τραπεζῶν. Ὑπάρχουν πρὸς τοῦτοις παραδείγματα πιστώσεως εἰς παραγωγούς, ὅπως δανεῖζονται 20

μναί πρὸς ἀγορὰν μεταλλείων, καὶ εἰς καταναλωτάς. Τὸ δὲ γεγονός ἐστὶ δὲν ὑπῆρχε νόμος ὀρίζων τὸν τόκον ἄφηνε μέγα περιθώριον εἰς τὰς τραπεζάς πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν πελατῶν των, ἀφοῦ μαρτυρεῖται μία φορὰ τόκος 35 0)0. Ὁ λομβαρδισμὸς ἐπαίξεν ἓνα μέγαν ρόλον. Ἀργυρᾶ, χρυσᾶ καὶ χαλκᾶ σκευὴ περιέρχονται ἀνά τὰς τραπεζάς διὰ σύναψιν δανείου. Λημβάνει χώραν καὶ ἡ ἐνεχειρίασις ἐμπορευμάτων εἰς τὴν τράπεζαν, λ. χ. ἓνα πλοῖον ξυλεία, πού εὐρίσκετο εἰς τὸν δρόμον ἐρχόμενον ἐκ Μακεδονίας εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐνεχειριάζεται εἰς τὴν τράπεζαν ἀπέναντι 1750 δραχμῶν, τὰς ὁποίας ὁ ἐνδιαφερόμενος ἐδανείσθη παρὰ τῆς τραπεζῆς πρὸς ναύλωσιν τοῦ πλοίου.

Συνηθέστατα εἶναι τὰ δάνεια τῶν τραπεζῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ. Πρὸς τοῦτο ἔπρεπε βεβαίως ὁ τραπεζίτης νὰ εἶναι Ἀθηναῖος πολίτης, καθόσον, ἐὰν ἦτο μέτοχος—καὶ οἱ περισσότεροι τῶν τραπεζιτῶν ἦσαν μέτοχοι— δὲν εἶχε τὴν ἔγκλησιν γῆς, ἀνευ τῆς ὁποίας ἡ ὑποθήκη δὲν ἦτο ἔγκυρος.

Τὰς ἐν λόγῳ τραπεζιτικὰς ἐργασίας ἔλας δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἀθηναϊκῇ τραπεζῇ, τῇ τοῦ Πισίωνος. Εἶναι ἡ μόνη προσωπικότης Ἑλληνος τραπεζίτου, ἡ ὁποία μὲ ἀρκετὴν ἀκρόμη καὶ τώρα παραστατικότητα παρουσιάζεται ἐνώπιόν μας— προσωπικότης τῶν Ἀθηναίων τοῦ 4ου αἰῶνος, ὅποτε ἡ πόλις αὕτη ἤκμαζε ἀκρόμη ὡς τὸ κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου μὲ τὸ ὁποῖον τόσον συνδέονται τὰ τραπεζιτικά.

Ἀλλὰ ὁμοία οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ κατάστασις ἐπέφερε κατὰ φυσικὴν ἀνάγκην ὁμοίαν ἐξέλιξιν καὶ ἀλλεχοῦ. Εἰς τοὺς Δελφοὺς κατὰ πρῶτον, τῶν ὁποίων τὰ οἰκονομικὰ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον τόπον μᾶς εἶναι γνωστά, διότι ὑπάρχουν αἱ περισσότεραι εἰδήσεις περὶ τῶν λογαριασμῶν των τῷ 369 π. Χ. παρουσιάζεται ἐκ νέου ἡ ἀνάγκη ἐνταῦθα περισυλλογῆς πανελληνίων ἐράνων πρὸς ἀνικοδόμησιν τοῦ ναοῦ. Ἐπὶ μυχμάρων ἔχομεν τὸν κατάλογον τῶν συλλεγέντων ἐράνων, σημειῶνεται δὲ εἶναι, ἀκρόμη καὶ αἱ ἐλάχισται προσφοραὶ καὶ μάλιστα ἐπὶ μεγάλων ποσῶν λογαριασμένοι εἰς αἰγινητικὸς στατήρας, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐν χρήσει εἰς τοὺς Δελφοὺς. Περὶ τῷ 330 π. Χ. ἔχομεν τρία εἶδη χρήματος, τὸ αἰγινητικόν, τὸ ἀττικόν καὶ τὸ ἀμφικτυονικόν, ἀλλ' ἡ διακρίσις αὕτη παρουσιάζεται μόνον ἐπὶ λογαριασμῶν μὲ συμβλλεμένους ἐκτὸς τῆς Ἀμφικτυονίας. Τοῦναντίον δὲ προκειμένου περὶ λογαριασμῶν ἐντὸς τῆς Ἀμφικτυονίας τὰ κατάστιχα ἐφαρμόζοντα τὴν χρήσιν εἰκονικῆς

ἐνιαίας νομισματικῆς μονάδος αἴρουσι τὰς διαφορὰς τῶν χρηματικῶν ἀξιών. Ὡς σταθερὰ συναλλαγματικὴ τιμὴ ἰσχύει: 4200 αἰγινητικὰ δραχμαί, = 6000 ἀττικὰ δραχμαί = 1 τάλαντον (πραγματικὴ ἀξία περίπου 5600 ἀττικὰ δραχμαί). Οὕτω δὲ ἔχομεν ἐν Δελφοῖς τὸ δυνατόν ἀκριβοῦς προσδιορισμὸν τῶν ξένων ἀξιών, ὁ ὁποῖος ἔχει πολὺ ἐνδιαφέρον εἰς τὰς λεπτομερείας του.

(ἀκολουθεῖ)

❖ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ❖

Σκοπὸς τῶν γραμμῶν ἡμῶν τούτων, τὰς ὁποίας χαράσσομεν χάριν τῆς φίλης «*Αὔτης*», δὲν εἶνε νὰ πραγματευθῶμεν τὸ πολύπλοκον καὶ εὐρὸν τοῦτο βιολογικὸν ζήτημα ἀλλὰ νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν γονέων καὶ πάντων ἐκείνων, οἵτινες ἐνδιαφέροντι διὰ τὴν υγείαν τῶν παιδιῶν, ἐπὶ τῆς σπουδαιότητος τὴν ὁποίαν κατέχει ἡ διατροφή ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδὸς καὶ τὰς λυπηρὰς συνεπειὰς καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους μ'ἄνεπαρκῆς, ἢ πλημμελῆς διατροφή δύναται νὰ ἔχῃ ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς καθ' ὄλου ἀμέσως ἢ μετέπειτα υγείας τοῦ παιδὸς.

Βεβαίως ἡ κανονικὴ ἀνάπτυξις καὶ υγεία ἐνὸς παιδιοῦ δὲν ἐξαρτᾶται μόνον ἐκ τῆς διατροφῆς του· πλείσται ἄλλαι υγιειναὶ συνθήκαι πρέπει νὰ συντρέξωσιν εἰς τοῦτο. Μεταξὺ ὅμως ὄλων αὐτῶν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀσκεῖ τὴν μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδὸς εἶνε ἡ κατάλληλος αὐτοῦ διατροφή.

Ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν θὰ ἐπιμεληθῶμεν εὐθὺς ἀπὸ τῆς γεννήσεως τῆς διατροφῆς του καὶ ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἀφομοιοῦσι τὰ πεπτικὰ αὐτοῦ ὄργανα τὰς τροφὰς τὰς ὁποίας τῷ χορηγοῦμεν ἐξαρτᾶται οὐ μόνον ἡ κανονικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἡ καθ' ὄλου υγεία καὶ εὐρωστία τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἐν διαπλάσει ἔτι εὐρισκόμενος χαρακτηρ καὶ ἡ ψυχικὴ υγεία καὶ δύναμις τοῦ πνεύματος αὐτοῦ.

Γνωρίζοντες νὰ κανονίζωμεν τὴν διαίταν τῶν παιδιῶν ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τοῦ ὄργανισμοῦ καὶ συμφώνως μὲ τὴν ἡλικίαν, τὴν φυσικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐνέργειαν, τὸ κλίμα καὶ τὴν πεπτικὴν αὐτοῦ ἰκανότητά καὶ νὰ προφυλλάσσωμεν ἀπὸ πᾶν ὅ,τι εἶνε δυνατὸν νὰ ἐκθέσῃ τὰ νεαρὰ αὐτοῦ ὄργανα εἰς κόπωσην ἢ ἐξάντλησιν εἴτε διὰ τοῦ ὑπερσιτισμοῦ εἴτε διὰ τῆς ἀνεπαρκῆς διατροφῆς ἢ πλημμελοῦς τοιαύτης κατορθοῦμεν

ἐνωρὶς νὰ δελτιώσωμεν καὶ ἐισχύσωμεν τὴν κράσιν αὐτῶν καὶ νὰ κατστήσωμεν αὐτὰ ἰσχυρὰ καὶ εὐρωστὰ δυνάμενα νὰ ὑποφέρωσι οἰκισθῆποτε παρεκτροπὰς καὶ στερήσεις τῆς διαίτης εἰς ἃς κατ' ἀνάγκην βραδύτερον θὰ εὐρεθῶσιν ἐν τῇ ζωῇ καὶ ἱκανὰ ν' ἀντιδρῶσιν τελεσφόρως ἐναντίον τῶν κόπων καὶ τῶν πολλαπλῶν κινδύνων τῶν διαφόρων νοσημάτων τῆς ἡλικίας των.

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ παιδὸς ἀρχίζει ἀπὸ τῆς γεννήσεως καὶ ἐξακολουθεῖ καθ' ὅλα τὰ στάδια τῆς παιδικῆς ἡλικίας μέχρι τῆς ἐφηβικῆς. Γίνεται δὲ αὕτη κατὰ βᾶρος καὶ ἀνάστημα καὶ εἶνε τυχυτέρα ὅσον πλησιάζομεν πρὸς τὴν γέννησιν καὶ βραδυτέρα ὅσον ἀφιστάμεθα αὐτῆς· κατὰ τὴν μεγάλην ὅμως παιδικὴν καὶ ἐφηβικὴν ἡλικίαν γίνεται πάλιν ζωηροτέρα. Ἄν λάθωμεν ὑπ' ὄψιν παιδίον ζυγίζον κατὰ τὴν γέννησιν 3.000 γραμ., κατὰ τὸν 4 μῆνα καλῶς ἀναπτυσσόμενον θὰ ζυγίξῃ διπλάσιον 6.000 γραμ., τὸν 12 μῆνα τὸ τριπλάσιον 9.000 γραμ. καὶ τὸν 14 μῆνα τὸ τετραπλάσιον 12.000· παραλλήλως βλέπομεν ν' αὐξάνηται καὶ τὸ ἀνάστημα αὐτοῦ. Παιδίον τὸ ὁποῖον ἐν τῇ γεννήσει φέρει ἀνάστημα 50 ἐ.μ., τὸν 4 μῆνα, θὰ ἔχῃ 62 ἐ.μ. τὸν 12 μῆνα 70 ἐ.μ. καὶ τὸν 24 μῆνα 80 ἐ.μ.

Ἐτερον τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν εἶνε ἡ ἐπιφάνεια τοῦ δέρματος, ἣτις αὐξάνει ἐπίσης ἀλλ' ἔχει παραλλήλως πρὸς τὸ βᾶρος καὶ τὸ ἀνάστημα. Ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἡλικία τοῦ παιδιοῦ ἡ δερματικὴ ἐπιφάνεια ἢ ἀναλογουσα εἰς ἐν χιλιόγραμμον τοῦ βάρους ἐλαττοῦται. Τοῦτο ὀφείλομεν νὰ γνωρίζωμεν διὰ νὰ ἐννοήσωμεν πῶς ὁ παῖς ὅσον εἶνε μικρότερος χάνει διὰ τῆς ἀκτινόβολας ἀναλόγως μεγαλυτέραν θερμότητα, συμφώνως μ' ἓνα νόμον τοῦ Richet, καθ' ὃν ἡ ἀπώλεια τῆς θερμότητος εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐννοοῦμεν ὅτι πᾶσι τροφῇ λαμβανομένη ὑπὸ τοῦ παιδὸς ὀφείλει ἀφ' ἐνὸς νὰ τείνῃ εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς ἀπωλείας τῆς θερμότητος καὶ συντήρησιν τοῦ ὄργανισμοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ βάρους καὶ τοῦ ἀναστήματος αὐτοῦ. Διὰ νὰ παραστήσωσι πόσῃν τροφῇ ἔχει ἀνάγκην νὰ λάθῃ ὁ παῖς ὑπελόγησαν αὐτὴν εἰς θερμομαντικὰς μονάδας. Ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς 10ης ἡμέρας τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ 7 μηνὸς χάνει ὁ παῖς 91 μονάδας θερμομαντικὰς κατὰ χιλιόγραμμον ἢ κατὰ τὸν 4 μῆνα 500 θερμομετρικὰς μονάδας καθ' ἑκάστην, ἀνάγκην ἢ τροφῇ τὴν ὁποίαν θὰ ἐξασφαλίσωμεν εἰς τὸ βρέφος κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην νὰ ἰσοφαρίξῃ πρὸς 500 θερμομαντικὰς μονάδας, τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς συντήρησιν τοῦ ὄργανισμοῦ καὶ κανονικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν. Τοιαύτη κατάλληλος τροφῇ διὰ τὰ πεπτικὰ ὄργανα τοῦ παιδὸς ἀφομοιώσι-

μος και πλουσία εις βιταμίνας (ουσίας τονωτικές της ανάπτυξεως) εις μέ-
χρι τοῦ 7 ἰδίως μηνός, τὸ γάλα καὶ δὴ τὸ γάλα τῆς μητρὸς. Ἡ δυναμογόνος
ἀξία τοῦ λευκοῦ τούτου αἵματος ὅπως τὸ ὠνόμασε Βίλγος τις ἰατρός εἶνε
ἐπαρκὴς διὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην διότι ἐν λίτρον γάλακτος παρῆχει 650-
700 θερμαντικὰς μονάδας. Ὁσον ἀφορᾷ δὲ τὴν ποσότητα τὴν ὅποیان ὀ-
φείλει νὰ λάβῃ ὁ πᾶσις, αὕτη ἐξαρτῆται ἐκ τοῦ βάρους, τοῦ ἀνιστήματος,
τῆς ἡλικίας του καὶ τῆς θρεπτικῆς ἐνδύμεως τοῦ γάλακτος τῆς μητρὸς
ἢ τῆς τροφῆς. Κατὰ τὸν Marfan κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας χορηγοῦμεν
14-15 0)0 ἐπὶ τοῦ βάρους τοῦ σώματος 13 0)0 κατὰ τὸν 6 μῆνα καὶ 12
0)0 κατὰ τὸν 12. Ἄν καὶ οἱ κνήονες αὗτοι εἶνε ὀλίγον θεωρητικοὶ οὐχ ἤτ-
τον δύναται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βῆσις τῆς διατροφῆς ἢ ὅποια πρέπει
νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν τὸ βῆρος καὶ τὴν πεπτικὴν ἰκανότητα τοῦ στομάχου τοῦ
παιδός. Γενικῶς παιδίον τὸ ὅποσον ἀναπτύσσεται καλῶς πρέπει νὰ τ' ἀ-
φήνωμεν νὰ θηλάξῃ ἕως οὗ ἰκανοποιήσῃ τὴν πείναν του, μόνον του τότε
μειδιῶν καὶ εὐχρηστῆμένον θ' ἀποσυρθῇ ἐκ τοῦ μαστοῦ.

Ἐὰν δι' ὀλιγονδήποτε λόγον ἢ μήτηρ στερηθῇ τοῦ γάλακτος αὐτῆς ἢ
τοῦτο εἶνε ἀνεπαρκές καὶ ἢ πρόβληψις τροφῆς δὲν εἶνε δυνατὴ τότε κα-
ταφεύγωμεν εἰς τὸ γάλα τῆς ἀγελάδος, τὸ ὅποσον περιέχει ὀλιγώτερον
σάκχαρον ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ γάλα τῆς μητρὸς καὶ περισσοτέραν τυρί-
νην, πλησιάζει ὅμως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ποσότητα τοῦ βουτύρου πρὸς αὐτό.
Τὸ γάλα τοῦτο κατέχει μειονεκτικὴν θέσιν ἀπέναντι τοῦ γάλακτος τῆς
μητρὸς, διότι δὲν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ αὐτὰ μὲ ἐκεῖνο ἀποτελέσμα-
τα τὰ παιδιὰ τὰ ὅποια τρέφονται διὰ τοῦ τεχνικοῦ θηλασμοῦ ὑπολείπον-
ται κατὰ τὸ βῆρος καὶ τὸ ἀνάστημα, ἢ ὀδοντοφυΐα αὐτῶν γίνεται βραδύ-
τερον καὶ τὸ βῆδος ὑστερεῖ. Ἔνεκα δὲ τῶν συχνῶν γαστροεντεριτιδῶν
τὰς ὁποίας πάσχουν ἀριθμοῦνται τότε καὶ τότε θύματα μεταξὺ τῶν ἀθῶ-
ων αὐτῶν πλασματῶν, τὰ ὅποια ἢ φύσις ἐστέρησε τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν δι-
καίωματος νὰ εὐρωσι τὴν πρώτην αὐτῶν τροφήν καὶ τρυφερὰν στοργὴν
εἰς τὰ στήθη τῆς μητρὸς των.

Δὲν πρέπει ὅμως καὶ νὰ ὑπερβάλλωμεν τὴν μειονεκτικὴν ταύτην ἀξί-
αν τοῦ γάλακτος τῆς ἀγελάδος, διότι ἐπίσης καὶ μὲ τὸ γάλα τοῦτο δυνά-
μεθα νὰ ἔχωμεν καλὰ ἀποτελέσματα ὅταν συντρέχωσι καὶ ἄλλα: ὑγιεινὰ
συνθήκαι, ἄρκει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν οὗτο γάλα τοῦτο πρέπει νὰ εἶνε
ἀγνόν, ἀνόθευτον, νὰ βράζηται καλῶς καὶ νὰ διατηρῆται ἐντός δοχείου
ἀμέμπτου καθαριότητος, ὅπως μὴ ταχέως ἀλλοιοῦται. Ἐπίσης πρέπει νὰ
προέρχεται ἐκ ζώου ὑγιούς, διότι πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἢ ἀγελάς

προσβάλλεται ἐκ φυματιώσεως καὶ δύναται νὰ μεταδώσῃ τὴν φυματίωσιν
ταύτην διὰ τοῦ γάλακτος, ἂν μὴ βράζηται καλῶς, καὶ εἰς τὸν ἀνθρώπον.

Ἄξιον ἰσχυρῶς μόνον διὰ τὸν λόγον τῆς νοθεύσεως ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν δεύ-
τερον τοῦτον λόγον ὁ ἐλεγχος ἐπὶ τοῦ ἐν τῇ ἀγορᾷ πωλουμένου γάλακτος
εἶνε ἀπαραίτητος, διότι συχνὰ εἰς αὐτὸ ἀνευρίσκεται τὸ μικρόβιον τοῦ Κώχ.

Πῶς ἀντιλαμβάνονται τὸ κηθῆκον τοῦτο τοῦ ἐλέγχου ἐν Ἀμερικῇ
φάνεται ἐκ τῆς ἐξῆς συνδιαλέξεως τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου ὑγείας
ἐν Νέα Ὑόρκη. Dr. John Nael πρὸς γάλλον τινὰ ἰατρόν: «ἀγαπητὲ συ-
νάδελφε, οὐδέποτε εἶμαι τόσον εὐτυχῆς παρὰ ὅταν εἰσέρχωμαι εἰς τὴν
οἰκίαν μου τὴν ἐσπέρην καὶ εἶπω εἰς τὴν γυναῖκά μου κηθήμενος εἰς τὴν
τράπεζαν: σήμερον δὲν ἔχασα τὴν ἡμέραν μου διότι κατεδίωξα ἕνα γα-
λακτοπώλην πωλοῦντα νοθευμένον γάλα καὶ ἔσωσα οὕτω πλείστας ἀθῶας
παιδικὰς ὑπάρξεις». Δρακόντια ὡς ἐκ τούτου λαμβάνονται μέτρα ἐκεῖ
ἐναντίον τῶν νοθευτῶν τοῦ γάλακτος. Πεντάκις καὶ ἑξάκις τὴν ἡμέραν
εἰδικοί ἐπιθεωροῦνται διέρχονται τὰ διάφορα γαλακτοπωλεῖα καὶ ἐξελέγ-
χουσι τὴν ποιότητα τοῦ γάλακτος. Διὰ πρώτην καὶ δευτέραν φοράν ἂν
ἀποδειχθῇ ὅτι τὸ γάλα των εἶνε νοθευμένον καταδικάζεται τὸ γαλακτο-
πώλης εἰς ἐαυτὸν πρόστιμον. Διὰ τρίτην ὅμως φοράν γίνεται κατάσχεσις
τῆς ἀδείας του καὶ κλείεται ἐπὶ ἕξ ἔτος τὸ κατάστημα χωρὶς ὁ ἰδιοκτή-
της νὰ δύναται νὰ ἐνοικιάσῃ εἰς ἄλλον. Καὶ δὲν περιορίζονται ἕως
ἐδῶ τὰ μέτρα ταῦτα. Γίνεται κτηνιατρικὴ ἐπιθεώρησις τῶν ἀμελγο-
μένων ζώων, ἐξελέγχεται ἢ ὑγεία των καὶ ἢ καθαριότης τῶν σταύλων
καὶ δοχείων ἐντός τῶν ὀπῶν ἀμέλγεται τὸ γάλα.

Δυστυχῶς παρ' ἡμῖν οὐδεμία ἀσκέεται ἐπίβλεψις, διὰ τοῦτο καὶ ἢ
κερδοσκοπία ὀργιάζουσα πλέον καὶ νοθεύουσα τὰ πάντα ἐνόθευσε καὶ
τὸ εἶδος τοῦτο τῆς τροφῆς τοῦ μικροῦ παιδίου οὕτως ὥστε νὰ παρου-
σιάζηται ἐν τῇ ἐμπορίῳ ἀνάμεικτον μὲ πλείστας ἐπιβλαβεῖς οὐσίας, ὅς ε-
ρημένον τῆς γλυκείας αὐτοῦ γεύσεως καὶ καθιστάμενον πολλάκις ἀπε-
κρυστῶν ἐκ μέρους τῶν μικρῶν παιδιῶν. Ἀνεγνώμενον που εἶναι Ἐθῆ-
ναις γενομένου ἐλέγχου μεταξὺ 12 γαλακτοπωλεῶν μόνον δύο εὐρέθη-
σαν πωλοῦντα γάλα ἀγνόν. Ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀμφιβάλλομεν μεταξὺ τό-
σων γαλακτοπωλῶν ἂν εὐρέθη ἕτω καὶ εἰς πωλῶν γάλα ἀνόθευτον.

Ἐὰν τὸ γάλα κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος μάλιστα, μέχρι τοῦ 8 μηνός ἀποτελεῖ,
τὴν μόνην κατάλληλον διὰ τὰ πεπτικὰ ὄργανα τοῦ βρέφους τροφήν, ἀπὸ
τοῦ 12 ὅμως ἰδίως μηνός καὶ πέραν, ἡλικίαν τοῦ ἀπεγαλακτισμοῦ, τὸ
γάλα μόνον δὲν ἀποτελεῖ ἐπαρκῆ τροφήν διὰ τὴν περαιτέρω κανονικὴν
ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Ἀνάγκη ἔθεν τοῦτο νὰ λαμβάνῃ καὶ ἄλλην συμπλη-

ρωματικὴν τροφήν ἀποτελουμένην ἀπὸ χυλοῦς τῶν διαφόρων δημητριακῶν ἀλεύρων, ὡς σερμιγδάλεως, κριθῆς, ὀρύζης, δρώμης ἢ ἄλλων ἀλεύρων θρεπτικῶν, ἐξ ἀμυλούχων φυτικῶν οὐσιῶν, εἰς τὴν παρασκευὴν τῶν ὀπιῶν πάλιν ὡς βάσις χρησιμεύει τὸ γάλα τῆς ἀγελάδος. Ἐν κοχλιάριον τῆς σούπας τῶν ἀλεύρων τούτων ἰσοδυναμεῖ μὲ 100 γραμ. γάλακτος, οὕτως ὥστε 100 γραμ. γάλακτος καὶ 10 γραμ. ἀλεύρου ἰσοδυναμοῦν μὲ 150 γραμ. γάλακτος. Οἱ χυλοὶ οὗτοι ἀντιπροσωπεύουσι 90-115 θερμικὰς μονάδας.

Ἐπάρχουσι πλεῖστα ὅσα εἶδη ἀλεύρων γαλακτοῦχων καὶ μὴ ἐν τῷ ἐμπορίῳ παρασκευαζόμενα ἐπίτηδες διὰ τὰ παιδιά τὰ εὐρισκόμενα ὑπὸ ἀπογαλακτισμόν.

Ταῦτα ὅμως ὡς καὶ τὸ συμπεπικνωμένον γάλα τὸ ἐν τοῖς κυτίοις πρέπει νὰ χορηγῶνται μετὰ περισκέψεως διότι ἀποτελοῦσι τροφήν ἑλλειπῆ προδιαθέτουσαν εἰς διαταραχὰς τῆς ἀνάπτυξεως, εἰς σκορβονικὰς ἐκδηλώσεις καὶ εἰς τὸν ραχισμόν.

Ἀπὸ τὸν 16 μῆνα, εἰς ἡλικίαν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ παιδίον εὐρίσκειται εἰς διαρκῆ κίνησιν καὶ ἔχει ἀνάγκη ν' ἀναπληρῶ τὸ θερμαντικὸν αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ δοκιμάζωμεν καὶ ἄλλην οὐσιαστικώτερον τροφήν, ὡς ἄρτον, διφυρίτην, κρόκους ὄων, βίσις ὅμως τῆς διατροφῆς μέχρι τοῦ τέλους τῆς α'. ὀδοντοφυΐας πρέπει νὰ εἶνε πάντοτε τὸ γάλα. Ἄφου δὲ συνειθίσῃ εἰς τὰς ἀνωτέρω ἀμυλούχους οὐσίας, ἀρχίζομεν νὰ τῷ δίδωμεν σούπας μὲ ἑλαφρὸν ζυμὸν κρέατος, πορὲ δὲ ἀπὸ πατάτες ἢ μπιζέλια μετ' γάλακτος ἄμικρον γείνη τὸ παιδίον 2—2 1/2 ἐτῶν δοκιμάζομεν χορηγοῦντες εἰς αὐτὸ κρέας εἰς μικρὰν ποσότητα ἀρχόμενοι ἐκ λευκῶν κρεάτων, ὀρνίθου, μύσχου, καλῶς πάντοτε κοπανισμένων, ἐκ τῶν ὁποίων φροντίζομεν καὶ ἀφαιροῦμεν τὸ λίπος ἢ τοὺς τένοντας ὡσαύτως ἰχθύος ἐκ τῶν ἑλαφροτέρων.

Ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἡλικία τοῦ παιδὸς καὶ διέρχεται τοῦτο τὴν β'. παιδικὴν ἡλικίαν 2 1/2—6) κατὰ ταύτην καὶ ἡ διατροφή του πλησιάζει πρὸς τὴν τῶν ἐν ἡλικίᾳ. Ἡ τροφή οὕτη ἂν καὶ δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς ἰδικῆς μας πρέπει ὅμως νὰ φροντίζωμεν νὰ εἶνε εὐπεπτος ὅπως μὴ καταπονήται ὁ στόμαχος τοῦ παιδὸς καὶ προκαλοῦνται πρόωροι δυσπεψία μὲ ὅλας τὰς συνεπείας τῶν.

Μεταξὺ τῶν τροφῶν ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν πεπτικὴν ἰκανότητα τοῦ παιδὸς κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην, ἐνέχουσι δὲ καὶ περισσοτέραν θρεπτικὴν ἀξίαν, διότι εἶνε πλούσιαι εἰς βιταμίνας, εἶνε δὲ ἐκ γάλακτος καθαρὸς καὶ ἀπηλλαγμένος πάσης νοθείας νωπὸς βούτυρος καὶ ὁ τυρός τὰ ὡς ἀποτελοῦσιν ἐπίσης πρωτεῖουσαν τροφήν τοῦ

παιδὸς ἐκτὸς ἂν δὲν γίνωνται ἀνεκτὰ ὑπὸ τοῦ στομάχου του, πάσχει δηλαδὴ εἶδος ἀναφίλλαξίας. Τὸ κρέας πρέπει ν' ἀποτελέσῃ σπουδαῖον μέρος τῆς διατροφῆς του κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην, πρέπει ὅμως νὰ δίδωμεν αὐτὸ μετὰ περισκέψεως ἀρχόμενοι ἐκ μικρᾶς ἀναλογίας καὶ προχωροῦντες βαθμηδὸν εἰς μεγαλυτέραν ποσότητα, ὅπως δίδωμεν καιρὸν εἰς τὸν στόμαχον καὶ ἐνισχύ τὴν πεπτικὴν αὐτοῦ ἰκανότητα. Ἄρτον πρέπει νὰ δίδωμεν κατὰ βούλησιν, πρέπει οὗτος νὰ εἶνε καλῆς ποιότητος ἐκ σίτου, καλῶς ἐψημένος καὶ ξηρός. Οἱ πλεῖστοι τῶν καρπῶν δύνανται νὰ δίδωνται ἐπαρκῶς εἰς τὰ παιδιά τῆς ἡλικίας ταύτης ἀρκεῖ νὰ εἶνε ὄριμοι καὶ καλῆς ποιότητος. Εἰς τὰ δυσκοίλια παιδιά δύνανται νὰ διευκολύνωσι καὶ τὰς κενώσεις τῶν ἐντέρων.

Ἀπὸ τοῦ 6-15 ἔτους τῆς ἡλικίας ἀρχεται ἡ γ' παιδικὴ ἡλικία κατὰ τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσεται ἡ Βα ἢ μόνιμος ὀδοντοφυΐα καὶ προπαρασκευάζεται ὁ παῖς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν εἶνε ἡ ἡλικία τῆς κατ' ἐξοχὴν ἀναπτύξεως, ἡ ἡλικία τῶν παιγνιδίων, τῶν φυσικῶν ἀσκήσεων, καθ' ἣν παραλλήλως μετὰ τῶν φυσικῶν δυνάμεων καλλιεργεῖται καὶ ἀναπτύσσεται διὰ τῆς σχολικῆς ἀγωγῆς τὸ πνεῦμα τοῦ παιδὸς καὶ ἀναπτύσσονται αἱ παντοῖαι δεξιότητες αἱ προπαρασκευάζουσαι αὐτὸν διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ παιδὸς κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν δύο φάσεις μὴν ἀπὸ τοῦ 6—10 ἢ 11 ἔτους διὰ τὸ θῆλυ καὶ 12 ἢ 13 διὰ τὸ ἄρρεν καὶ δευτέραν περίοδον ἢ ἐποικὴ ἀκολουθεῖ τὴν πρώτην μέχρι τοῦ 15 ἔτους τῆς ἡλικίας. Κατὰ τὴν πρώτην ἡ ἀνάπτυξις σχετικῶς γίνεται βραδυτέρα καὶ αἱ ἀνάγκαι τῆς διατροφῆς δὲν αὐξάνουν παρὰ κατὰ μικρὰν ἀναλογίαν, κατὰ δὲ τὴν β'. περίοδον ἡ ἀνάπτυξις γίνεται ζωηροτέρα καὶ ἡ τροφή ἐπομένως, ἡ ὁποία πρέπει νὰ χορηγῆται κατ' αὐτὴν ἀνάγκη ἀναλόγως νὰ εἶνε ἀφθονωτέρα.

Ἐὰν ὑπολογίσωμεν καὶ ἐνταῦθα εἰς θερμομετρικὰς μονάδας τὴν ἀνάγκη εἰς συντήρησιν καὶ αὔξησιν τοῦ ὄργανισμοῦ θὰ ἴδωμεν ὅτι εἰς ἡλικίαν 12 1/2 ἐτῶν παιδίον ζυγίζον 30 χιλιόγρ. ἔχει ἀνάγκη 1800 θερμομετρικὰς μονάδας, εἰς ἡλικίαν δὲ 15 1/2 παιδίον ζυγίζον 48 χιλιόγρ. ἔχει ἀνάγκη 2,544 θερμομετρικὰς μονάδας μὲ μικρὰν διαφορὰν ἐπὶ ἑλαττον εἰς τὸ θῆλυ.

Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι ἡ ἀνάγκη τοῦ παιδίου εἰς θερμομετρικὰς μονάδας ἐφ' ὅσον πλησιάζομεν πρὸς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν εἶνε πολὺ μεγαλυτέρα, ὅπερ σημαίνει ὅτι ἡ ἡμερησία διατροφή τοῦ παιδὸς ὅπως ἀνταποκρίνηται εἰς τὴν ἀπόλειπν ταύτην τοῦ ὄργανισμοῦ πρέπει νὰ αὐξάνηται ἀναλόγως μάλιστα κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν. Πρέπει μάλιστα

ἡ ἡμερησία δόσις τῶν τροφῶν νὰ εἶνε κατὰ τι μεγαλύτερα εἰς θερμαντικὰς μονάδας, διότι μέρος αὐτῶν δὲν χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ τῆς τροφῆς τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε νὰ λαμβάνῃ ὁ παῖς ἡμερησίως θὰ εἶχε θεωρητικὴν μόνον ἀξίαν· διὰ τοῦτο ἐν γένει εἰς τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου πρέπει νὰ εἶδωμεν ἐν ᾧ ῥα γεύματος νὰ τρώγῃσι κατὰ δούλησιν ἕως εὖ κατακλύσωσι τὴν πείναν των. Πρέπει νὰ θλιβώμεθα δὲ ὅταν εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην βλέπωμεν παιδιὰ νὰ μὴ ἔχωσιν ὄρεξιν.

Γονεῖς τινὲς ὑποβάλλουσι τὰ ἰέκνα των ἐν ᾧ ῥα γεύματος εἰς περιορισμοὺς ἐξ υπερβολικοῦ φόβου μὴ βιρύνωσι τὸν στόμαχόν των. Προτιμώτερον ὅμως ὁ παῖς νὰ φάγῃ κάτι περισσότερον τὸ ὁποῖον διὰ τῆς κινήσεως θὰ τὸ χωνεύσῃ παρά νὰ σηκωθῇ τῆς τραπέζης χωρὶς νὰ καταπάσῃ τὴν πείναν του. Ἡ ἀνεπάρκεια αὕτη ἢ καθημερινὴ τῆς τροφῆς θέλει φέρει αὐτῷ τὴν ὑποτροφίαν καὶ ὅλας τὰς συνεπείας τῆς.

Ὁ παῖς πρέπει νὰ λαμβάνῃ 4 γεύματα, ἐξ ὧν τὰ δύο οὐσιώδη τῆς μεσημβρίας καὶ ἑσπέρας, τὰ δὲ δύο ἕτερα ἐλαφρότερα τῆς πρωῆς καὶ τοῦ δειλινοῦ. Τὸ κρέας πρέπει νὰ δίδηται καὶ κατὰ τὰ δύο οὐσιώδη γεύματα, δύναται ὅμως ν'ἀντικαταθῇ καὶ μὲ ἰχθῦς ἢ ὄα. Παιδίον ἡλικίας 15 ἐτῶν πρέπει νὰ λαμβάνῃ 200-250 γραμ. κρέατος ἡμερησίως, εἶνε ἀπαρκίτητον ἔπος δώση τὸ ἀνγκαῖον λεύκωμα εἰς τὸν ὀργανισμόν. Ἐπίσης τὰ λαχανικὰ ξηρὰ ἢ νωπὰ, τὰ διάφορα γαλακτερά, ὁ τυρὸς καὶ τὸ βούτυρον πρέπει ν'ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς διατροφῆς του· τὸ σάκχαρον ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν καὶ οἱ παντοῖοι καρποὶ πρέπει νὰ δίδωνται ἀφθόνως, ἰδίως εἰς παιδιὰ τῆς ἡλικίας ταύτης.

Θὰ ἔλεγε τι· δὲν δυνάμεθα ἀρχεὶ νὰ θρέψωμεν τὰ παιδιὰ καὶ ἀνευ κρέατος; Βεβίως· τὰ παιδιὰ ὅμως ταῦτα τὰ ἑπτα τρέφονται μὲ ὀλιγώτερον θρεπτικὰς οὐσίας, ὡς μὲ λάχανα καὶ ἀμυλούχους τροφὰς, δὲν παρουσιάζουσι τὴν ζωτικότητα ἐκείνην καὶ μυϊκὴν εὐρωστίαν τῶν μελῶν τὴν ὁποίαν δίδει μίξ κατ'ἐξοχὴν θρεπτικὴ τροφή, ὡς εἶνε τὸ κρέας. Ἐξ ἄλλου ταῦτα, ἔπος· τραφῶσι καὶ ἀναπληρώσωσι τὴν μεγάλην, ἀπώλειαν σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ἐνεργείας ἀναγκάζονται νὰ λάβωσι περισσότερὴν ποσότητα τοιοῦτων τροφῶν ὑποβάλλοντα τὸν στόμαχον καὶ ἐν γένει τὰ πεπτικά αὐτῶν ὄργανα εἰς μεγαλύτεραν μυϊκὴν ἐνεργείαν, διὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐχρειάζετο δύναμις ἀνγκηκία διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παιδός. Ἀποτέλεσμα τῆς ἀπωλείας μεγαλύτερας δυνάμεως καὶ κοπώσεως εἶνε ἡ νωθρότης καὶ ἡ χαλάνωσις τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἡ ὑπνηλία ἣμις προσέχεται πολλάκις μετὰ κοπιῶδες γεῦμα.

Εἰς τῶν ὄρων τῆς ὑγιεινῆς ἐν τῇ διατροφῇ τοῦ παιδός εἶνε ἡ ποιότητα· προσπαθήσωμεν ὅθεν νὰ μὴ παρέχωμεν τὴν αὐτὴν μονότονον τροφήν, ἢ ὁποῖα γεννᾷ τὸν κόρον εἰς τὰ παιδιὰ. Ὑπὸ τῆς συνθήκης ὑφ'ἧς ζῶμεν ἐννοεῖται πύσαν δούκλον εἶναι διὰ τοῦς γονεῖς ἕκαστῆς ἀκριβείας τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως πολλάκις πολλῶν εἰδῶν τῆς πρώτης ἀνάγκης. Εἰς τὴν μητέρα ἐναπόκειται, ἔχουσα αὕτη ὑπ' ὅσιν τὴν εὐχρίστησιν μεθ' ἧς κάθηται εἰς τὴν τράπεζαν ὅταν παρατίθεται νέον φαγητόν, νὰ συνδυάζῃ τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν μετὰ τῆς ζεξότητος τῆς παρασκευῆς γείματος ἀρεστοῦ εἰς αὐτὰ. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὀλίγη μέριμνα καταβάλλεται ἐκ μέρους τῶν μητέρων, ἴσως διότι τοῦτο συνεπάγει κόπον περισσότερον. Ὁ κόπος οὗτος εἰς οὐδὲν ἔπρεπε νὰ λογίζεται ἀπέναντι τῆς διαπλάσεως καὶ τῆς μελλούσης σωματικῆς καὶ πνευματικῆς εὐεξίας τοῦ παιδός.

Πρέπει νὰ ἐπιβλέπωμεν τὰ παιδιὰ νὰ μισῶσι καλῶς· ὑπάρχουσι παιδιὰ τὰ ὁποῖα σχεδὸν καταπίνουσι τὴν τροφήν των διὰ νὰ ἐξέλθωσι καὶ νὰ παύσωσιν, ἐν γεῦμα τοῦ παιδός πρέπει νὰ διαρκέσῃ τοὐλάχιστον 20-25 λεπτὰ τῆς ὥρας. Ἀποδιώξωμεν τὴν ὥραν τοῦ γεύματος πᾶσαν ἀθυμίαν σκέψιν ἀφ' ἡμῶν καὶ προσπαθήσωμεν νὰ καταστήσωμεν τὸ γεῦμα τῶν παιδιῶν εὐχρίστητον. Ἡ εὐθυμία συντελεῖ εἰς τὴν καλὴν πέψιν.

Εἶπομεν ἐν ὀλίγοις πῶς πρέπει νὰ τρέφονται τὰ παιδιὰ μὰς εἰς τὰ διάφορα στάδια τῆς ἡλικίας των. Ἐὰν ἐξετάσωμεν τῶρα πῶς τρέφονται ταῦτα σήμερον θὰ ἴδωμεν ὅτι οὔτε ποιοτικῶς οὔτε ποσοτικῶς τρέφονται ἐπαρκῶς. Καὶ ἐνῶ ἡ ἀκρίβεια τῆς ζωῆς ἔχει κταντήσῃ πολλὰ εἶδη τῶν τροφίμων εἰς εἶδη πολυτελείας διὰ τὰ βελάντια τοῦ πολλοῦ κόσμου, ἐξ ἄλλου ἡ αἰσχροκέρδεια πλειοδοτεῖ εἰς τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν καὶ νοθεύει τὴν τροφήν τοῦ λαοῦ ὥστε ν'ἀφαιρῇ ἀπ' αὐτὴν πᾶσαν θρεπτικὴν ἀξίαν καὶ νὰ καθιστᾷ ταύτην πολλάκις ἐπιβλαβή. Τὸ γάλα, ὁ τυρὸς, τὸ βούτυρον ὡς ἐκ τῆς νοθείας χάνουσιν τὴν ἰδιότητάσιν γεῦσιν των καὶ καθίστανται ἀποκρουστικά, τὸ δὲ κρέας, τ' αὐγὰ, οἱ ἰχθῦς, τὸ σάκχαρον, αἱ ὀπῶραι, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσιν ἀπαραίτητον τροφήν τῶν παιδιῶν, περιωρίσθησιν εἰς τὸ διαιτολόγιον ὀρισμένων προνομιοῦχων τάξεων, αἵτινες κερδίζουσιν, ἐννοεῖται, καὶ διαθέτουσιν εὐκόλως τὰ μέσα τῆς ζωῆς. Αἱ πλείοτερά τάξεις τῶν βιοπαλαιστῶν δὲν δύναται νὰ ἐξέλθωσιν ὀρισμένου περιθωρίου πενιχρᾶς τροφῆς δι' ἑαυτοὺς καὶ τὰς οἰκογενείας των, χωρὶς ν'ἀνατρέψωσιν ἀρδῆν τὸν προϋπολογισμόν αὐτῶν. Καὶ οὕτω ἐνῶ παιδιὰ ὀρισμένης ἡλικίας ὀφείλουσαν νὰ λάβωσι τὰς ἀπαραίτητους θερμαντικὰς μονάδας διὰ τῆς τροφῆς των, δὲν λαμβάνουσιν οὔτε τὸ ἥμισυ. Ἀποτέλεσμα

ἡ ὑποτροφία καὶ ἐξάνελησις τοῦ ὀργανισμοῦ, ἡ ἐπιδράδυνσις τῆς ἀναπτύξεως, ὁ ραχισμὸς καὶ ὁ νανισμὸς.

Ὅσοι τῶν ἰατρῶν ἠδυνήθησαν νὰ παρακολουθήσωσι κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ μικροῦ καὶ σκληροῦ αὐτοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου τοὺς μικροὺς προσφυγόπαιδας εἰς τοὺς διαφόρους συνοικισμοὺς θὰ εἶδον πολλάκις μεταξὺ αὐτῶν παιδία ἅτινα κακῶς διατρέφονται καὶ ὑπὸ τὰς χειρίστας ὑγιεινὰς συνθήκας διαβιῶντα παρουσιάζον μίαν στασιμότητα τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐδείκνυν ἡλικίαν πολὺ κατωτέραν τῆς πραγματικῆς. Ἡ φυματιώδης περιτονίτις καὶ ἡ φυματίωσις τῶν πνευμόνων ἦσαν ἐπίσης συχνὰ νοσήματά τῆς παιδικῆς ἡλικίας.

Ὁ Καθηγητῆς Calmeth πρᾶξῃσεν ὅτι κατὰ τὴν γερμανικὴν κατοχὴν τῆς Ἀλγῆς ὑπὸ τὴν ἐπήρῃαν ἀνεπαρκοῦς διατροφῆς ὅλη ἡ νεότης ὑπέστη ἐπιβράδυνσιν τῆς ἀναπτύξεως. Παιδία 14 ἐτῶν ἐφαίνοντο ὡς 10 καὶ νεάνιδες 18 ἐτῶν ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἦσαν 13 ἐτῶν. Ὁ Genevriev ἔκαμεν ἀναλόγους παρατηρήσεις εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων τῶν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καταστραφέντων μερῶν, μεταξὺ τῶν ὀπίων ἡ φυματίωσις ἔκαμεν θραῦσιν.

Ἐν Βελγίῳ ὅπου ἐγένετο ἀνάλεγοι παρατήρησις κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου, ἔκκ τῆς ἀνεπαρκοῦς διατροφῆς παρατηρήθη ὅτι τὰ μὲν νεογνὰ παρουσιάζον βάρος 2.500 ἀντὶ 3.000 κατὰ μέσον ὄρον καὶ ὅτι συνεπείᾳ τῆς κληρονομικῆς ταύτης ἀτελοῦς ἀναπτύξεως καὶ φυσικῆς ἀθηνικότητος ἡ θνησιμότης αὐτῶν ἠξήθη. Ἀπὸ 1-6 ἐτῶν ὁ ραχισμὸς εἶχεν ἀξιεθῆ ὑπερβολικὰ, ἐπίσης δὲ εἰς παιδία ἀπὸ 6-14 ἐτῶν ἡ ἀνάπτυξις εἶχεν ἰσχυρῶς ἐπιβραδυνθῆ καὶ ἡ ἀντίστασις τοῦ παιδικοῦ ὀργανισμοῦ ἐναντίον τῶν διαφόρων νοσημάτων ἐξησθένησεν, οὕτως ὥστε ἡ γρίπη καὶ ἡ φυματίωσις εὖρον κατάλληλον ἔδαφος ὅπως ἐπιφέρωσιν ἀληθῆ θραῦσιν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ποία πρέπει νὰ εἶνε ἡ μέριμνα διὰ τὴν διατροφήν τῶν παιδῶν ἐκ μέρους τῆς οἰκογενείας καὶ πάντων ἐκείνων οἵτινες εἶνε ἐντεταλμένοι πρὸς τοῦτο, ὡς διευθυναὶ οἰκοτροφείων, παιδικῶν ἀσύλων κλπ. Δυστυχῶς ὅμως τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν ἐξερχεται μόνον ἐκ τῆς μερίμνης καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν γονέων· εἰς ζήτημα γενικωτέρας κρατικῆς προνοίας καὶ μερίμνης καὶ ἐξαρτᾶται πρωτίστως ἀπὸ τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων τῆς ζωῆς.

Εἶνε εὐτύχημα ὅτι κατόπιν τῶν οἰκονομολογικῶν μέτρων τῆς Κυβερνήσεως ἡ δρχαμὴ ἤρχιτε ν' ἀνακτᾶ τὴν προτέραν ἐμπιστοσύνην μετὰ τὴν θαθμι-

αίαν δὲ ταύτην ἐξυγίανσιν τοῦ νομήματος τῆς χώρας ὁ λαὸς μετὰ ἀνακούφισιν ἀποδίδει εἰς τὴν σχετικὴν ὑποτίμησιν τῶν εἰδῶν τῆς πρώτης ἀνάγκης ἥτις θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὸν καλύτερον νὰ θρέψῃ τὰ παιδιὰ του.

Ὅπως ὅμως μὴ κλέπτηται ὁ λαὸς εἰς τὴν τροφήν του ἀνάγκη ἡ ὑγειονομικὴ ὑπηρεσία τοῦ Κράτους καθημερινῶς αὐστηρὰ καὶ ἐπιμόνωσ νὰ ἐξελέγῃ τὰ διάφορα τρόφιμα. Ἡ νοθεία καὶ ἡ αἰσχροκέρδεια πρέπει νὰ καταχθῆ ἐν πάτῃ αὐστηρότητι. Τὸ Κράτος πρέπει νὰ πράσῃ ὅλην τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν ἀρωγὴν του εἰς τὸ τίμιον ἐμπόριον, νὰ πᾶτξῃ δὲ ἀμειλίχτως ἕσους ἐν τῇ δόξῃ τοῦ εὐκόλου πλουτισμοῦ λησμονοῦσι πάντα δεσμὸν πρὸς τὴν κοινωνίαν, περιφρονοῦσι Κράτος καὶ νόμους, ἀποκρύπτουσι τὰ πρῶτα εἶδη τῆς ἀνάγκης, ἀδιαφοροῦντες πρὸς τὰς στερήσεις τοῦ λαοῦ.

Πρὸς ἀνακούφισιν τῶν λαϊκῶν τάξεων ἐκ τῆς ἀπλησιίας τῶν ἐμπόρων πρέπει νὰ ἰδρυθῶσι τόσον ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ Δήμου ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῶν διαφόρων ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων τῶν καταναλωτῶν διάφορα πρατήρια. Νὰ ἰδρυθῶσι οἰκονομικὰ συσσίτια διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ σχολικὰ συσσίτια διὰ τοὺς ἀπόρους μαθητὰς. Νὰ ἀσκήται ἐλεγχος τακτικὸς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐπὶ τῆς διατροφῆς τῶν μαθητῶν εἰς τὰ διάφορα οἰκοτροφεῖα καὶ παιδικὰ ἀστυλα. Νὰ προστατευθῶσι τὰ ἀγγλικά τέκνα τῶν Δημοσίων, Δημοτικῶν καὶ Τραπεζιτικῶν ὑπαλλήλων διὰ γενναιοτέρων ποσοστῶν ἐπὶ τῆς μισθοδοσίας των. Νὰ τεθῆ φόρος ἐπὶ τῶν ἀγάμων, ἡ δὲ πρόσδοδος ἐκ τοῦ φόρου τούτου νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν σχολικῶν συσσιτίων καὶ παιδικῶν ἀσύλων τῶν προσφύγων. Νὰ ἐνισχυθῶσι δι' ἔλων τῶν μέσων αἱ πλουτοπαραγωγικαὶ δυνάμεις τῆς χώρας καὶ ἰδίως ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία ὡς πρῶται πηγαὶ τῆς τροφῆς τοῦ λαοῦ.

Ἐὰς ἀποδιδέσωμεν εἰς τὸ παιδίον ὡς πρὸς τὸν μέλλοντα πολίτην, ὡς πρὸς τὸν μέλλοντα φρουρὸν τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης τῆς πατρίδος· διὰ νὰ κτισασθῶμεν ὅμως αὐτὸν τοιοῦτον πρέπει οἱ γονεῖς, κοινωνίαι καὶ πολιτεία νὰ ἐργασθῶμεν διὰ νὰ προπαρασκευάσωμεν τὸν ὀργανισμὸν αὐτοῦ ἰσχυρὸν καὶ ἀκμαῖον δι' ἔλως τῆς στοργικῆς μερίμνης καὶ δι' ὄλων τῶν ὑγιεινῶν συνθηκῶν μία τῶν ὀπίων ἡ καὶ σπουδαιότερα εἶνε ἡ εἰς τὰ διάφορα στάδια τῆς ἡλικίας του κατάλληλος καὶ ἐπαρκὴς αὐτοῦ διατροφή.

Α. Α. Ζαχαριάδης
Ἴατρος.

MARIE VON EBNER-ESCHENBACH

H

ΠΡΩΤΗ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ

(Μετάφρασις Ελε. Λούβαρι)

Ὁ πάτερ Ἰωσήφ ἐκάθητο εἰς ἓνα χαριτωμένο ἰσόγειο σπήτι μὲ σχεδὸν κάθετο στέγη, σκεπασμένη μὲ σχίζα. Γιὰ ποῖον λόγον ἡ θύρα τῆς εἰσόδου δὲν εὗρισκετο εἰς τὸ μέσον, παρὰ ἐχώριζε τὴν πρόσοψιν εἰς δύο ἄνισα μέρη, ὡς καὶ γικτι στὸ ἓνα ἀπ'αὐτὰ ἦσαν τρία παράθυρα] ἐνῶ τὸ ἄλλο εἶχε μόνον ἓνα, αὐτὸ τὸ ἐγνώριζε μόνον ὁ τεχνίτης, ὁ ὁποῖος πρὸ χρόνων εἶχεν κτίσει τὸ μικρὸν αὐτὸ κτίριον.

Τὸ σπιτάκι αὐτὸ εἶχε τέσσαρα δωμάτια, τὰ ὁποῖα ἐχωρίζοντο μὲ διάδρομο στρωμένον μὲ τοῦβλα. Εἰς τὰ δύο μεγαλύτερα ἔμενον ὁ ἴδιος ὁ ἐφημέριος μὲ τὰ πολλὰ πουλιά του, τὰ ὀλίγα βιβλία του καὶ τὰ ἐργαλεῖα, μὲ τὰ ὁποῖα ἔκνευ ἐξαίσιαι χειροτεχνήματα δασκικίς εἶχε καιρόν. Τὰ ἄλλα δύο, τὰ μικρότερα, ἐχρησιμοποιοῖ ἡ οἰκονόμος, μία ἡλικιωμένη κυρία, στριμωγμένη κυριολεκτικῶς μέσα εἰς τὰ μαγειρικά τῆς σκεύη καὶ τὰ τζάκια τῆς. Γι' αὐτὸ ὄχι σπάνια συνέβαινε νὰ κρούθῃ στὴν κρεδατοκάμαρα τοῦ αἰδεσιμωτάτου κανένα τακκί μὲ πατάτες ἢ κανένα κοφίνι, μὲ φρούτα καὶ μάλιστα ἴσως ἀπὸ μιὰ μεγαλοπρεπῆ ντουλάπα, τοποθετημένη πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ὑγρασίας κατὰ τέτοιον τρόπον εἰς τὴν γωνίαν, ὥστε νὰ μὲν ἄρκετος χάρος μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ τοίχου.

Στὸ σπιτάκι αὐτὸ ἔμκαινε κανεὶς μέσα ἀπὸ ἓνα μικρὸ κήπο, τοῦ ὁποῖου τὸ κίγκλιδωμ, καθὼς καὶ οἱ ἐξώθυρες, ἔμεναν πάντοτε ἀνοιχτά. Εἰς αὐτὴν τὴν στενὴν λωρίδα τῆς γῆς ἀνθίζαν τὸ καλοκαίρι δύο ὥραιες ἐκατόφυλλες τριανταφυλλίες καὶ μερικοὶ ἀτροφικοὶ καὶ ἡλιοκαμμένοι θάμνοι οἰγάνθη.

Εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων ὑψώνετο ἡ ἐκκλησία, ἀπέναντί τῆς δὲ μία μεγαλειώδης πτελέα ἐριχνε τὴν σκιάν τῆς ἐπάνω εἰς τὸν λόφον τοῦ νεκροταφείου, ὅπου εὗρισκαν τὴν τελευταία τους ἀνάπαυσι οἱ κάτοικοι τῶν τριῶν γειτονικῶν χωρίων· γιὰτὶ σὲ τόσα μόνον ἐξετείνετο ἡ πνευματικὴ δικαιοδοσία τοῦ πάτερ Ἰωσήφ. Μ' ὅλα ταῦτα αἱ ψυχῆς τῶν ὁποίων τὴν σωτηρίαν εἶχον ἐμπιστευθῆ εἰς αὐτὸν ἦσαν ἄρκετες, καὶ μάλιστα δυσανάλογοι πρὸς τὸν μικρὸν του μισθόν.

Ὁ δραστήριος ὁμοῦ πνευματικὸς οὔτε γιὰ τὸ ἓνα οὔτε γιὰ τὸ ἄλλο παρεπονέθη ποτὲ. Ἐκαμνεν ὅ,τι μποροῦσε, ἔδιδεν ὅτι εἶχε καὶ ἐδίδασκεν ὅ,τι ἐγνώριζε. Προσηύχετο μαζὺ μὲ τοὺς μετανοοῦντας καὶ δὲν λησμονοῦσε τὴν σωτηρίαν τῶν ἀμετανοήτων. Ὁμοίαζε μὲ γλυκὺν καὶ μελίχιον Ἀπόστολον.

Μεταξὺ τῶν ψυχῶν, τὰς ὁποίας τοῦ εἶχαν ἐμπιστευθῆ, συγκατελέγετο καὶ μιὰ, ἡ ὁποία τοῦ ἐδημιουργοῦσε ἀνησυχία περισσοτέραν ἀπὸ ὅλες τὲς ἄλλες μαζί. Ἦτο μιὰ παιδικὴ ψυχοῦλα ποῦ ζοῦσε μέσα σ' ἓνα μικρὸ κοριτσάκι ἑπτὰ ἐτῶν, μιὰ λεπτοκαμωμένη ὑπαρξι, κόρη ἐνὸς γειτονικοῦ κτηματίου.

Ἡ φροντίδα αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ ἐπίεξε βαρεῖα τὸ στήθος του. Ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἄρρωστο καὶ καχεκτικὸ, ὁ πάτερ Ἰωσήφ μάλιστα ἐφοβεῖτο μήπως σβύσῃ μέσα στὰ χέρια του τὴ στιγμή ποῦ τὸ ἐδάπτειζε. Ἀλλὰ ἡ ἀδύνατη φλόγα τῆς ζωῆς ἐξηκολοῦθει νὰ καίῃ, νὰ δυναμῶνῃ ἀνεπαίσθητα, ἐνῶ ἐκείνη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἦναψε, ἔστυσε γρήγορα. Ἡ νεογέννητη αὐτὴ ὑπαρξι ἐπληρώθη λοιπὸν πολὺ ἀκριδὰ· λίγες μέρες ὕστερα ἀπὸ τὴν βάπτισί τῆς ὠδήγησεν ὁ πνευματικὸς τὴν μετέρα εἰς τὸν τάφον.

Τὸ μικρὸ κοριτσάκι ἀνέλαβε σιγὰ σιγὰ ὕστερ' ἀπὸ ἀπεριγράπτους κόπους τῶν οἰκείων του καὶ ἐγινε δυνατὴ σὰν τὴν ἀδελφὴ τῆς, ἂν καὶ ὄχι τόσον ὠραία καὶ δροσερὰ ὅσον ἐκείνη. Ἀλλ' ἐνῶ ἡ μεγαλύτερη μὲ τὴν ἐξέλιξι τῆς ἔφερε τὴν χαρὰν σ' ἐκείνους ποῦ τὴν περιεκύκλωναν, ἡ μικρότερα ἐφαίνετο πῶς ἔζη μόνον γιὰ νὰ κρατῆ σὲ διαρκὴ ἀνησυχία τοὺς ἰδικούς τῆς καὶ νὰ κάμνῃ τὸν γηραιὸν φίλον ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον σκυθρωπὸν. Παρ' ὅλα ταῦτα ἡ μικρὰ ἔμενε πάντοτε τὸ χαϊδεμένο του παιδί. Ποιὸς ξέρει, ἐσκέπτετο, ἂν ὀλαιῆτις αἱ παραδοξότητες καὶ ἰδιοτροπίαι δὲν ἦσαν προτερήματα στὴν ἐξέλιξι τους, τὰ ὁποῖα θὰ τὴν ἐστόλιζον ἀργότερα. Γιὰ τὴν ὥρα ὁμοῦ, ἐπειδὴ τίποτε δὲν μποροῦσε νὰ πιστοποιήσῃ τὴν ἰδέαν του αὐτῆ, ὁ καλὸς ἱερεὺς ὑπέφερε συχνὰ ἀπὸ τὰς ἀκαταλογίστους μεταπτώσεις τῆς βαπτιστικῆς του.

Ἐνα μόνον πράγμα ἦτο ἀναμφισβήτητο· γιὰ τὴ μικρὴ αὐτὴ δὲν ὑπῆρχε μέσος δρόμος. Ὅ,τι ἔκαμνε ἦτο πάντοτε ὑπερβολικόν. Ἄλλοτε ἦτο σὰν τρελλὴ ἀπὸ εὐθυμίας καὶ ἐχάνετο μέτρα σὲ βιχθεῖα μελγχολία· ἀδιάφορος σὰν πάγος ἢ φλογισμένη ἀπὸ ἀγάπης· ἄλλοτε ἀνίκανος νὰ καταλάβῃ καὶ τὸ ἀπλούστερον πράγμα, ἄλλοτε προξενούσε κατὰπληξιν μετὴν εὐφυΐαν τῆς, ἣτις ἀντελαμβάνετο καὶ τὰ δυσκολώτερα πράγματα. Ὅλα αὐτὰ διεδέχοντο τὸ ἓνα τὸ ἄλλο ἀπότομα καὶ χωρὶς διακοπῆν. Πάντοτε ἔμπορούσε νὰ εἶναι κανεὶς βέβαιος εἰς τὴν ἄβυσσον ἢ νὰ προσέχη ὅπου δὲν ἐπερίμενε, ἐνῶ ἐξ ἄλλου συνκινεῖτο τὸ σκέψαι τῆς ἐκεῖ πού ἐνόμιζε εἰς ἔπρεπε νὰ τὰς καθοδηγήσῃ. Ἄλλὰ ἡ χαρὰ πού ἠσθάνετο γι' αὐτὰ ὁ γηραιὸς κατηχητής, μεταβάλλετο πολὺ συχνὰ εἰς φρίκην κατὰ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν, γιὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐτινάξετο ἀπότομα ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον μετὸς τὴν δυσκολίαν εἶχε μάθει εἰς τὸ ἀκατάληπτον. «Ἡ δὲν ταράττει καθόλου ἀπὸ τὴν θέσιν σου ἢ τρέχεις ἀχαλίνωτα ἔξω ἀπὸ τὸν σῖτον» τῆς ἐφώναζε ἀπογοητευμένος.

Ἡ γιὰ γιὰ, μία ἡλικιωμένη κυρία, ἦτο ἡ μόνη σύντροφος τῶν βασιάντων του, ἂν καὶ ἐλάχιστα πρόθυμος νὰ τὰ ἀκούῃ. Ἦτο ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι πιστεύουν εἰς τὰ πλεῖστα τῶν κακῶν χειροτερέουσαν ὅταν κανεὶς τὰ διηγῆται· ἐμισθοῦσε καὶ ἐφοβεῖτο τὰ παράπονα. Οὐδέποτε βέβαια ἔταυσε νὰ βοηθῇ, ἀλλὰ τὴν βοηθειάν τῆς τὴν προσέφερε ἡσυχᾶ, ἀπηγόρευε τὰς εὐχαριστίας καὶ ἐφοβεῖτο τὴν ἐκρηξίν τόσοσ τῆς χαρᾶς ὅσον καὶ τῆς λύπης.

«Ἀγάγια—ἀγάγια! Φρόνιμα», ἦτο τὸ μόνον κεφάλαιον τῶν παρηγορητικῶν λόγων, πού εἶχε νὰ διαθέσῃ. Οἱ ἄνθρωποι τὴν ἐνόμιζαν ἀδιάφορον· μόνον οἱ πλησιέστατοι πρὸς αὐτὴν ἐγνώριζον τι ὑπέφερε καὶ τι ἔχασεν ἡ μεγάλη αὐτὴ καὶ τρυφερὰ καρδιά διὰ νὰ ἀποσκληρανθῇ εἰς τὴν φαινομενικὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν.

Ὁ πατέρας δὲν ἐμάνθανε τίποτε ἀπὸ τὴν ἀνάποδην φύσιν τῆς δευτεροτόκου του κόρης. Θὰ ἦτο δύσκολον πολὺ νὰ καταλάβῃ μετὰ πᾶσαν τὴν τρόπον ἔπρεπε νὰ καταπολεμηθῇ τὸ κακόν. Ὁ θερμαίμος ἄνθρωπος, ὁ γενναῖος ἀξιωματικὸς τοῦ αὐστριακοῦ στρατοῦ, ὁ ὅποιος ἐπέρασε τὴν ζωὴν του ἔσθον στρατῶνα καὶ ἔσθον πόλεμον, διετήρησε τὸν στρατιωτικὸν καὶ βίαιον χαρακτήρα του καὶ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν του ζωὴν, εἰς τὴν ὅποιαν ἀπεσύρθη ἀπὸ τὸ 1815.

«Πρέπει νὰ με φοβεῖσθε, ὄχι νὰ μ' ἀγαπάτε», ἦσαν τὰ λόγια τὰ ὅποια συχνὰ ἤκουαν ἀπὸ τὸ στόμα του οἱ ἄνθρωποι του. Ἄν τὰ παιδιὰ του τὸν ἀγαποῦσαν, αὐτὸ δὲν τὸ ἐρωτοῦσε. Καθῆκον τῶν παιδιῶν εἶνε νὰ

ἀγαποῦν τοὺς γονεῖς τῶν· ὅτι δὲ τὰ παιδιὰ του κάμνουν τὸ καθῆκον τῶν ἦτον δι' αὐτὸν αὐτομόνητον. Ὁ τρόπος του ἀπέναντι τῶν ἦτο πολὺ συνόπτικος· καὶ ὁ ἴδιος ἄλλως τε ὁμολόγει ὅτι ἦτο ἀνίκανος νὰ κατέλθῃ εἰς τὰς «λεπτομερείας», ὡς συνήθιζε νὰ λέγῃ, κατὰ τὴν ἀνατροπὴν τῶν παιδιῶν του. Ἡ μέθοδός του συνωφίζετο εἰς αὐτὴν τὴν ἀπλήν φράσιν. «Ἄν τὰ κορίτσια μου εἶνε καλὰ δὲν κάμνουν παρὰ ἓ,τι πρέπει· ἂν δὲν εἶναι καλὰ, τότε τιμωρεῖτέ τα».

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὥρα τοῦ γεύματος τὰ ἔδλεπε σπάνια, τοὺς ἀπηύθυνε δὲ τὸν λόγον μόνον ὁσάκις τοῦ ἔλεγε κανεὶς παράπονα γι' αὐτὰ. Τέτοια παράπονα ὅμως δὲν ἔκαμνε ἢ γιὰ γιὰ, ἐπειδὴ τὸν ἤξευρε πῶς ἦτο ὀξύθυμος. Γι' αὐτὰ ἐφρόντιζεν ἡ Miss Σοφία Χάλονερ, ἡ παιδαγωγός, μὴ ὄχρα ἀγγλὶς μετὰ κόκκινες βλεφαρίδες.

Εἶχε διαβάσει τὴν Jane Cyre καὶ ἠσθάνετο ἀκαταμάχητον κλίσιν νὰ πλέξῃ μετὰ τὸν κύριον τοῦ πύργου ἓνα μυθιστόρημα μετὰ πρόμοιον τέλος. Ἐχρησιμοποιοῦσε κάθε εὐκαιρία διὰ νὰ περιπλέκῃ τὸν ἀπρόσιτον ἐκείνον ἄνθρωπον εἰς συνομιλίαν, μεταχειριζομένη ὡς πρόφρασιν τὰς σπουδαίας ἀνακινώσεις πού εἶχε κάθε φοράν νὰ κάμῃ σχετικῶς μετὰ τὰς μύθητριάς τῆς. Ὁ κόμης διέκοπτε συνήθως τὴν ὁμιλίαν τῆς εἰς τὸ μέσον, μετὰ τὴν βεβαίωσιν ὅτι ἀσήμενα πράγματα τὰ ἔκαμνε πολὺ σπουδαῖα, ὅτι αὐτὸς ἐγνώριζε τὰ παιδιὰ του πολὺ καλὰ καὶ ὅτι ἦτο περιττὸν νὰ διδῇ κανεὶς τόσοσ μεγάλην σημασίαν εἰς τόσοσ μικρὰ ἐλαττώματα, τὰ ὅποια θὰ ἐξαιλεφθοῦν μόνον τῶν σὺν τῷ χρόνῳ. Μερικὲς φορές συνέβαινε ὥστε ἓνας ἀπρόσεκτος λόγος, μία ἀθῶα φράσις τῆς Miss Σοφίας νὰ γεννᾷ μέσα του ἀνεξήγητον θυμὸν, ὁ ὅποιος ἐξέτρεπε ἔπειτα σὰν θύελλα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν παιδιῶν.

Ἐνα πρῶτ' ἐπιστρέφοντας ἀπὸ μακρὸν περίπατον ξεπέζευσεν κάτω ἀπὸ τὰ σκιερὰ δένδρα καὶ ἠτοιμάζετο νὰ μῆ εἰς τὸν πύργον διὰ νὰ ξεκουρασθῇ. Ἐξαφνα παρουσιάζεται ἡ Miss Chalonneρ σοβαρὰ καὶ ἐπίσημος καὶ τοῦ ἀνακόπτει τὸν δρόμον. Καθὼς φαίνεται τὸν ἐπερίμενε μπροστὰ στὸν Πύργον ἀφηγῶντας τὴν ζήτησιν τοῦ Ἰουλίου.

Ὁ κόμης ἠθέλησε νὰ τὴν ἀποφύγῃ μετὰ ἓνα σύντομον «Καλὴ ἡμέρα». Ἐκείνη ὅμως τὸν ἠκολούθησε καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τῆς χαρίσῃ δύο λεπτά, ἂν ἐνδ' ἀφέρετο γιὰ τὰ παιδιὰ του. Ὁ κύριος τοῦ Πύργου συγκατένευσε χωρὶς νὰ δοκιμάσῃ νὰ ἀποκρύψῃ τὴν δυσἀρεσκείαν του. Ἡ Ἄγγλις πρὸς τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ ἀχροατοῦ τῆς ἀντὶ νὰ τὸν εἰσαγάγῃ ἀμέσως εἰς τὸ θέμα, ἤρχισε μετὰ τὴν χαρακτηριστικὴν τῆς ἀδεξιότητά νὰ ἐμιλῇ γιὰ τὰ αἰσθήματά τῆς πρὸς τὰ παιδιὰ πού τῆς εἶχαν ἐμπιστευθῇ.

Τὴν ἔκθεσίν τῆς αὐτὴν διέκοψεν ἕνα ἀπότομον «στό θέμα» τὸ ὁποῖον τὴν ἔκαμε νὰ τὰ χάσῃ πέρα γιὰ πέρα. Καὶ χωρὶς καμμίαν προεισαγωγὴν πλέον ἤρχισε νὰ τὸν βεβαιώσῃ ἀπερίσκεπτα πὼς δὲν θὰ τῆς ἤρχετο ποτὲ στό νοῦ νὰ τονίσῃ τὸ γεγονός ὅτι ἡ Κλάρα ἔρριψε χθὲς ἴσως ἀπὸ τὸν σκύλον τῆς αὐλῆς πού κυνηγοῦσε ἕνα κοπάδι χήνες τὸ νέο τῆς καπέλλο, τὸ ὁποῖον τῆς εἶχαν δᾶ συστήσῃ νὰ τὸ προσέχῃ.....

«Ἐάν δὲν, ἔάν δὲν.....» συνεπλήρωσεν ὁ κόμης ὁ ὁποῖος ἐσκούπιζε τὸ κάθιδρον μέτωπόν του ἢ ἐκτύπα τὰ ὑψυλά του ὑποδήματα μὲ τὸ μαστίγιον.

«Ἐάν, ἐξηκολούθησε ἡ Μις Σοφία μὲ βαθεῖαν ἀναπνοήν, ἡ Κλάρα καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Λίζα, πού εἶνε πάντα συνετὴ, δὲν παρακολουθοῦσαν μὲ γέλοια πὼς ὁ σκύλος ἐδάγκανε καὶ ἔσχιζε τὸ καπέλλο.....»

«Λοιπὸν, διέκοψεν ὁ πατέρας, αὐτὸ ἦταν ἔλος;»

«Ὅχι ἀπήντησεν ἡ Miss Chalonne, τὸ χειρότερον ἔρχεται τώρα. Ὅταν ἐπέπληξα τὰ κορίτσια γιὰ τὴν διαγωγὴν τῶν ἤρχισαν νὰ γελοῦν δυνατώτερα ἀκόμη, ἡ Κλάρα μάλιστα ἀπήντησεν εἰς τὰς συμβουλὰς μου μὲ τοιοῦτον ἀνάρμοστον τρόπον, ὥστε αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτόν μου τραμερὰ προσβεβλημένον».

Ἡ μὴτὴ τῆς Miss Chalonne ἔγινε σὰν παπαρροῦνα. «Εἶνε λυπηρὸν» εἶπε—ἐν ᾧ τὰ χεῖλη τῆς ἐκινουῦντο νευρικά—«πολὺ λυπηρὸν», διότι γενικῶς—τὰ παιδιὰ δὲν εἶναι σὲ καλὸ δρόμον—δὲν αἰσθάνονται τί θὰ πῆ καθῆκον. Δὲν ἔχουν—λυποῦμαι .πολὺ πού εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ πῶ, «θρησκείαν».

Αὐτὸ ἦτο μίᾳ ἐπικίνδυνος λέξις! Περιεῖχεν ἕνα σωρὸ κατηγορίας καὶ προϋπέθετε σειρὰν ἀπὸ σφάλματα. Ἐάν ἡ Miss Σοφία ἐγνώριζε καλύτερα τὸν κύριόν τῆς δὲν θὰ ἐπρόφερε ποτὲ αὐτὴν τὴν λέξιν. Ἀπεστρέφετο κάθε τι πού τύχαινε νὰ εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν παράδοσιν. Τὴν ἰδίαν φοίικην θὰ ἠθθάνετο ἂν τοῦ ψιθύριζε κανεὶς ὅτι αἱ κόρες του ἦσαν ψευτοπαναγίες. Γι' αὐτόν, γιὰ τὴν ἰδική του τὴν διοίκησι βάσις ἦτο τὸ ἀξίωμα ὅτι ἔλοι πρέπει νὰ κινουῦνται μέσα εἰς τὰ προγεγραμμένα ὄρια.

Ἄλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον ὁ ἑποῖος τὰ ὑπερπεηδούσε ἢ δὲν μπορούσε νὰ τὰ φθάσῃ. Τὸ «πάρα πολὺ» ἦτο ἐξ ἴσου ἀξιοκατάκριτον ὅπως καὶ τὸ «πολὺ ὀλίγον».

«Χωρὶς θρησκείαν» ἐφώναξεν ὁ κόμης μὲ τὴν ὀρμητικὴν ἐξαυλυθείσης ροκέτας. «Καὶ τὸ μανθάνω μόλις τώρα; Χωρὶς θρησκεία—τὰ παιδιὰ μου; Τότε γιὰ ποῖον λόγον τὲς κάνει μᾶθημα ὁ πάτερ Ἰωσήφ

δύο χρόνια τώρα; Καὶ σεῖς πρὸς τί εἶσθε ἐδῶ;... Χωρὶς θρησκείαν;... Αὐτὸς εἶναι ὁ καρπὸς τῆς διδασκαλίας του καὶ τῆς ἀνατροφῆς σας; Ἐ! τώρα θὰ λογαριασθοῦμε!»

Ἐφυγε κτυπῶν τὰ σπιρούνια του καὶ ἀφήνων ἴσως τὴν Miss Σοφίαν ἐξητυλισμένην καὶ γεμάτην ἀπελπισία γιὰ τὸ κακὸν πού ἐπροξένησε. Τί ἠθέλησε; Ἄχ! νὰ προκλήσῃ μόνο ὀλίγον ἐνδιαφέρον, νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ λέοντος, νὰ τὸν κάμῃ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰς ὑπηρεσίας τῆς—καὶ ἀντὶ αὐτῶν ἔλων ἢ κακὴ τῆς τύχῃ ἠθέλησε νὰ τὸν ἐξερεθίσῃ, ὥστε ἀντὶ νὰ τῆς χάρισῃ τὴν εὐνοίαν του ἐξανέστη ἐναντίον τῆς ἀπειλητικὸς καὶ ἄγριος.

Καὶ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ συμβῆ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς ἐβδομάδος πού ὁ πάτερ Ἰωσήφ μετὰ τὸ τέλος τοῦ μαθήματος συνείθιζε νὰ τρώγῃ εἰς τὸν Πύργον. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σημερινοῦ γεύματος ἐδασίλευεν ἄκρα σιωπῆ. Κάτι σὰν τὴν βαρεῖα ἀτμόσφαιρα, πού προμηγνύει τὴν θύελλαν, ἐπίεξε τὰ στήθη των, διότι τὸ πρόσωπο τοῦ οἰκοδεσπότου ἦτο σκοτεινόν.

Εἰς τὸν εὐγενικὸν χαιρετισμὸν τοῦ πνευματικοῦ ἀπήντησε μὲ βίβιν καὶ ἀπέσυρε τὸ χέρι του ἀπὸ τὰ παιδιὰ, τὰ ὁποῖα ἐζήτησαν νὰ τὸ φιλήσουν. Ἐκάθηντο σιωπηλὰ καὶ μόνον κάποτε μειδιούσαν στὴν γιαιγιά ἢ ὁποῖα καθισμένη στὴν ἄλλη ἄκρα τοῦ τραπέζιου, τὰ καθυσύαζε μὲ ἐλαφρὰν κίνησιν τῆς κεφαλῆς. Ὁ πάτερ Ἰωσήφ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐξηγήσῃ καθόλου γιαιτὶ τὸ αἶμα ἀνέβαινε στό πρόσωπό του πότε καὶ πότε. Ἡ δὲ Miss Σοφία δὲν τολμοῦσε νὰ σηκώσῃ τὸ βλέμμα τῆς ἀπὸ τὸ πιάτο καὶ ἔτρωγε μὲ τόσῃν βεβιασμένην ὀρεξιν ὡς νὰ ἐκάθητο γιὰ τελευταία φορὰ στὴ ζωὴ τῆς σὲ τραπέζι. Ὅταν τὸ γεῦμα ἐτελείωσε, ὁ κόμης προσέφερε εἰς τὴν πεθερὰ του τὴν βραχιονὰ του γιὰ νὰ τὴν ὀδηγήσῃ στό σκλόνι ὅπου θὰ ἔπαιρναν τὸν καφφέ. Ὁ πάτερ Ἰωσήφ τοὺς ἠκολούθησε προσκληθεὶς διὰ ἐλαφροῦ νεύματος. Ἡ γιαιγιά ἐκάθησεν εἰς τὴν συνηθισμένην τῆς θέση, εἰς τὴν ἄκραν τοῦ καναπέ, καὶ ἤρχισε νὰ κεντᾶ. Τὴν πρόσκλησιν τῆς ὅπως λάβῃ θέσιν δὲν ἐδέχθη ὁ ἐφημέριος, ἐπειδὴ ὁ οἰκοδεσπότης δὲν εἶχε καθίσῃ ἀκόμη. Αὐτὸς ἐπηγαινοῦσῃρχετο κατὰ μῆκος τῆς αἰθούσης νευρικά. Τὰ πυκνὰ καὶ κοντὰ μαλλιά του, σκληρὰ καὶ ὀρθὰ σὰν τῆς βούρτσας, προεξέχοντα πρὸς τὸ μέτωπον, προσέδιδον εἰς αὐτόν αὐστηρὰν ὄψιν καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἐτούρωνε τὰ μαῦρα φρύδια του. Τὸ σῶμά του ὀρθιον καὶ τεντωμένον ἔκαμνεν ἐντύπωσιν καὶ εἰς ἀνθρώπους πολὺ διαφορετικοὺς ἀπὸ μίᾳ γρηγὰ γυναῖκα καὶ ἕνα νηφάλιον ἀγροτικὸν ἐφημέριον.

Ἐπὶ τέλους ἐσταμάτησε τὸν νευρικὸν αὐτοῦ περίπατον καὶ ἠρώτησε μὲ φωνὴ σχεδὸν ἀπειλητικὴ: «Ἐπιτρέπεται νὰ σὰς ἐρωτήσω, αἰδεσιμώτατε, ἂν τὰ κορίτσι μου εἶναι ἀρκετὰ παρασκευασμένα γιὰ τὴν πρώτη ἐξομολόγησιν; Μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι πειὰ καιρὸς.»

Ἡ γιαιγιά ἀφῆκε τὸ κεντημὰ της νὰ πέσῃ εἰς τὰ γόνατά της καὶ συγχρόνως ἔδγαλεν ἓνα σύντομο «ἄχ!» σὲ τόνον συρμένο καὶ χαρκατηριστικὸν εἰς αὐτήν.

Ὁ πάτερ Ἰωσήφ ἔσπευσε νὰ ἀπαντήσῃ: «Ἐξομολόγησι, ἐξοχώτατε; τὰ παιδιὰ; Μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι πολὺ ἔνωρις ἀκόμη.»

«Πῶς;» ἀπήντησεν ὁ κόμης, «τὰ παιδιὰ διδάσκονται ἀπὸ σὰς δύο χρόνια τώρα· σὲ δύο χρόνια δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ προετοιμάσῃ γιὰ τὴν ἐξομολόγησιν δυὸ παιδιὰ.»

«Μὰ δὲν ἔχουν τὴν ἀπαιτούμενην ἡλικίαν» ἀπήντησεν ὁ ἱερεὺς.

«Φυσικὰ ὄχι» διέκοψεν ἡ γιαιγιά, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ θυμὸς ἔδωκε τὸ θάρρος νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὸν γαμβρόν της.

Ὁ πάτερ Ἰωσήφ γεμάτος χαρὰ διότι ἡ γριὰ ἦτο σύμφωνος μὲ αὐτὸν ἐξηκολούθησε: «Ἀπὸ τὸσον μικρὰ παιδιὰ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ περιμένῃ καμμιά ἀκριβῆ ἐξέτασιν τῆς συνειδήσεώς των.»

«Καμμιά ἔρουναν τῆς συνειδήσεως των; Αὐτὸ θὰ ἦτο πολὺ κακόν» ἀπήντησεν ἀγριεμένος ὁ οἰκοδεσπότης. «Καὶ ὅμως τὰ παιδιὰ μου εἶναι ὠρισμένως εἰς θέσιν νὰ διακρίνουν τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν. Αὐτὸ θὰ τὸ ἐδιδάχθησαν βέβαια ἀπὸ σὰς..... Ἡ ὄχι;... Θέλω νὰ ἐξακριβώσω ὁ ἴδιος τὰ ἀποτελέσματα τῆς κατηχητικῆς σας διδασκαλίας.»

Ἡ γιαιγιά καὶ ὁ διδάσκαλος ἐτρόμαξαν. Ἀπὸ μίαν αὐτοσχεδισμένην ἐξέτασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ μὲν ἐξεταστὴς ἔτρεμεν ἀπὸ ἀνυπομονήσαν, αἱ δὲ ἐξεταζόμεναι ἀπὸ ἀγωνίαν, τίποτε τὸ καλὸν—τὸ ἤξευραν ἄλλως τε ἐκ πείρας;—δὲν ἔμπορουσε κανεὶς νὰ περιμένῃ. Ἄλλ' οὕτε ἡ γριὰ ἐτόλμησε πλέον νὰ προσβάλῃ ἀντίρρητιν οὔτε ὁ πνευματικὸς νὰ φέρῃ ἀντίστασιν. Ἄλλ' ἐγὼ ὁ κόμης ἠτοιμάζετο νὰ διατάξῃ νὰ καλέσουν τὰς μικράς, ἠκούσθησαν αἴφνης βήματα εἰς τὸν διάδρομον καὶ ἔπειτα κτύπος δυνατὸς εἰς τὴν θύραν, πρὶ τῆς ὁποίας ἐνεφανίσθη ὁ οἰκονόμος τοῦ Πύργου κάτωχρος. Εἰς μίαν γειτονικὴν ἀποθήκην εἶχε πιάσει φωτιά.

Εἰς τὰ χεῖλη τοῦ πάτερ Ἰωσήφ, αὐτοῦ τοῦ τὸσον φιλανθρώπου ἱερέως, ἀνέβηκε—πόσον τὸ μετανόησε ἀργότερα καὶ πόσες φορές δὲν

ἤλεγξε τὸν ἐαυτὸν τοῦ—ἓνα «Δόξα σοι ὁ Θεὸς» ἐπὶ τῇ θλιβερᾷ αὐτῇ ἀγγελίᾳ.

Ὅλοι ἔτρεξαν ἄσπ' ἀθήρυκ. Ὅπ' οὐ ἀπὸ τὰ πεῦκα, ποὺ ἐξαπλώνοτο ἔμπροσθεν τοῦ Πύργου, ὑψώνοντο σύννεφα κίπινου, χωριζόμενα συχρὰ ἀπὸ φωτεινὰς γλώσσας πυρός.

«Κίεταὶ ὁ μεγάλος σιτοβολῶνας» εἶπεν ὁ κόμης, ὁ ὁποῖος ἀνέκτιτε διὰ μιᾶς τὴν ἡμερίαν του. Χθὲς ἀκριβῶς εἶχομεν ἀποθηκεύσει ἐκεῖ τὰ τελευταῖα γεννήματα τοῦ κλοκαυρίου.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἀκούσθηκε ὁ θόρυβος τῶν ἀντιλῶν, τὰς ὁποίας ὠδήγουν μὲ καλπασμὸν εἰς τὸ καιόμενον μέρος οἱ πυροσβέσταί. Συγχρόνως ἐνεχερίριζεν ὁ ἐπὶ τοῦ κυνηγίου ὑπάλληλος εἰς τὸν κύριόν του τὸ καπέλλο του καὶ τὴν ράβδον του.

Ἐμπρὸς λοιπὸν! θὰ ῥθῆτε μαζί, κύριε αἰκονόμε. Καὶ σεῖς, αἰδεσιμώτατε, φροντίσατε παρακαλῶ, ὥστε τὰ παιδιὰ μου νὰ εἶνε ἔτοιμα σὲ δυὸ ἑβδομάδες διὰ τὴν πρώτη ἐξομολόγησιν.

Στὸν πάτερ Ἰωσήφ δὲν ἔμενε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ὑποταχθῇ εἰς θέλησιν πολὺ ἰσχυροτέραν τῆς ἰδικῆς του. Ἐπροσπάθει λοιπὸν νὰ διεκπεραιώσῃ μὲ ὄσσην ἠμποροῦσεν μεγαλυτέραν εὐσυνειδησίαν τὸ ἔργον τοῦ ὁ κόμης τοῦ ἀνέθεσε. Ἀντὶ μιᾶς φορᾶ τὴν ἑβδομάδα ἤρχετο τώρα κάθε μέρα εἰς τὸν πύργον.

Ἡ οἰκονόμος τοῦ Βενεδίκα ἐκινούσε μὲ τόσσην ἀπορίαν τὸ κεφάλι της, ὥστε ἡ δαντελωτὴ σκούφια ποὺ τὸ ἐστόλιζε, ἐσεῖετο κυριολεκτικῶς, ὅταν ἔξιλεπε τὸν καλὸν παπᾶ νὰ ἀνεβρίνη κάθε ἀπόγευμα μέσα στὴ φλόγα τοῦ ἡλίου τῆς ῥάχης τοῦ βουνοῦ ποὺ ἐχώριζε τὰ κτήματα τῆς περιοχῆς τοῦ ἀπὸ τῆς ἰδιοκτησίαν τοῦ πυργοδεσπότη. Τὸ βουνὸν ἔπεφτεν ἀπόνομα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος σ' ἓνα λαγκάδι, τὸ ὁποῖον διέρρεε μὲ θόρυβο τὸ νερὸ καὶ τὸ ὁποῖον ἐγεφύρωνε ξύλινο πέραμα χωρὶς κάγκελα. Τὸ πέραμα αὐτὸ ἦτο χαλατμένο σὲ μερικὰς μερίδας καὶ δι' αὐτὸ ὄσάκις ἡ βροχὴ ἐρούτικνε τὸ νερὸ τοῦ σιρκιῶν δὲν ἦτο καθόλου ἀκίνδυνον νὰ τὸ περνᾷ κανεὶς. Γιατὶ τὸ νερὸ ἐκλόγιζε τὰ σαθρά του στηρίγματα. Ἡ Βενεδίκα παρακαλοῦσε κάθε φορᾶ νὰ προτιμᾷ ὁ αἰδεσιμώτατός της κύριος τὸν γύρο τοῦ ἀμαξωτοῦ δρόμου· αὐτὸς δὲ μὲν εἶχε στὴν διάθεσίν του τόσο καιρὸ, ὥστε νὰ μπορῇ νὰ τὸν χάνῃ καὶ γι' αὐτὸ ἀπέρριπτε πάντοτε μὲ χιμὸγελο τὰ δικήματά της. Καὶ τότε τὸν παρακολούθησεν μὲ τὸ βλέμμα ἀπὸ τὸ σπ'ίτι, προφυλάγουσα ἀπὸ τὸν ἡλιο τὰ μάτια της μὲ τὸ χέρι. Ἡ ἡλικιωμένη αὐτὴ καὶ πιστὴ ψυχὴ ἀγαπᾶσε τὸν κληρικὸν ὅπως ἀγαπᾶ κανεὶς ἓνα παιδί καὶ τὸν ἐσέβετο

συγχρόνως ὡς καὶ ἀνώτερον. Τῆς πονοῦσεν ἡ ψυχὴ νὰ τὸν βλέπῃ τόσον ἀνήσυχον ἀφ' ἑτοῦ υποχρεώθηκε νὰ προετοιμάσῃ τὰ «ἀρχοντό-πουλα» διὰ τὸ ἅγιον μυστήριον τῆς μετανοίας.

«Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ πύργου οὔτε μὴ φορὰ ἐσκέπησαν νὰ στείλουν νὰ τὸν πύργον μὲ τὸ ἀμάξι» ἐσκέπειτο. «Πρέπει λοιπὸν νὰ πηγαίῃ καὶ νᾶρχεται σὰ κανένας λουστρός καὶ πεντάρα δὲν δίνου! ἂν τσκιτθῇ ἐπάνω στὸ πέραμα. Καὶ γιατί; ὅλα αὐτά; Ποία ἀνάγκη εἶναι νὰ ἐξομολογηθῶν τώρα τὰ μικρὰ κοριτσάκια; Τὶ ἁμαρτίαι; μποροῦν νᾶχρουν λοιπὸν; Δὲν τὰ φυλάει ἀπὸ κἄθε ἁμαρτία ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ κάμουν ἢ ἀγγλίδι, ἢ γαουδερονάντα τους;»

Ἐν τούτοις ὁ πᾶτερ Ἰωσήφ προχωροῦσεν ἀποφασιστικὸς εἰς τὸν σκοπὸν του, στη ἰζόμενος ἐπάνω εἰς τὴν μεγάλην ὀμβρέλλαν του, τιλιγμένην σὲ θήκη ἀπὸ χαρτόνι ντυμένο μὲ γυαλιστερὰ χαρτί. Ἡ θήκη αὐτὴ ἦτο ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα κατορθώματα τῆς χερτουδετικῆς τοῦ τέχνης, μία ἐργασία γιὰ τὴν ὁποίαν ἦτο ἀρκετὰ υπερέφηνος: «Ὀλίτι, ἔλεγε, ὅταν μὲ εἶναι καλοκαιρία ἢ θήκη προφυλάττει τὴν ὀμβρέλλαν, ὅταν δὲ βρέχῃ προφυλάττει ἢ ὀμβρέλλα τὴν θήκην». Τὸ μικρὸ ἀντερί τοῦ αἰδεσιμωτάτου ἐκουμάτιζε στὸν ἀέρα, ἐν ᾧ τὸ ροδοκόκκινο καὶ ἀπὸ ἀναρίθμητα σημεῖδια βλογιᾶς γεμάτο πρόσωπόν του ἐπαρρηρόνετο μὲ τὸ μικρὸν περπάτημα. Συχνὰ ἐδύγαζε τὸ κεφάλου του γιὰ νὰ τὸ μεταχειρισθῇ ὡς ἀνεμιστήρη. Τότε ἔδλεπε κνεὶς τὲς ξανθὲς μποῦκλες ποὺ ἐκκέταζαν τὸ κεφάλου του καὶ ποὺ ἔδωκν ἀρρημὴν εἰς τὴν Κλάρα νὰ τοῦ πῇ κάποτε: «Αἰδεσιμώτατε, τὰ μαλλιά σου μοιάζουν μὲ τὸ μαλλὶ τοῦ ἁμοῦ τοῦ Θεοῦ».

Αἱ δύο μαθήτριες ἐπερίμειν τὸν διδάσκλόν των εἰς τὸ κικκλιδωμα τοῦ κήπου. Ἐπαιρνε τὴν μία ἀπὸ τὸ ἕνα καὶ τὴν ἄλλη ἀπὸ τὸ ἄλλο χέρι καὶ τραβεῦσαν κατὰ τὸ σπουδαστήριον, ἐνᾧ ἢ μικρὰ ἔδαστοῦσε τὴν ὀμβρέλλα σὸν ὀμὸ τῆς σὲν τουφέκι.

«Πῶς θὰ πάμε σήμερα;» ἠρώτησε ὁ πᾶτερ Ἰωσήφ λαμβάνων θέσιν παρὰ τὴν τράπεζαν.

«Καλὰ θὰ πάμε» ἔσπευσε νὰ ἀπαντήσῃ ἢ Κλάρα μὲ πεποιθήσιν

«Ἐλαβες λοιπὸν τὴν ἀπόφασίν σου;» εἶπεν ὁ πνευματικὸς.

Ἐκείνη ἔσεισε τὴν κεφαλὴν.—

«Αὐτὸ ὄχι. . .»

«Πῶς; Ἐ! πάρε τὴν τώρα»,

«Ἐσκέφθηκα χθὲς τὸ βράδυ», ἀπήντησε ἢ μικρὰ, «ὅτι ἔταν σηκόνωμι καὶ ἔχει ἥλιου μοῦ γράφετε ἕνα «ἄριστα» στὸν κατάλογο

ὅταν ὅμως βρέχῃ τότε πῆρνω ἕνα «κιλῶς» ἢ καὶ ἕνα «σχεδὸν καλῶς».

Αὐτὸ ἦτο ἀρχὴ ποῦ δὲν υπέσχετο πολλὰ! Ὁ διδάσκαλος ὅμως ἀπεμάκρυνε κἄθε σκέψιν ποῦ ἢμποροῦσεν νὰ γεννηθῇ διὰ τὴν μοιροδοξίαν αὐτὴν καὶ ἠρέκεσθη εἰς τὴν σύντομον ἀπάντησιν: «Ἀπὸ σένα ἐξαρτᾶται, ὄχι ἀπὸ τὸν κειρὸν, τὰ πῆρη; καλὸν ἢ κακὸν βαθμὸν».

Ἐξήτασε πρῶτα τὴν Αἰζα. Εἶχε μελετήσῃ μὲ πολλὴ ἐπιμέλεια καὶ εἶπε τὰ τυπικὰ τῆς ἐξομολογήσεως μὲ τόσον πάθος, ὥστε συνεκίνησε τὸν πνευματικὸν καὶ τὸν ἀπήλλαξε καὶ ἀπὸ τὸν τελευταῖον φόβον, μήπως τυχὸν δὲν μπορεῖ ἢ μικρὰ νὰ ἐννοήσῃ τὴν σημασίαν τῆς ἱερᾶς τελετῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ υποβληθῇ.

Ὅταν ἦλθεν ἢ σειρὰ τῆς Κλάρας, δέκοψε τὴν ἀπαγγελίαν τῆς εἰσαγωγικῆς προσευχῆς, τὴν ὁποίαν ἔλεγεν ἄλλως τε χωρὶς νὰ τὴν ἐννοῇ καὶ ἠρώτησε: «Εἰς ποῖον λοιπὸν θὰ ἐξομολογηθῶμεν;»

Εἰς ποῖον ἄλλον ἀπὸ ἐμέ;» ἀπήντησε ὁ πᾶτερ Ἰωσήφ.

Ἡ μικρὰ ἐκτύπησε μὲ ἐκπληξιν τὰ χέρι τῆς. «Σὲ σὰς αἰδεσιμώτατε; Ἄ! ὄχι! Σὰς γνωρίζετε καὶ χωρὶς αὐτὸ τῆς ἁμαρτίας μας, γιὰ νὰ σὰς τὲς πῆρνω;»

«Ὁ πατέρας σου καὶ ἢ γιὰ νὰ σου ἀπαιτοῦν νὰ τὰς ἐξομολογήσῃς κἄθε σφάλμα ποῦ ἔκαμες καὶ ἢς τοὺς εἶναι ἐντελῶς γνωστὸν, δὲν εἶναι ἔτσι;» ὑπέλκεν ὁ πᾶτερ Ἰωσήφ καὶ τῆς ἐξήγησεν—ἄχ, ὄχι γιὰ πρώτη φορά!—ὅτι στὴν ἐξομολόγησιν τὴν ὁποία θὰ κάμῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πρόκειται γιὰ τρεῖς πράγματα: Γιὰ τὴν αὐστηρὰν ἐξετάσιν τῆς συνειδήσεως, γιὰ τὴν πλήρη μετανοία; ὁμολογίαν τῶν ἁμαρτιῶν τῆς καὶ γιὰ τὴν σταθερὰν ἀπόρρσιν νὰ μὴ υποπέσῃ πλέον εἰς αὐτάς. Μόνον τότε, ἐπρόσθεσε, ἢμπορῶ νὰ σοῦ παράσχω τὴν συγχώρησιν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ».

«Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ!» ἐφώναξεν ἢ Κλάρα καὶ τὸν προσέβλεψε μὲ λάμποντα μάτια. «Ὁ Θεὸς σὰς ἔδωκε αὐτὸ τὸ δικαίωμα. Αὐτὸ ἢ ὀρατὸν ἐκ μέρους του, ὅτι σὰς τὸ παρεχώρησε! Αὐτὸς... Αὐτὸς ὁ ἴδιος... ὁ Θεός!..»

Ἐκπληκτῆ ἀπὸ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν ἀγνωσθῆ, μὲ τὴν ὁποία τῆς ἐφάνη ἔσρανα περιεβλημένο; ὁ διδάσκαλος τῆς, ἐκλινε τὸ μικρὸ κεφάλου σὸν θαμβωμένῃ.

Ὁ πᾶτερ Ἰωσήφ ἦτο πολὺ λυπημένος. Πῶς ε φορὲς τῆς εἶχεν ἔως τώρα ἐξηγήσει ὅτι ὁ ἱερεὺς ἔχει ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν τοῦ δεσμεῖν καὶ τοῦ λύειν, καὶ αἰφνηδῶς ὅτι εἶχε ἀπὸ τόσον καιρὸν ἀκούσει καὶ, ὅπως αὐτὸς ἐνόμιζε, ἀπὸ τόσον καιρὸ εἶχε καταλά-

δει, τῆς παρουσιάζετο σὺν καὶ ἐντελῶς νέον καὶ τεράστιον. Καὶ ποιὸς ξέρει ποῖα παράξενα, ἀνυπολόγιστα συμπεράσματα θὰ ἔβγαζεν πάλιν ἀπ' αὐτό. Ἔσπευσε νὰ προλάβῃ τὴν πλήμμυραν τῶν ἐρωτήσεων, τὴν ὁποῖαν ἔβλεπεν ἤδη νὰ ἐνσκήπτῃ.

«Παρακάτω! Παρακάτω! ἐξοκολούθει!» διέταξεν αὐστηρῶς· καὶ ὁ πόνος του ἦτο ἀφάνταστος.

Ἔτι! ἂν μπορούσε νὰ κάμῃ ὅπως τοῦ ἔλεγε ἡ καρδιά του, ὅπως τοῦ υπαγόρευεν τὸ λογικόν του. Θὰ ἔκλειε τὰ βιβλία καὶ θὰ ἐφώναζε στὴν μικρὰ: Πάμε κάτω στὸν κήπο, στὴν ἐξοχὴ. Παίξε, πῆλα, χόρευε μέσα στὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἀγαπητὴ χρυσόμειγ, ἀντὶ νὰ διασπίξῃς ἐδῶ τὸ πτωχό σου τὸ μυαλό μὲ ἰδέες πολὺ δύσκολες γι' αὐτό. Ζήτησε θατόσυρα στὸ δάσος, ἀντὶ νὰ ζητήσῃ μιῦρε· ἀμυρτίες στὴ ψυχὴ σου.

Ἡ Κλάρα ἦτον εὐτυχὴς εἰς τὸ εὐχολόγιον, τὸ ὁποῖον λέγουν μετὰ τὸ τέλος τῆς εξομολόγησως, ἕως στὴν φράσιν: Καὶ ἀποφασίζω σοβαρὰ νὰ ἀποθάνω καλύτερα, παρὰ νὰ προσβάλω τὸν θεόν, μὲ μίαν μου νέα ἀμυρτία, — ἐκεῖ ἔκαμε μίαν δικοπήν.

«Αὐτὸ τὸ ἔχω μάθῃ, γιὰτι εἶναι γρημμένο ἐδῶ» εἶπε, «ἀλλὰ τὴν ὄραν τῆς εξομολόγησως δὲν θὰ τὸ πῶ.»

Ὁ πάτερ Ἰωσήφ ἀετιτέναξε βραθεῖα. «Γιατι ὄχι;» ἐρώτησε μὲ ἕνα τόνον ὑπομονητικόν, ὅμοιον πρὸς τὴν ἀπελπισίαν.

«Γιατι δὲν εἶναι ἀλήθεια» ἀπήντησεν ἡ μικρὰ.

«Πῶς ἔτσι, δὲν εἶναι ἀλήθεια;»

«Τὸ Εὐαγγέλιον γράφει, «ὁ δίκαιος ἀμυρτάνει ἑπτὰ φορές τὴν ἡμέρα κτλ...»

Ἔσταμάτησε, συγχυσμένη μπροστὰ στὴν ἀουν. θιστὴ θλιψί, ἡ ὁποία ἐξογραφίζετο στὸ πρόσωπο τοῦ φίλου της.

Καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ὁμολογήσῃ γιὰ θανάσιμα ἀμαρτήματα, γιὰ θαρσεῖαν προσβολὴν ἐναντίον τοῦ θεοῦ—ἀλλ' εἶδε τὴν ὀξεῖαν νευρικότητά, ποῦ εἶχε κυριεύσῃ τὸ μικρὸ πλάσμα, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ κάμῃ μεγλύτερη τὴν ταραχὴν, ποῦ υπῆρχεν εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον. Ἔτσι διέκοψε κάθε συζήτησιν μὲ τὰς λέξεις: «Ἀρκετὰ εἶπαμε σήμερον. Κάμε ἔτι σοῦ λέει αἱ σημεῖώσεις καὶ μὴν ἐξετάζεις τὰ πράγματα μὲ τὸ νῆ καὶ μὲ τὸ σῆμα».

«Τὶ λέει αἱ σημεῖώσεις μου; πρέπει νὰ ὑποσχεθῶ, ν' ἀποθάνω καλύτερα, παρὰ νὰ προσβάλω τὸν θεόν μὲ μίαν μου νέα ἀμυρτία; Πρέπει;» εἶπεν ἡ Κλάρα καὶ ὤχριασε.

«Ν' ἀποθάνω καλύτερα!» ἐπινέλαθε. «Καὶ ἡ Λίτσα ἔδωκεν αὐτὴν τὴν ὑπόσχεσιν;»

Τὸ δλέμμα της προσηλώθη μετὰ ἀγωνία ἐπάνω στὴν ἀδελφὴ της. Ἔβαλε τὸ χέρι της γύρω στὸν λαιμόν της, ὡτὰν νὰ ἠθελε νὰ τὴν ὑπερκασιῇ.

«Ἡ Λίτσα εἶναι ἕνα καλὸ παιδί» εἶπεν ὁ πάτερ Ἰωσήφ καὶ κἀνει τὰ καθήκοντά της· χωρὶς νὰ ρωτᾷ. Ξεύρει: τὸ κείμενον, ποῦ τ' εἶς δίδουν γιὰ ν' ἀπαγγεῖλῃ τὴν ὄραν τῆς εξομολογήσεως, εἶναι τὸ κείμενον τῆς μετανοίας»

«Ναί, ναί—τὸ κείμενον τῆς μετανοίας...» Ἐσιώπησε καὶ ἐδιθύσθηκεν εἰς σκέψεις. Ἐξαφνικὰ, ὡτὰν νὰ τὴν ἐτίναξε μὲ φωτεινὴ σκέψις, ἐφώνασε: «Υπάρχουν δύο εἶδη μετανοίας, μᾶς εἶπατε, μία γόνιμος καὶ μία ἀγονος». Μ' αὐτὸ ἔκχεν ὁ ἱερεὺς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου του. Ἡ Κλάρα ὅμως ἦταν εἰς ὄλο τὸ ὑπόλοιπον μάθημα ἀνυπόφορα ἀφηρημένη. Ὁ πάτερ Ἰωσήφ δὲν ἠμποροῦσε νὰ κάμῃ διαφορετικά. Ἀντὶ νὰ γράψῃ στὸν κατάλογον τὸ κομψὸν «πολὺ ὠραία» τὸ ὁποῖον περιτριγύριζαν ἀβίαστοι ἐλιγμοὶ, ποῦ θαστοῦσαν τὸν ἐπαινον ὡτὰν πέρυγε; ἢ καὶ στραθᾷ ὡτὰν ἀπὸ θαυμασμὸν νὰ πικρατεροῦσιν, ἔγραψε ἕνα ξηρὸν «σχεδὸν καλῶς».

Τὸ γεγονός· αὐτὸ ἔκχεν τὴν Κλάραν νὰ ξυπνήτῃ ἀπὸ τὰ ὄνειροπολήματα. Ἐδιάβαζε μὲ τρόμον τὴν ἀπαισίαν λέξιν. Ἐπειτα σὺν ἀστραπῇ ἔπεσαν τὰ δλέμματά της στὸν κατάλογον τῆς ἀδελφῆς της. Ἐκείνη ἔδοκε γρήγορα τὸ χέρι της ἐπάνω εἰς τὸ «Ἀριστα» ποῦ εἶχε πάρῃ, γιὰ νὰ μὴ πονέτῃ καὶ τόσον πολὺ ἢ μικρὰ ὅταν τὸ ἔδωκε.

«Βλέπεις;» εἶπεν, ὁ πάτερ Ἰωσήφ, «ὁ ἡλιος δὲν ἔχει νὰ κἀνῇ τίποτε μὲ τοὺς βράχους; ποῦ πέρνεις».

Ἐπερίμενε κινητὰ ἐκρηξί ἀπὸ κλάμματα καὶ διαβεβαιώσει; καλύτερεύσεως γιὰ τὸ μέλλον, ἀλλ' ἡ Κλάρα δὲν ἔκλειε οὔτε καὶ ὑποσχέται; ἔδωκε. Ἐμείνε θυμισμένη στοὺς συλλογισμοὺς της θαθεῖα ἔλγν τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ πὸς τοῦτοι; ἕνα ὑπόδειγμα ἀπὸ εὐθεῖα καὶ πρότητα. Ἐκίχεν θεμέτια ποῦ ἀσκοῦν τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐργασίαν. ἔγραψε ὁ δελτίον τῆς εξομολογήσεως τρεῖς φορές; καὶ ἡ Λίτσα παρτηροῦσεν ὅτι κάθε φορὰ διτροῦσε καὶ περισσότερον. Ὅταν ἐπῆγε νὰ κοιμηθῇ, ἡ βραδὴν ἡ της προσεχῆ δὲν εἶχε τέλος. Προσηύχετο γιὰ τὸ κάθε τι ποῦ ζῆ, γιὰ τὸ κάθε τι, ποῦ ὑποφέρει, ἔπειτα γιὰ, ὅτι δὲν ζῆ πειὰ, ἀλλὰ ὑποφέρει ἀκόμη; Γιὰ τὰς πτωχὰς ψυχὰς εἰς τὸ καθαρτήριον πυρὶ προσήχετο ἀκόμη καὶ γιὰ κείνους ποῦ ἦταν ριγμένοι στὴν κόλασιν.

Τὴν ἐπομένῃν ἡμέραν ἐμάζεψε ὅλα τῆς τὰ παιγνίδια καὶ τὰ ἐμύρκα, πρῶτα τὰ παιδ' ἀγκυπητὰ, εἰς τὰ παιδιὰ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ μεγάρου καὶ τῶν χωρικῶν.

Παρεμόνευε καὶ ἐζητιάνων, ποῦ θὰ περνοῦσεν ἀπὸ τὸ μέγαρον μπροστὰ, καὶ τοῦ ζητοῦσε συγγνώμην, ἀφοῦ πρῶτα τὸν ἔλεουσε, ἰδίῳ ἢ ἐλεημοσύνη τῆς δὲν ἦτο τόσοσ γενναίκα, ὅσον αὐτὴ ἐπεθυμοῦσε.

Ἐγύριζεν ἐδῶ κι' ἐκεῖ καὶ εἶχε τὸ ὕψος μὲ κάριον, ὡστὴν μιὰ ὑπερκόσμη μυστικοπαθῆς εὐτυχία νὰ τὴν εἶχε περιστοιχίσῃ.

Ἦλθεν ἡ περὶ τῆς ἐξομολογήσεως. Ὁ πάτερ Ἰωσήφ μετὰ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ὑπέδρασε τὰ σέδη του εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἢ ὅποια ἐπηγαίνοντο κάτω ἀπὸ τὰς φιλύρας πίσω ἀπὸ τὸ μέγαρον.

Ἡ γραῖα στὸν πηγαινοερχομὸ ἐπλεκε κι' ὅλας. Στὸν βραχινιά τῆς ἦταν κρεμασμένο τὸ στρογγυλὸ καλαθάκι μὲ τὸ λεπτὸ μαλλί, τὰ χέρια τῆς ἐκινούντο μηχανικῶς. Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τῆς εἶχαν τὴν ἴδιαν ψυχρὰν καὶ ἀδιάφορον ἔκφρασιν, ἢ ὅποια ἐγένετο αἰσθητὴ εἰς τὸ περιβάλλον τῆς γὰ πρῶτην φοράν τὴν ἡμέραν ποῦ ἀπέθανεν ἡ μονάκριβὴ τῆς κόρη.

Ὁ ἱερεὺς εἶχε ἀποχαιρετισθῆ καὶ ὅμως ἐξομολογοῦσε νὰ μὲν ἀκόμη.

«Τὶ ὄμορφα ποῦ εἶναι!» εἶπεν, ὡστὴν νὰ τὸν κρατοῦσε δεξιμῆνον ἢ εἰκόνα τοῦ τοπίου, ἢ ὅποια ἀνοίγετο εἰς τὰ μάτια τῶν δύο γηραιῶν ὑπάρξεων.

Καὶ πραγματικῶς ἦταν ὡραία.

Ἡ ἔκτασις μὲ τοὺς κήπους τῆς ἦτο ἐπάνω εἰς ἕνα ἐπίπεδον ὕψους. πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ὁποίου εἶλετο κινεῖται τὴν μεγάλην ἐκτασιν τῆς χώρας, τοὺς περιποιημένους βράχους καὶ τὰς πεδιάδας. Ἀπὸ τὸ νότιόν του μέρος εἶλετο κινεῖται ἀπερῶντος ἐκτάσεις, τοὺς περιποιημένους ἀγρούς, τὰ λειβάδια χωριζόμενα ἀπὸ λεπτὰς φλέδες νεροῦ.

Ἡ θεὰ αὐτὴ ἐκλείετο τοῦ κινεῖται κατὰ τὸ βορεινὸν μέρος ἀπὸ τριπλῆ σειρά βουνῶν διασωμένων.

Ἐπὶ πύργου μὲ πολυκρήτους πύργους ἐστράφηκε τὴν γαλιλαίαν τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς τοῦ μεγάρου.

Βάσις τοῦ ἐχρησίμευον εἰ ἀπότομοι τεῖχοι πελοπόννησος ὄρατος.

Αἱ σκοτεινὲς τῶν τριγωνικῶν κορυφῶν ἐκράβησαν γυμνὰς πρὸς τὰ ἐπάνω.

Ἐπὶ τούτοις ὅσοι ἐβουλόμην κάτω πρὸς τὴν κοιλίαν μιὰ ὡραία πρσινάδα, ἢ ὅποια ζητοῦσε τὸ φῶς τῆς ζωῆς μ' ὅλας τῆς τὰς δυνάμεις, τοὺς ἐσκέπαζε πέρα γὰ πέρα. Ἀνάμειξε εἰς τὰ δρυὶν καὶ τὰ, ἐξ

καὶ ὕψωνον μερικὰ ἔλατα, πρὸς τὰς τοῦ γαιτονικοῦ δάσους,

Εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα τοῦ πύργου, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀμείνον συγγνωμῶν μὲ τὰ δωμάτια τῆς γαλιλαίας, κατοικοῦσταν τὰ παιδιὰ καὶ τὸ προσωπικόν των. Σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ παράθυρα ἐτίετο τὸν ἢ Κλέρα. Ἐδῆλεπε μὲ ἐκτασιν τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ὁ ὁποῖος καὶ στὸν χωρισμὸν τοῦ ἀκόμη μεγαλοπρεπῆς, ἐπλημύριζε τὸν ὄρ' ἔχοντα μὲ φλογερὸν φῶς.

Τὰ δάση, τὰ ὅποια ἐσκέπαζε πλέον ὑπόφυχη καὶ, ἐξέτενε εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τὴν εὐλογίαν τῆς θαλασσοῦ, ποῦ εἶχαν δεχθῆ, ὡς ἀρωματώδη καπνὸν καὶ ὡς θυσίαν εὐχριστίας εἰς τὸν ζωογόνο βασιλέα τοῦ φωτός.

Ἐδουσε ἀργὰ ἀργὰ. Αἱ τελευταῖες τοῦ ἀκτίνες ἐκρύπταν τὰς ἀκρες τῶν συννέφων, τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν καὶ τὰς ἀνεμιζόμενες μπουκλὰς τῆς μικρῆς; εἰς ἐτάτω, ποῦ ἀκίνητη ἀκόμη, περὶ τὸν ἐντελῶς στὸ μεγαλειῶδες θεάμα, ἐβλεπε μὲ ἐκπληξιν πέρα εἰς τὸν κόσμον.

Ὁ πάτερ Ἰωσήφ τὴν ἔβλεπε πολλὴ ὥρα τῶρα. Ἡ ἀληθινὴ αἰτία, ἢ ὅποια τὸν κρατοῦσε ἀκόμη ἐκεῖ, ἦταν ὁ μυστικὸς τοῦ φόβου γὰ τὴν ἀγαπημένην του καὶ ἠθέλησε μὲ μιὰ λέξι τοῦλάχιστον νὰ τὸν ἐκδηλώσῃ.

«Ἄς κυττάξῃ λοιπὸν ἢ ὑμετέρα εὐγένεια εἰεὶ ἐπάνω» εἶπε παρακλητικὰ κι' εἶδειε τὴν μικράν.

Ἡ γαλιλαία ὅμως δὲν ἐσήκωσε τὸ κεφάλι· ἐξηκολούθησε νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ θεωρῆ τὰ γύρω καὶ ἀπήνησεν εἰς τόνον ἀρνήσεως: «τὴν εἶδα ἀπὸ πρὶν ἀκόμα».

«Τὶ νὰ τῆς συμβῆνῃ ἄραγε» ἤρχισε πάλιν ὁ ἱερεὺς. «Ἐὐχομαι ἢ αὐριανὴ ἡμέρα νὰ περάσῃ εὐτυχισμένα».

Ἡ γραῖα ὅμως δὲν ἤθελε νὰ νομισθῇ ὅτι ἔχει ἐσωτερικοὺς φόβους, ὅπως ὁ ἱερεὺς. «Καὶ αὐτὴ θὰ περάσῃ· ὅλα περνοῦν· ὅλα θὰ πᾶνε καλὰ» ἐμυρμούρισε. «Νὰ δώσῃ ὁ θεὸς» εἶπεν ὁ ἱερεὺς καὶ ἀνεχώρησε.

Ἐβράδυνασε. Ὁ οἰκοδεσπότης ἐκάθητο εἰς τὸ γραφεῖον του· κοντὰ του εἰς μίαν πολυθρόναν ἢ πεθερὰ του. Ἡ λάμπα κρεμασμένη ἀπὸ τὴν ὀροφήν ἔκαιε καὶ ἔρριχνε τὸ διαπερατικόν τῆς φῶς ἐπάνω στοὺς λογαριασμοὺς καὶ τὰς ἐκθέσεις, ὡς καὶ ἵστας οἰκονομολογικὰς ἐφημερίδας, αἱ ὅποια κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας συνεσωρεύοντο εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ δραστηρίου οἰκονόμου. Ἐπερνε εἰς τὰ χέρια του τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο, ἀνεκοίλωνε στὴν πεθερὰν του κανένα συμπέρασμα ἢ τῆς ἀπέτεινε καμμιὰν ἐρώτησι· δὲν ἦτο καθόλου τυφλὸς ἀπέναντι εἰς τὸ ὑπέροχον πνευμά τῆς, ἐκτιμοῦσε τὴν ἐτοιμότητα τῆς ἀντιλήψεώς τῆς καὶ ἀκολουθοῦσε μάλιστα ἀπὸ κειροῦ εἰς κειροῦ τὴν συμβουλὴν τῆς.

Ἐλείγη τὴν στιγμήν ἀκούθησαν νὰ πλησιάζουν μικρὰ δῆματα.
Ἡ πόρτα ἀνοίξε δειλὰ, ἴσα ἴσα τὸσον ὥστε νὰ μποροῦν νὰ γλυσερῆσουν
μέσα δύο λεπτοφρεῖς σιλουέτες.

Χέρι, χέρι ἤλθαν μέσα τὰ δύο κοριτσάκια, στάθηκαν μπροστὰ στὸν πα-
τέρα τους καὶ βιθιὰ συγκινημένη ἀρχισε ἡ Δίτσα: «Ἐρχόμεθα νὰ σὲ
παρακαλέσωμεν νὰ μᾶς συγχωρήτης ἀγκιπτε πατέρα, ἀν θεληματικὰ
ἢ χωρὶς νὰ θέλωμεν σὲ προσβάλαμε. Αὐριον πηγαίνομεν στὴν ἐξομο-
λόγησι».

Τὴν ὥρα ποῦ ἔλεγε τὸ λογύδιό της τὸ βλέμμα τοῦ κόμητος ἐκι-
ναίτο ἐρευνητικὰ καὶ αὐστηρὰ ἀπὸ τὸ ἓνα παιδί στοῦ ἄλλο.

«Ὅταν ἡ μικρὰ ἀναπνέοντις βιθιὰ ἐσιώπησε ὁ κόμης εἶπε:

Ἄ! ἔτσι. Αὐριο εἶσθε γιὰ τὴν ἐξομολόγησι».

Αὐτὸ εἶναι σωστό. Αἱ γυναῖκες πρέπει νὰ χουν θρησκείαν. Δὲν ὁ-
πάρχει τίποτε χειρότερον ἀπὸ μιὰ γυναῖκα χωρὶς θρησκείαν. Μάλιστα!—
«Ὡστε—λοιπόν! σὰς συγχωρῶ».

Αἱ μικροὺλες ἔπεσαν μὲ ὄρμη ἐπάνω στὰ χέρια του καὶ τὰ φιλοῦσαν.
Ἦσαν ἀφαντάστως συγκινημέναι.

Ἐπειτα ἐγύρισαν τὰ παιδιά πρὸς τὴν γαγιά των. Ἀλλὰ ἡ γαγιά
διέκρίψε τὴν ἀποστήθισίν των ὑστερὰ ἀπὸ τὴν πρώτην φράσιν.

«Πάει καλὰ... φρόνιμα μόνον...» εἶπε.

Ἐῶλε τὰ χέρια ποῦ ἔτρεμαν εἰς τὰ κεφάλια τῶν ἐγγονῶν της καὶ
ἔσυρε καὶ τὰ δύο στὴν ἀγκυλιά της.

Δὲν ἀκούετο παιὰ τίποτε παρὰ ἓνας ἐλαφρὸς ψίθυρος: «συγχώρητέ
μας!... συγχώρητέ μας!...»—καὶ ἓνος δυνατὸς λυγμὸς.

«Πάτε τώρα» εἶπε, στοῦ τέλος ὁ πατέρα: καὶ τὰ κοριτσάκια ξεγλύ-
στησαν ἀπὸ ἐκεῖ.

Διέτρεξαν ὄλον τὸν πύργον καὶ ζήτησαν, ὅπως τὸ ἀπαιτοῦσαν ἡ
εὐσέδειξ, συγγνώμην καὶ ἀπὸ τὸν τελευταῖο ἀκρόμην ποῦ ἔμενον ὑπὸ τὴν
ἴδια στέγη. Τὴν ὥρα ποῦ ἐπέστρεφαν εἰς τὰ δωμάτια των, βρήκαν ξη-
πλωμένον σὲ μιὰ προσεχόῃ τῆς σκάλας τὸν Φισάν, τὸν μεγάλο σκύλον
τοῦ ὀρνιθῶνα. Μισοκοιμισμένος κύταξε τὰς φίλες του, χασμουρήθηκε,
ἐκλείσε τὰ μάτια του καὶ σκούπισε τὸ σκνίδωμά με τὴν φουσκωτὴ
οὐρά του.

Ἡ Κλάρα ἔκτυπεν ἀπὸ πάνω του τὸν ἐφίλητε πολλὰς φορὰς καὶ
ἐζήτησεν καὶ ἀπ'αὐτὸν συγγνώμην.

Σὲ λίγην ὥραν, ἀφοῦ τὰ παιδιά εἶχαν πέσει παιὰ στοῦ κρεβάτι, ση-
κώθηκεν ἡ Δίτσα σιγὰ σιγὰ. Πῆρε τὸ προσεχητάριον της καὶ τὸ ἔβαλε

κοντὰ στὰ γάντια καὶ τὸν πέπλον ποῦ τῆς εἶχαν ἐτοιμάσει μὲ τὸ
ἄσπρο φάρμακον γιὰ τὴν ἐναύριον.

Ἐκεῖ ποῦ ζητοῦσε τὸ βιβλίον μέσα στοῦ συρταρίου σὲ μιὰ γωνίτσα βρήκε
κρυμμένο ἓνα πακετάκι. Ἦταν τὸ πολυτιμότερο πράγμα ποῦ εἶχεν ἡ
Κλάρα, μιὰ χρυσοῦ ἀλυσιδίτσα ποῦ φοροῦσεν ἄλλοτε ἢ μητέρα της.
Ἦταν τυλιγμένη μέσα σὲ πολλὰ χαρτιά, δεμένα με μεταξωτὴ κλωστή
μὲ καλλιτεχνικὸ γούστο καὶ ἀπὸ πάνω ἦταν γραμμένο με ἀκανόνιστον
παιδικὸν χαρακτήρα: «γιὰ νὰ μὲ θυμᾶσαι.....»

Τὸ παρεκκλήσι τοῦ Πύργου ἦταν καταστρόλιστο. Ὅλα τὰ κηριὰ
τοῦ θυσιαστηρίου ἔκαιαν, στὴν λάμψη των ἔροριπταν μαρμαρυγὰς τὰ ἱερά
λείψανα με τὸν θαυμασίον καλλωπισμὸν των. «Ἡ μήτηρ τοῦ Θεοῦ» χα-
μογελοῦσεν ἀπὸ τὸ σπήλαιόν της ποῦ εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ
μυριάδες μυριάδων ἄστρα. Ἄνθη καὶ θυμιάμα ἐγέμιζαν με τὴν εὐωδίαν
των τὸν ὑψηλὸν θόλον τῆς ἐκκλησίας. Εἰς τὸ προσευχητήριον ἐγονάτιζαν
ὁ κύριος τοῦ πύργου, ἡ γαγιά, ἡ μὲς Χαλόνερ καὶ οἱ ἀρχαιότεροι ὑπάλ-
ληλοι καὶ ὑπηρέται. Αἱ πρώται σειραὶ τῶν καθισμάτων τῆς ἐκκλησίας
εἶχαν παραχωρηθῆ εἰς τοὺς πτωχοὺς τοῦ χωρίου. Τὰς ἄλλες κατέλαβαν
οἱ ἄνθρωποι τοῦ Πύργου. Ἀπὸ ἕλες τὰς κεφαλὰς μακρὰ ἐπρόβαλλεν
ὑψηλὰ ἡῦπερήφανος κεφαλὴ τῆς Βενεδίττας. Ἡ κάτοχός της εὐρίσκετο
εἰς μιὰν διάθεσιν ἐξαιρετικὰ νευρικὴν ἀλλὰ καὶ διαλλακτικὴν ὁ
διακαὴς πόνος της εἶχεν ἐκπληρωθῆ. Ὁ ἱερεὺς ἐφυγεν ἀπὸ τὸ σπήτι
του με τὴν ἀμαξάν τοῦ πυργοδεσπότου. Ἠλπίζεν πῶς ἀπὸ τώρα καὶ
εἰς τὸ ἐξῆς θὰ γίνεται αὐτὸ πάντοτε, μόνον ποῦ μνησικακοῦσεν ἀκρόμην
γιὰ τὸ παρελθόν,

Ὁ ἱερεὺς ἐφαίνετο σεβάσμιος μέσα στὸν κάτασπρον χειτῶνά του
με τὸ πετραχήλιον. Ἦταν ὠχρὸς ὅσον δὲν τὸν εἶχον ἰδῆ ποτὲ ἄλλοτε,
κάποια ἀγωνία γεμάτη πόνον ἐπλανᾶτο στὴν χεῖλιν του. Ἀπὸ τὸ στρογγυ-
λὸν παράθυρον τοῦ θυσιαστηρίου ἔπεφτε μιὰ ἀκτίνα τοῦ ἡλίου ἀκριβῶς
ἐπάνω στοῦ κεφάλι του καὶ εἰς τὸ λαμπρὸν της φῶς παρετήρησεν ἡ
Βενεδίττα με τρόμον καὶ μελαγχολίαν πῶς μερικὲς ἀπὸ τὰς μικρὰς του
μποῦκλες ἀντανάκλωσαν τώρα κάπως ἄσπρα.

Στὸ ἐξομολογητήριον γονάτιζεν ἡ Δίτσα μπροστὰ στὸν διδάσκαλόν
της. Ὅτι εἶχε τελειώσει τὴν ἐξομολόγησιν της καὶ ἤκουε τὰ ἐνθαρρυντι-
κὰ του λόγια με τὸ μέτωπον ἀκουμπισμένον ταπεινὰ ἐπάνω στὰ συμπλεγ-
μένα της χέρια. Ἐπειτα ὁ ἱερεὺς εἶπε τὸ «σὲ συγχωρῶ» ἐδέχθη τὴν
εὐλογίαν του καὶ τὴν θέσιν της κατέλαβεν ἡ Κλάρα.

Ἡ ἰδικὴ της ἐξομολόγησις διακοῦσε πολὺ. Ἡ Βενεδίττα ἐσκέπτε-

πτετο, ποτέ της δὲν εἶχε φαντασθῆ, πῶς ἓνα τέτοιο μικρὸ παιδί μπο-
ροῦσε νὰ ἔχη ἓνα τόσο μεγάλο κατάστιχο ἀπὸ ἁμαρτίες, Ἐν τούτοις ὁ
πάτερ Ἰωσήφ εἰφαινετο νὰ ἔχη ἄλλην ιδέα γιὰ τὴν ψυχικὴν κατάστα-
σιν τῆς μικροτέρας του μαθητριάς. Ἡ διδασκαλία, τὴν ὁποίαν τῆς
ἔκαμεν ὁ ἱερεὺς, ἦτο παραδόξως σύντομος. Ἀλλὰ ποτέ δὲν εἶχε προσευ-
χθῆ μὲ τόσῃν θερμῇ μὲ ὅσῃν τώρα τὴν στιγμὴν τοῦ ἀπήγγειλε τὴν
δέησιν «τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν» ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τῆς ἐκλε-
κτῆς τῆς καρδιᾶς του.

Τὰ δύο κοριτσάκια ἐγονάτιζαν τώρα στὸ μέσον τῆς ἐκκλησίας,
ἐπάνω εἰς ἓνα μαλακὸ σκαμνί. Ὁ ἱερεὺς ἦλθεν εἰς τὸ ἱερὸν ἀμέσως
κατόπιν.

Ἡ Ἑλίζα εἶχε παραδοθῆ εἰς τὸ νὰ ἀκολουθῆ ἤσυχα τὸ μυστή-
ριον τῆς θείας κοινωνίας. Ἡ Κλάρα ἐφαινετο νὰ λυώνῃ μέσα σὲ
βιβλία κατάνυξι.

Ὅταν ὁ ἱερεὺς ἐσήκωσε τὸ ἅγιον ποτήριον γιὰ νὰ προσφέρῃ τὴν
τελευταίαν εὐλογίαν εἶδε τὸ βλέμμα τοῦ παιδιοῦ νὰ ὑψώνεται μὲ τέτοιαν
ἐκστασιν, ὥστε ὁ φόβος κάποιου ἀορίστου κινδύνου, ὁ ὁποῖος πρὸς στιγ-
μὴν εἶχεν ἀποκοιμηθῆ, ξύπνησε πάλιν μέσα στὴν καρδίαν του. Ἡ θεία
Μετᾶλψις ἐτελείωσεν. Οἱ πτωχοὶ ἔφευγαν ἀφοῦ ἔλαβαν πλοῦσια δῶρα,
ἄλλοι κατοικοῦσαν τὸν Πύργον διευθύνοντο τώρα σ' αὐτόν. Ὁ πάτερ
Ἰωσήφ ἦτον καλεσμένος στὸ πρόγευμα καὶ ἔπρεπε νὰ εἶνε μαζί των.
Ὅταν ἐξεδύθη τὰ ἱερά ἄμφια καὶ βγήκεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν πρὸς μεγά-
λην του ἐκπληξιν εἶδε στὸ κατώφλιόν της τὸν κόμητα νὰ τὸν περιμένῃ.
Μὲ τόσο μεγάλην τιμὴν ποτέ δὲν τὸν εἶχε περιβάλλῃ ὁ ἀλαζονικὸς
ἄνθρωπος· πόσον εὐχαρίστως θὰ εἶχε πραιτηθῆ καὶ σήμερα ἀπὸ αὐτήν!
Τὸν ἐμπόδιζε, βλέπετε, νὰ τρέξῃ πίσω ἀπὸ τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα περι-
πατῶντας στὸ πλάγι τῆς γαλιᾶς των εἶχαν προχωρήσῃ ἀρκετά. Ὅσο
τοῦ ἐπέτρειπεν ὁ σεβασμὸς ἐδιᾶζετο νὰ προχωρήσῃ κάποια ἀνεξήγητη
ἀνησυχία, τὴν ὁποίαν προσπαθοῦσε νὰ κρύψῃ, τὸν ἔσπρωχνε πρὸς τὰ
ἐμπρός. Στὴν εἰσοδὸν ἀπήντησαν τὴν γραίαν, τὴν Ἑλίζαν καὶ τὴν μίς
Χαλόνερ. Ἡ Κλάρα γιὰ τὴν ὁποίαν ἠρώτησεν ὁ ἱερωμένος εἶπαν δι-
πῆγε μπροστά,

«Στὴν τραπεζαρία;»

Ἡ μίς Χαλόνερ ἀπήντησεν ἀρνητικῶς.

«Εἶναι ὦρα γιὰ τὸ πρόγευμα τοὺς ὑπενθύμισεν ὁ κόμητας καὶ διευ-
θύνθησαν στὴν τραπεζαρίαν.

Ἡ Κλάρα δὲν ἦταν ἐκεῖ.

«Μὰ ποῦ νά ναι ρώτησε δυνατὰ ὁ πάτερ Ἰωσήφ.

«Ποιός;» Ἡ μικρά».

Ἄχ! αὐτὴ χωρὶς ἄλλο θὰ δίνῃ τροφή στὰ περιστέρια της γιὰτι σή-
μερα τὸ πρωτὸ δὲν εἶχε καιρὸ νὰ τὸ κάμῃ» εἶπεν ἡ μίς Χαλόνερ. «Θὰ
πάω νὰ τὴν φωνάξω» εἶπεν ὁ πνευματικὸς βιαστικὰ καὶ βγήκεν ἔξω.
Διέσχισε τὸν διάδρομον ἔτρεξε στὴν αὐλὴν—στὸν περισσεῶνα τοῦ κή-
που τῶν παιδιῶν—καὶ ἐδῶ δὲν ἦταν ἡ Κλάρα. Τὰ πουλιά πετοῦσαν ἐδῶ
κι' ἐκεῖ ἀνήσυχα σὺν νὰ περιμέναν τὴν μικρὰν των κυρία ἢ ὁποῖα σήμε-
ρα ἄργοῦσε τόσον πολὺ νὰ ἔλθῃ.

Ὁ πάτερ Ἰωσήφ ἐπέστρεψεν ἀμέσως εἰς τὸν Πύργον καὶ ρωτοῦσε
τὸν καθένα τοῦ συναντοῦσε, ἂν τυχὸν εἶδον τὸ παιδί. Κανείς δὲν ἦτον
εἰς θέσιν νὰ τὸν πληροφορήσῃ. Τέλος ἓνας ὑπηρέτης εἶπε πῶς τὴν εἶδεν
νὰ μπαίνει στὴν σοφίτα τοῦ Πύργου.

Ἐκεῖ λοιπὸν ἔτρεξεν ὁ ἱερωμένος, ἀνέβηκε τὴν σκάλα λαχανιασμέ-
νος, ἔφθασεν εἰς τὴν πόρτα, τὴν ἀνοίξε καὶ τρόμαξεν ἀπὸ τὸ θέαμα τοῦ
παρουσιάσθηκε στὰ μάτια του.

Τὸ παράθυρον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐστέκετο ἡ Κλάρα χθὲς τὸ βράδυ τὴν
ὄραν τοῦ λυκόφωτος ἦταν ἀνοικτόν, μπροστά του μιὰ πεσμένη καρδέλα
καὶ κατὰ γῆς τὸ παιδί βουτηγμένο μέσα στὸ αἷμα τοῦ ἔτρεχεν ἀπὸ μιὰ
πληγὴ τοῦ μετώπου.

«Ἡθέλησε νὰ ριφθῆ ἀπὸ τὸ παράθυρο—ἀλλὰ τὴν ἐμπόδισε τὸ κιγ-
κλῶμα τοῦ παραθύρου, τοῦ ἀπετελεῖτο ἀπὸ δύο σίδερα βαλμένα εἰς
σχῆμα σταυροῦ. Εὐλογημένος νά ναι ἐκεῖνος τοῦ τὴν διεφύλαξεν! Εὐλο-
γημένον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ!» ἐφώνησε κάτι στὴν ψυχὴ τοῦ ἱερέως.
Ἐκλαίει, γελοῦσε ἔπρεπε, νὰ πιέσῃ πολὺ τὸν ἑαυτὸν του γιὰ νὰ μὴ γονα-
τίσῃ κοντά της, γιὰ νὰ μὴ τὴν σηκώσῃ στὴν ἀγκαλιὰ του, νὰ τὴν εὐχα-
ριστήσῃ τοῦ ζοῦσεν.

«Δυστυχισμένο πλάσμα» ἔλεγε «τι ἔκαμες;»

Ἐκεῖνη μισολιπόθυμη:

«Ἡθελα νὰ κρατήσω τὸν λόγον μου, εἶπε «καλύτερα ν' ἀποθάνω
παρὰ νὰ ἁμαρτήσω μιὰ φορὰ ἀκόμη—».

«Τρομερὸν! τρομερὸν!» ἔλεγεν διακόπτοντας τὴν ὁμιλίαν της. «Γιὰ
νὰ μὴ ἁμαρτήσῃς πειὰ κάνεις τὴν μεγαλύτερη ἁμαρτία, ποῦ μπορεῖ νὰ
κάμῃ ἓνας Χριστιανός!»

Ὁφείλει νὰ στέκεται μπροστά της σὺν ἓνας αὐστηρὸς δικαστής, μὰ
εἰς τὸν τόνον τῆς φωνῆς του ὑπῆρχε περισσοτέρα λύπη παρὰ ἐπιπληξίς.

Ἡ μικρὰ ἀπουσία τῆς Κλάρας ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς τὴν γαλιάν.

Με τὴν πρόφασιν ὅτι εἶχε νὰ δώσῃ ἀκόμη μίαν παραγγελίαν ἐπῆγγε στὰ δωμάτια τῶν μικρῶν.

Ἐκεῖ βρῆκε τὸν πάτερ Ἰωσήφ νὰ πιέζῃ ἕνα βρεγμένο μανδύλι στὸ μέτωπον τῆς ἐγγονῆς τῆς. Συγχρόνως τῆς ἔλεγε σιγὰ καταπραϋντικὰ λόγια.

«Ἰὰ τί συνέβη;» ἐρώτησεν ἡ γραῖα, ἡ ὁποία συγκατοῦσε μετὰ τὸν ἀνησυχίαν τῆς. Ὁ ἱερεὺς παρετήρησε τὴν Κλάραν. Τὸ πρόσωπόν τῆς ἔκαιε, ποτάμι δάκρυα ἐδρεχαν τὰ μάγουλά τῆς. Μιὰ βαθεῖα συναίσθησις, ἂν καὶ ὄχι ἀκόμη ἐντελῶς καθωρισμένη, πῶς ἔκαμεν ἕνα μεγάλο ἄδικο, ἤρχισε ντροπαλὰ νὰ προβάλλῃ.

Ἐπέφερον ὅλα τὰ μαρτύρια τῆς μετανοίας γιὰ μίαν πράξιν, ἡ ὁποία τῆς ἐχρησίμευσεν ὡς ἡ συντομωτέρα δόξις γιὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν μακαριότητα. Τώρα ἐστέκετο ἐκεῖ λυπημένη, πρόθυμος νὰ ὑπομείνῃ κάθε τιμωρίαν σὲ μιὰ μέρα, ποῦ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ εὐτυχέστερη στὴν ζωὴ τῆς.

«Ἡ εὐγενία Σας θὰ εὐαρεστηθῇ νὰ μὴ ἐρωτήσῃ» εἶπε στὴν γιαιδιά!

«Ὅ, τι συνέβη ἐδῶ πρέπει νὰ μείνῃ μυστικὸν μεταξὺ τοῦ πνευματικῆ καὶ τοῦ παιδιοῦ ποῦ ἐξομολογήθη».

Ἡ γιαιδιά προσήλωσε τὰ ἔξυπνα μάτια τῆς στὴν Κλάρα μετὰ διαπεραστὴν βλέμματα, ἔπειτα δειλὰ καὶ ἐρωτηματικὰ στὸν ἱερέα. Ἐκεῖνος παρετήρησεν ὅτι ἀλλὰ ζε χρώματα καὶ ὅτι μιὰ ἀκουσία τῆς κίνησις ἐπρόδωσε πῶς εἶχεν ἰδῆ μιὰ μικρὴ κόκκινη κηλίδα, ποῦ ἦταν στὸ πεζοῦλι τοῦ παραθύρου.

«Ὅπως ἀγαπᾶτε, πάτερ» ἀπήντησεν, ἀφοῦ συλλογίσθηκε μιὰ στιγμή. «Τώρα ὁμως ἐλάτε». Αὐτὴ ἐπήγγαινε μπροστὰ ὁ πάτερ Ἰωσήφ καὶ ἡ Κλάρα ἀκολουθοῦσαν. Ἡ μικρὰ ἐρώτησε σιγὰ, δείχνοντας τὸ μέτωπόν τῆς: «Φαίνεται πολὺ;... Ἄχ! ἂν τὸ καταλάβῃ ὁ μπαμπᾶς!» Ὁ μπαμπᾶς ὁμως δὲν κατὰλαβε τίποτε. Ὅταν μπῆκαν, εἶχε σοβαρὰν συζήτησιν μετὰ τὸν ἀρχιτέκτονα ὁ ὁποῖος εἶχε φέρεи τὸ σχέδιον τῆς σιταποθήκης· θὰ ἐκτίζετο στὴν θέσιν τῆς παληῆς, ποῦ ἐκάρηκε πρὶν ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας.

Ὁ πάτερ Ἰωσήφ ἐστέκετο κοντὰ στὸ παράθυρο τοῦ γραφείου του καὶ στὸ πεζοῦλι τοῦ ἔπαιξε νευρικὰ τὰ δάκτυλα σχηματίζοντας κύκλο ἐπάνω στὸν κύκλο...

Ἡ Βενεδίκα μπαινοδόγηκε πολλὰς φορὰς ὡς τώρα. Ἐστρωσε τὸ τραπέζι, ἔφερε τὴ σοῦπα καὶ ἀνήγγειλε τὸ γεγονὸς τρεῖς φορὰς ἐνῶ συγχρόνως θορυβοῦσε μετὰ τὰ μαχαιροπήρουνα, ὅμοια μετὰ τὸν θόρυβον ποῦ γίνεταί ἀπὸ τὴν κλαγγὴν τῶν ὄπλων στὴ μάχη.

Ἐπὶ τῆς τέλους ἔχασεν καὶ τὸ τελευταῖον μῦθον τῆς ὑπομονῆς τῆς καὶ φώναξε μ' ἕνα εἶδος χαιρεκακίας: «πάει ἐκρῶσε πειά». «Ἐκρῶσε πειά», ἐπανέλαβε μηχανικῶς ὁ κύριός τῆς, ἐγύρισε καὶ κάθισε στὸ τραπέζι. Ἀλλὰ δὲν ἔτρωγε. Συνέπλεξε τὰ χέρια του καὶ ἐφαίνεται βυθισμένος εἰς τὸ νὰ παρατηρῇ τὰς φουσκάλιδες ποῦ κλυμοβοῦσαν ἐπάνω στὸ ζωμό του.

Ἐτσι ἐκάθητο ἐκεῖ ἀκίνητος, μετὰ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένον εἰς τὸ στήθος, λυπημένος μέχρι θανάτου.

Ματαίως εἶχεν ἐλπίσῃ νὰ παύσῃ πειὰ νὰ ἀνησυχῇ γιὰ τὸν κίνδυνον, ποῦ ἀπειλοῦσε τὴν ἀγαπημένην του, ματαίως εἶχεν ἐπαναλάβῃ καθ' ἑαυτὸν ὅτι τὸν εἶχεν ὑπερπηδήσῃ καὶ ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἐπανάρχετο πλέον. Αὐτὸς ὁ κίνδυνος ὄχι, ἀλλ' ἕνας ἄλλος, τὸν ὁποῖον ἐξ Ἰσου δὲν θὰ μπορούσε νὰ προβλέψῃ κανεὶς. Ἡ καρδιά αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ δὲν ὁμοιάζει ἄνθος ποῦ κλείνει, ὅταν προσεγγίξῃ καμμιὰ συμφορά. Ὅμοιάζει δένδρον μετὰ θαμάσιον σχῆμα ποῦ ἀπλώνει ἑκατοντάδας βραχίονας στὴν ἀστραπή τοῦ οὐρανοῦ. Εἶνε δυνατὸν νὰ προφυλάξωμεν ἐκεῖνον, ποῦ προκαλεῖ μόνος του τὴν συμφορὰν του;

Δὲν ἠμποροῦμεν φυσικὰ, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσπαθήσωμεν. Ἡ ἀμφιβολία γιὰ τὴν νίκην δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ ἀγῶνος.

Ὁ πάτερ Ἰωσήφ σκέπτεται κι' ἔξαφνα τοῦ ἔρχεται μιὰ ἰδέα, ἡ ὁποία τοῦ κόβει σχεδὸν τὴν ἀναπνοὴν καὶ κάνει τὴν καρδίαν του νὰ κτυπᾷ. Καὶ δὲν εἶναι διόλου δειλὴ καρδιά. Πρὶν ἀπὸ λίγον καιρὸ ὅταν στὴν ραχδαία βροχὴ ἐγλύστρησεν εἰς ἕνα μονοπάτι καὶ γιὰ μιὰ στιγμή βρέθηκε κρεμασμένος ἐπάνω ἀπὸ τὸν κρημνὸν ἐξακολουθοῦσε νὰ κτυπᾷ ἡσυχᾶ. Μετὰ μεγάλην ἀγωνίαν συναισθάνεται ὅτι δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κρύψῃ ἀπὸ τὸν πατέρα ποῖα συμφορὰ τὸν εἶχε ἀπειλήσῃ. Ἐφθασεν ἡ ὥρα, ἔπρεπε νὰ τοῦ ἀνοίξουν τὰ μάτια· «πρόσεξε, τὰ παιδιὰ, τὰ ὁποῖα νομίζεις ὅτι ἀγεις καὶ φέρεις μετὰ τὴν θέλησίν σου, ἔχουν μέσῃ τους πολλὴν ζωὴν!»

Ὁ ἱερεὺς ἀγωνίζεται μετὰ τὴν ἐπανάστασιν στὴν ψυχὴν του, ὁ ἀέρας τοῦ στενοῦ δωματίου ἐδάουε τὴν καρδιά του. Ἐδῆκεν εἰς τὸν μικρὸν του κήπον καὶ ἄρχισε νὰ μαδά ἀπὸ τὰς τριανταφυλλίδας τὰ μαραμμένα ἄνθη. Ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὴν τὴν ἐνασχόλησιν τὸν διέκοψε ἡ Βενεδίκα μετὰ τὴν ἐρώτησιν, ἔκῃ εἶχεν σκοπὸν νὰ νηστεύσῃ ὄλην τὴν ἡμέραν. Εἶπε τὸ «ναί» πῆρεν ἀπὸ μέσα τὸ καπέλλο του καὶ τὴν ὀμπρέλλα του καὶ πῆγε νὰ ἐπισκεφθῇ ἕνα ἄρρωστον. Ὅταν ἐπέστρεψε τὸ σκεῖνόν του ἦταν κατηρητισμένος. Ἦξευρε τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ· εἶχεν ἀποφασίσῃ νὰ τὸ κάμῃ τὴν στιγμήν ποῦ πέρασε ἀπὸ τὸν νοῦν του ἡ σκέψις: εἶναι τὸ καθήκόν σου—τώρα καὶ τὸ πῶς νὰ προχωρήσῃ δὲν τοῦ ἐφαίνετο κειὰ δύσκολο. Ἡ ὑπεν-

θύμισις ὅμως αὐτῆ τοῦ καθήκοντος δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι σὰν μιὰ σταγόνα νεροῦ ποῦ πέφτει ἐπάνω σὲ ἀναμμένο σίδερο καὶ ἐξατμίζεται, ἀλλὰ σὰν σπόρος ποῦ πέφτει ἐπάνω σὲ καλλιεργημένη γῆ. Ἔπρεπε νὰ προπαρασκευασθῆ τὸ ἔδαφος ὅπου θὰ ἔπεφτεν ὁ σπόρος αὐτῆς τῆς διδασχῆς. Αὐτὸ θὰ ἐγένετο μετὰ τὸ κήρυγμα τῆς Κυριακῆς. Θὰ ἐπαίρνεν ὡς βᾶσιν τὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου.

Πόσον καλὰ συνδυάζονται μερικὰ μαζί μ' αὐτὸ τόσον ὥραϊα συνηνωμένα, ὥστε νὰ κλονίσουν καὶ μιὰ τυφλὴ αὐτοπεποίθησι. Καὶ ἂν κατορθωθῆ τοῦτο τότε θὰ σταθῆ ὁ εὐσεβὴς ἄνθρωπος μπροστὰ στὸν Χριστὸν καὶ θὰ πῆ: Ὁ Κύριε, ἄφησε νὰ σὲ ὀδηγήσῃ ἕνα ἀνόητον παιδίον! Ἐπῆρε τὴν πέννα καὶ ἄρχισε νὰ γράφῃ τὸ κήρυγμά του. Ἡ πρότασις διαδέχεται τὴ πρότασιν, ὁ λόγος τὸν λόγον διαβάζει κάθε φράσιν δυνατὰ καὶ εἶναι εὐχαριστημένος. Ἡ ψυχικὴ του ταραχὴ διαλύεται στὸν ἦχον ποῦ ἔδιδαν τὰ ἴδια του τὰ λόγια, τὰ ὁποῖα ἦσαν ὥραϊα καὶ γλυκὰ περισσέρρον ἀπὸ παρακάλια, γιατί ἦσαν γεμάτα θάρρος.

Καὶ νὰ ποῦ γλυστᾶ μιὰ σικιὰ ἐπάνω ἀπὸ τὰ χαρτιά του· κάποιος ἐπέρασε μπροστὰ ἀπὸ τὸ παράθυρο, ἢ ἄμμος τρίζει κάτω ἀπὸ ἕνα στιβαρὸ πῶδι. Τώρα ἀρχίζει νὰ διχκρίνεται εἰς τὸν διάδρομον, ἀνοίγει ἢ θύρα καὶ ἐμπρὸς στὸν πάτερ Ἰωσήφ στέκεται ὁ ἄνδρας, στὸν ὅποιον ἔχει ἀφιερῶσῃ ὅλην του τὴν σκέψιν. Θορηθήμενος μουρμουρίζει ἕνα χαιρετισμὸν καὶ ἐτοιμάζεται νὰ σηκωθῆ. «Μείνατε!» ἐφώναξεν ὁ κόμης, ἐνῶ συγχρόνως ἔβαλε τὰ δύο του χέρια στοὺς ὤμους τοῦ πάτερ Ἰωσήφ καὶ τὸν ἀνάγκασε νὰ ξανακαθίσῃ· «θέλω μόνον νὰ σᾶς πῶ, αἰδεσιμώτατε, ἐπειδὴ τὸ ξέχασα σήμερα τὸ πρῶτ, ὅτι ἐψήφισα τὴν οἰκοτροφίαν τῆς χήρας τοῦ νεωκόρου σας γιὰ τὴν ὁποῖαν μοῦ εἶχατε μιλήσῃ. Καὶ ἔπειτα πρέπει νὰ σᾶς εὐχαριστήσω, ὅλα πῆγαν σήμερα μιὰ χαρά.»

Ὁ πάτερ Ἰωσήφ ἐσήκωσε ἀργὰ τὸ κεφάλι: «Γι' αὐτὸ ἄς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν—μποροῦσαν νὰ πᾶνε καὶ ἄσχημα.»

Πῶς; τί ἐννοεῖτε;... τί ἐννοεῖτε; ἐρώτησεν ὁ κόμης καὶ ἔριξε στὸν πάτερ Ἰωσήφ μιὰ ματιὰ ποῦ ἔκανε τὸν φιλήσυχον ἱερέα νὰ τρομάξῃ.

Ὅλιγα ἀπαίσια λόγια, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, βγήκαν ἀπὸ τὸ στόμα του γιὰ νὰ μαρτυρήσουν. «Λέγετε, πάτερ! ὁμιλεῖτε λοιπόν!» καὶ τὰ μάγουλά του κοκλίνεσαν ἀπὸ ἀνυπομονησίαν. Ὁ πάτερ Ἰωσήφ ἐσηκώθη ἔφερε μιὰ πολυθρόνα καὶ τὴν ἔστησε κοντὰ στὸ γραφεῖον του. Μὲ ἤρεμον ἀσφασιτικότητά ἐκάλεσε τὸν κόμητα νὰ καθίσῃ. Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐσκέφθηκε δύο πράγματα:—Ὅτι ὁ κόμης ἦτον στὸ σπῆτι του καὶ οἱ ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ κάμῃ τὸ καθήκον του. Στὸ στήθος του ὑπῆρχε

καὶ ποῦ τὸ ἔκαμε νὰ ἐξογκώνεται παράξενα—ἢ αὐτοσυνείδησις. Τέλος πάντων διηγήθηκε εἰς τὸν πατέρα τί συνέβη σήμερον μὲ τὴν μικράν. Θὰ ἦταν καλὰ νὰ φοβῆται ἀπὸ τὸν κίνδυνον. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὁ εὐσεβὴς ἀνὴρ εἶχεν ἀποφασίσῃ μὲ τὴν ἀγωνίαν, τὸ ἔφερεν εἰς τέλος μὲ πολλὴν ψυχραιμίαν. Αἱ ἀκούσιες ἐκδηλώσεις, ποῦ ἔκαμνεν ὁ κόμης κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁμιλίας του, δὲν τὸν ἔκαμαν νὰ τὰ χάσῃ.... Ἦσυχά ἀπετελείωσε τὴν διήγησίν του ἐνῶ ὁ κόμης εἶχεν ἀνάψῃ ἀπὸ θυμὸν «Μὰ αὐτὸ εἶναι μιὰ τρέλλα! Τί ἰδέες πήγατε καὶ πουλήσατε στὸ παιδί;» Ἡ δυνατὴ φωνὴ του ἀντηχοῦσεν σὰν βροντὴ εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιον. «Μὲ τί γεμίσατε τὸ κεφάλι τῆς καὶ φέρατε τέτοια σύγχισι στὰς ἰδέες τῆς;... Τὸ λάθος εἶναι δικό σας....» Σηκώθηκεν ἐπάνω καὶ ὁ πάτερ Ἰωσήφ τὸν ἐμιμήθη. «Καλὰ, εἶπε στὸν κόμητα, τὸ λάθος εἶναι δικό μου. Δὲν ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσω τὸ θέλημά σας, γιατί ἤξευρα, δὲν ὁμιλοῦν εἰς ἕνα παιδί περὶ συνειδήσεως, πρὶν γνωρίσῃ νὰ διακρίνῃ τὸ δίκαιον ἀπὸ τὸ ἀδικιον». «Τόσον τὸ χειρότερον ἂν τὰ παιδιὰ δὲν τὸ ξεύρουν!... Εἰς σᾶς ἀνῆκε νὰ τοὺς τὸ ἐξηγήσετε. Τὴν δουλειὰ αὐτὴν δὲν τὴν ἐκάματε ὅπως ἔπρεπε!... Στὴν προθέσιν νὰ ἀμαρτήσῃ κανεὶς: ἐκεῖ εἶναι τὸ πᾶν!» Ἐπρεπε νὰ πῆται ἀπὸ τὰς ἀμαρτίαις σας θὰ λογαριάζονται ἐκεῖνες ποῦ γίνονται ἐκ προθέσεως» αἱ ἄλλες δὲν εἶναι...» Ὁ κόμης ἐσταμάτησε τὸν ὀρμητικὸν χείμαρρον τῶν διαβεβαιώσεων, μὲ τὰς ὁποίας ἔκανε τόσον θόρυβον.

«Ποῖος ἀμαρτάνει ἐκ προθέσεως;» ἐρώτησεν ὁ πάτερ Ἰωσήφ. Τὰ ἤρεμα μάτια του προσηλώνοντο ἤσυχά καὶ καρτερικὰ ἐπάνω στὸν σκληρὸν ἐπικριτὴν. «Ὁ μεγαλύτερος ἐγκληματίας ἀνακαλύπτει ἀγαθὰ ἐλατήρια γιὰ τὴν κακόδουλον πράξιν του». Σ' αὐτὴν τὴν ἀντίρρῃσιν ὁ κόμης δὲν βρῆκεν ἀμέσως ἀπάντησιν. Ἀκόμη μεγαλυτέρα ἐφαίνετο ἡ ἤττα του εἰς τὸν τόνον μὲ τὸν ὅποιον, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ διακοπὴν, εἶπε: «ἀφοῦ ἔχετε αὐτὴν τὴν γνώμην δὲν ἔπρεπε νὰ προβῆτε εἰς τὴν ἐξομολόγησιν!» Ἀπ' ἐναντίας», εἶπεν ὁ ἱερεὺς. Ἡ ψυχραιμία του ἔκαμε τὸν κόμητα ἔξω φρενῶν. Ἐλεγε λόγια σκληρὰ—ἀλλὰ τὸ θάρρος εἶναι ἀπρόσβλητον—δὲν ἐπετύγχανεν....

«Κι' ἐπὶ τέλους,» ἐπρόσθεσεν ὁ κόμης, «δὲν εἶχατε καμμιά κακὴ προαίσθησιν; Χωρὶς ἄλλο θὰ εἶχατε τυφλωθῆ!... Σὲ ποῖον νὰ ἔχη κανεὶς ἐμπιστοσύνην; Αἰωνίως στὸν ἑαυτὸν του μόνον. Ἐγὼ θὰ πάρω τὸ τιμόνι...» Τὸ αἰμὰ του ἐκόχλαζε, ἐλησμόνησε τί ἄρχισε νὰ λέγῃ καὶ ἐξηκολούθησε βιαστικὰ: «θὰ διδάξω ἐγὼ τὸ παιδί! Θὰ τῆς πῶ τί ἔκαμε, ἂν δὲν τὸ ξεύρῃ θὰ φάγῃ καὶ μιὰ τιμωρία, ποῦ θὰ τὴν θυμᾶται γιὰ πάντα!» «Πρὸς Θεοῦ» ἐφώναξεν ὁ ἱερεὺς, «δὲν θὰ τὸ κάμετε, θὰ ἦταν τρομερόν...» Καὶ

μέσα του ἔλεγε: «ὦ, τὸ αἰώνιον ἀκατάληπτον αἴνιγμα, νὰ μὴ ἔννοοῦν οἱ γονεῖς τὰ παιδιὰ! Πρέπει νὰ σὰς διδάξῃ ὁ ἐρημίτης; πῶς νὰ φέρεσθε στὰ ἴδια σπλάγχνα σας;—«Ποιὸ θὰ ἦ:ὁ τρομερόν;» ρώτησεν ὁ κόμης πάνω κάτω ἀπειλητικὰ. «Τὸ κάθε τι ποῦ θὰ ὑπενθύμιζε τὴν ἀνοησίαν της. Οὔτε λόγος ποιά γι' αὐτό».—«Αἱ ἔτσι;—ἐγὼ ὁμως ἔχω ἄλλην ἰδέαν. Ἐ Πάτερ, θέλετε νὰ μ' ἐμποδίσετε νὰ διηγήσω γιὰ ὅτι συνέβη μαζί της;... Παρεμβάλετε μεταξὺ τοῦ πατέρα καὶ τοῦ παιδιοῦ... ἢ ...»

Τὰ μάτια τοῦ ὀρμητικοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τὸν θυμὸν ἐγίναν ὑελώδη. Ἐκεῖνο ποῦ τὸν τριγύριζε σὰν ἕνας τεῖχος ἐναντίον τῆς ἀληθείας καὶ ἔκαμνε τὴν εἰλικρίνειαν νὰ φοβῆται καὶ ἐξεμηδένιζε τὰς καλύτερας διαθέσεις ἐκείνων ποῦ τὸν συνάνεστρέφοντο—ὁ χειρότερος ἐχθρὸς του, ποῦ δὲν ἔμαθε ποτὲ ἢ γυναικὰ του—ἢ δυσπιστία, ἐφάνετο τώρα εἰς τὸν κολοφῶνά της: «Μήπως φοβεῖσθε, ὅτι τὸ παιδί θὰ σὰς βγάλῃ ψεύτην;» εἶπεν ἀπότομα. Ὁ ἱερωμένος σὰν νὰ ντράπηκε γιὰ λογαριασμόν του, ἔκαμε μόνον μιὰ ἀποδοκιμαστικὴ χειρονομία.

Ἐκείνην τὴν στιγμήν μπήκαν ἀπὸ τὸ παράθυρον οἱ τόνοι ἐλαφροῦ γέλιου. Κάτι τι εἶχε γλυστρήσῃ ἐκεῖ μπροστά, ἔσκυψε καὶ σκαρφάλωνε τώρα στὴν στενὴν λωρίδα τοῦ τοίχου, ἢ ὁποία τριγύριζε τὸ σπῆτι. Τέσσαρα χεράκια ἦσαν γαντζωμένα στὸ γείσον τοῦ παραθύρου, ἕνα ζευγὸς ἀργυρῶν φωνῆς ἀντήχησαν: «κούκου... Ποιὸς εἶναι ἐκεῖ μέσα;» καὶ πρόσβαλεν ἕνα ὀλόκληρο καὶ ἕνα μισὸ κεφάλι. Ἐβλεπε κανεὶς τὸ ὄρατο πρόσωπο τῆς Ἑλίτσας, στηριγμένο μὲ τὸ ὀδόντιον σιαγόνι ἐπάνω στὰ δάκτυλά της. Ἡ Κλάρα ὁμως μὲ δλην της τὴν προσπάθειαν κατῶρθωσε νὰ σηκώσῃ μόνον τὸ ἄκρον τῆς μυτίτσας της, ἕως ἐκεῖ ποῦ ἐφθάναν τὰ χέρια της. Καὶ τὰ μεγάλα της γαλανὰ μάτια ἐκύτταζαν μέσα θριαμβευτικὰ, καθάρια σὰν τὴν δρόσον, ἀκτινοβόλα ἀπ' ἄδολη χαρὰ. Τὸ καπέλλο της εἶχε γλυστρήσῃ πίσω στὸν λαιμὸ καὶ ἐφαίνετο γύρο ἀπὸ τὴν ξανθὴν της κεφαλὴν σὰν ἕνα θεϊκὸ στεφάνι. Ἀλλὰ τὸ μέτωπον ἀπὸ τὸν κρόταφον ἕως ἐπάνω στὴν ρίζαν τῶν μαλλιῶν διέσχιζε μιὰ στενὴ λωρίδα μὲ κόκκινον σκοτεινὸν χρῶμα, ἢ εὐγλωττὴ μαρτυρία τῆς πράξεώς της, ἢ πληγὴ ποῦ ἔφερεν ἀπὸ τὸν πρῶτον ἀγῶνα τῆς ζωῆς της. Οἱ δύο ἄνδρες ἀντήλλαξαν ἕνα γλήγωρο βλέμμα καὶ ὁ κόμης ἐχαμήλωσε τὸ ἰδικόν του.

Συναισθάνθηκεν ἔξαφνα βαθεῖα πόσον μεγάλος ἦταν ὁ κίνδυνος καὶ πόσον μεγάλη ἢ ἀγάπη του πρὸς τὸ παιδί αὐτὸ ποῦ ποτὲ δὲν ἐζήτησε νὰ γνωρίσῃ. Ἡ χαρὰ του ποῦ ἐσώθηκεν ἦταν τόσο μεγάλη, ὥστε μιὰ συγκίνησις τὸν κατέλαβεν ὡς τὰ βάρη τῆς ψυχῆς του καὶ ἕνας κλονισμὸς

συνετάραξεν ὄλον του τὸ δυνατὸ σῶμα. Ἐτρεξε στὸ παράθυρο, πήρε τὴν μικρὰν του κόρην σιὰ χέρια καὶ τὴν ἐφιξεν ἐπάνω στὴν καρδιά του, πλημμυρισμένην ἀπὸ τρυφερότητα. «Ἀκριβὸ μου παιδί!» εἶπε «σοῦ λείπει ἢ μητέρα—ἐφυγεν, θύμι σὺ ἤλθες... αὐτὸ πληρώνεις τώρα».

Τὸ παιδί δὲν ἔννοοσε τὰ λόγια του, τόσο τὸ καλὸ ἔρον, ἀλλὰ ἢ τρυφερότης του, πόσον ξένη τῆς ἐφάνετο καὶ αὐτὴ ἢ γλώσσα. Ἐφερε τὰ χέρια της γύρο σιὸ λαιμὸν τοῦ γεμάτη χαρὰ καὶ τὸ εὐτυχισμένο της πρόσωπον ἀκουδισμένο σιὸ μάγουλό του, ἐφάνετο σὰν νὰ λέγῃ: «Τώρα ἔχω αὐτὸ ποῦ μοῦ χρειαζόντανε, τώρα εἶμι καλά!». Ὁ πατέρας τὴν ἔστησε κια γῆς τόσο ἀπαλὰ σὰν νὰ ἐφοβεῖτο μήπως σπάσῃ, ἐγύρισε στὸν Πάτερ Ἰωσήφ καὶ τοῦ εἶπε: «Πάτερ τὸ δικὸ μου χέρι εἶναι πολὺ βαρὺ γιὰ τὰ τρυφερὰ αὐτὰ πλάσματα—. Δανιῆτέ μου τὸ δικὸ σας!.. Καὶ τὴν συμβουλήν σας νὰ μοῦ δανεῖσετε!.. Ἡ καρδιά μου θὰ τὴν ἀκολουθήσῃ!» ἐφώ. αἶξε μὲ ἐπιτημέτητα, ἐπειδὴ εἶδε τὸν Πάτερ Ἰωσήφ νὰ μειζᾷ «καὶ ἂν τὸ ξοῦδ' μου κεφάλι θελήσῃ καὶ πῶς νὰ φανῇ ἀνάποδο, τότε φθάνει νὰ μοῦ ὑπενθυμίσετε τὴν σημερινὴν ἡμέραν!» Ἐπιασε τὸ κοριτσάκι του ἀπὸ τὸ χέρι καὶ βγήκαν στὸν κήπον. Στὴν εἰσοδὸν του ἦσαν ἡ μὴς Χελόν-ερ, ἢ Βενεδίκτη καὶ ἡ Ἑλίτσα ἔτοιμὲ: νὰ χαιρετήσουν τὴν γιαγιάν, ἢ ὁποία ἦλθε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ἱερέα καὶ νὰ πάρῃ τὰ παιδιὰ μαζί της.

Ὁ Κόμης δὲ ἔμεινε πολὺ μὲ τὴν εὐθυμὴν μικρὴ παρέα. Ἐφυγε μόνος του. Ὁ καὶ ἡ μὴς Σοφία τοῦ εὐχήθη τὴν «καλὴν ἑσπέραν» μὲ βλέμμα γεμάτο ἔρωτα, ὁ κόμης τῆς εἶειξε τὸν ἱερέα καὶ εἶπε: «ἕνας εἰλικρινὴς φίλος τῶν παιδιῶν μου!» Τῆς φάνηκε πῶς ὁ τόνος τῆς φωνῆς του εἶχε κάποιαν ἀπειλήν ἐναντίον της

ΤΕΛΟΣ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ - ΧΗΜΕΙΟΝ

“Ο ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ,,
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Φαρμακοποιού - Χημικού

Πλατεία Λευκού Πύργου—Θεσσαλονίκη

Χημικαί και φαρμακευτικαί αναλύσεις ανεγνωρισμένων
ευρωπαϊκῶν εἰκῶν.

Ἀναλύσεις βιολογικαί. Ἀναλύσεις βιοτεχνικαί.

Ἀναλύσεις ἐδωδίων καὶ ποτῶν
(τῇ συνεργασίᾳ ανεγνωρισμένων χημικῶν)

Κλώμα πολυτελείας «Φρόνη» εἰς χυμὸν καὶ φιάλας.

Κλλυντικα εἶδη.

Συνταξολογικὴ ἐργασία ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων μεθό-
δων καὶ ἐρευνῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ ὑπὲρ τὴν ἄμεσον
ἐπίβλεψιν τοῦ ἰδιοκτῆτου φαρμακοποιού

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

“ΕΛΛΑΣ,,

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

Σκοποῦν τὴν καλυτέραν ἐμπορικὴν καὶ πνευματικὴν
γνωρίμην τῶν δύο λαῶν
ἐκδιδόμενον ἐν Ἀμβούργῳ

Διευθυντῆς ὁ καθηγητῆς τοῦ πανεπιστημίου E. Ziebarth

Ἄρθρα καὶ πραγματεῖαι ἑλληνικαὶ καὶ γερμανικαὶ
Συνδρομὴ ἑτησίᾳ δρ. 50

ΤΡΕΦΕΤΕ τὰ μικρὰ παιδιά
 σας μὲ **FARINE LACTÉE
 NESTLÉ.**

Δοκιμάσατε καὶ θὰ ἴδῃτε
 ἀμέσως τὸ πλεονεκτήματό της.
 Ἡ **FARINE LACTÉE
 NESTLÉ** πωλεῖται χονδρικῶς
 ἀπὸ τὴν **ΕΤΑΙΡΕΙΑΝ
 NESTLÉ** τῆς πόλεώς μας
 καὶ λιανικῶς εἰς ἕνα τὰ Φαρ-
 μακεία καὶ τὰ Παιδοκομεία.

Ἡ ἑταιρεία στέλλει ἐν
 ὄψει τῆς ἐπιπέρας ἐπι-
 γράφῃς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς
 ἐπιπέρας ταύτης παιδικῆς τρο-
 φῆς.

Nourrissez vos enfants
 en bas âge à la célèbre
**FARINE LACTÉE NES-
 TLE.** L'essai de ce mode
 d'alimentation vous le fera
 adopter définitivement.

**LE FARINE LACTÉE
 NESTLÉE** est vendue en
 gros par la Compagnie
NESTLÉ de notre ville et
 au détail par toutes les
 pharmacies et épiceries. Cet-
 te dernière Compagnie vous
 enverra, sur votre demande
 une brochure traitant des
 soins et de l'alimentation à
 donner aux enfants.